

Madis Pajo:
"Edu toob elamine väljas-
pool mugavustsooni." **Lk 13**

Raplamaa
esindaja
Riigikogus

Kalle Palling
266

**PAREM
TULEVIK!**

EEL- JA E-HÄÄLETAMINE
21.-27. VEEBRUAR
VALIMISPÄEV 3. MÄRTS

**Tegelik
Raplamaa
esindaja
Riigikogus!**

Tõnis Blank

**Sotsiaal-
demokraadid**

520

RAPLAMAASõnumid

KOLMAPÄEV, 27. veebruar 2019 Nr 9 (3070)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.29 €

**VALI PAREM,
MITTE KESKPÄRANE
TULEVIK!**

**Reformi
erakond**

**PAREM
TULEVIK!**

Kaja Kallas 263
Harju- ja Raplamaa

Madis Milling 269

Laine Randjärv 267

Marko Mihkelson 264

Aivar Sõerd 265

Kalle Palling 266

Mart Võrklaev **268**, Timo Suslov **270**, Andrus Umboja **271**, Tiit Vahenõmm **272**,
Tiina Rühka **273**, Jaan Alver **274**, Liana Nõgene **275**, Kadri Kurm **276**,
Vladas Radvilavičius **277**, Marko Raudlam **278**, Ott Kasuri **279**

**EEL- JA E-HÄÄLETAMINE LÕPPEB
27. VEEBRUARIL KELL 18.00!
VALIMISPÄEV 3. MÄRTS**

Juhtkiri

Kohalik meedia on jätkuvalt aktuaalne teema

Võiks ju olla iseenesest mõistetav, et vaba ajakirjandus on demokraatia garandiks. Selles mõttes, et kui sureb ajakirjandus, lakkab olemast ka vaba sõna. Selle kinnituseks võib tuua ajaloost hulgaliselt näiteid. Tuletame läinud sajandist meelde näiteks 1918. aastat ja bolševike diktatuuri kehtestamist või 1933. aastat ja fašismi võidukäiku Saksamaal või 1934. aasta märtsi ja vaikivat ajastut Eestis.

Täna on ohus Eesti trükiajakirjandus. Eelkõige erakapitali toel ilmuvad ja seega võimust sõltumatud maakondliku ulatusega ajalehed. Kui keegi väidab, et pole hullu, munit-sipaallehed saavad edukalt maakonnalehti asendada, siis see on müüt, millesse tuleb suhtuda suure ettevaatusega. Igasugusel võimul, ka suhteliselt liberaalsel, on raske pikema perioodi kestel leppida, et keegi, kelle ta on ellu kutsunud ning üleval pidanud oma eesmärkide kandja ning tutvustajana, tekib huvi kuvada ka erinevaid, rahastaja arusaamadele vastakaid seisukohti. Võim saab sellist asja taluda väga lühikest aega, paratamatult tõmbab ta ühel hetkel pidurit ja küsib: „Kas ma selle eest maksan?!“

Vaba ajakirjandus on kahtlemata ebamugav partner - kõik seisukohad, mis ei lange kokku võimu (st ametnike ja poliitikute) arusaamadega, võivad tunduda võimu alustalade vastu suunatud rünnakutena. Selles olukorras ei tule meelde küsida: kus on öeldud, et võimu eksistents peab olema mugav?

Kontrolli- ja kriitikatsioonist väljunud võimul on tavaks võimu hoidjate püüdlustest sõltumata aja jooksul korrumpeeruda. Ja korrumpeerunud võim tähendab demokraatia lõppu. Seda on kinnitanud kõik suured mõtlejad ja sellega tuleb arvestada.

Praegu ei ole küsimus pelgalt Eesti ajakirjanduse käekäigus, trükimeedia kriis puudutab kogu Euroopat ja võib mõjutada meie ühist saatust. Eesti võiks siin olla taas teenäitaja. Selleks ei olegi vaja midagi erilist teha. Esialgu piisab sellest, kui seadusandja korrastab meie reklaamiturgu ja kehtestab, et maksumaksja raha eest ilmuvad munitsipaalväljaanded ei vahenda kommerts-ega poliitilist reklaami – see osa jäetakse ennast ise üleval pidavatele meediakanalitele.

Teiseks oleks mõistlik vältida maakonnalehtedega konkureerivate meediakanalite põhikirjaliste kohustuste toetamist munitsipaalelarvetest. Näiteks eraldab Raplamaa omavalitsuste liit eraraadiole toetuseks valdade raha, et suurendada niimoodi oluliselt raadio konkurentsivõimet kohaliku ajalehe ees. On loomulik, et konkreetsete teenuste osutamisel tasutakse nende eest, kuid lihtsalt annetamine põhikirjaliste tegevuste katteks ei ole tänases Eestis eetilise. Võib-olla kunagi tulevikus on, aga täna veel ei ole.

Tsitaat

Lubadused unustatakse kiiresti

“Kõigile kõike tasuta anda pole ühelegi riigile jõukohane. Ometi kulub meil sellele üha rohkem raha. On oht, et ka seekord ei hakata peale valimisi esmajärjekorras kõnelema omastehoolidusest, väärkoheldud laste aitamisest, puuetega laste tugisüsteemist, autismispektri häiretega inimeste toimetulekust, väärkäitumise ja võimaluste piires õnneliku eluloojangu pakkumisest.

Peale valimisi oleme tavaliselt kiiresti unustanud, et paljudes vallavalitsustes puudub ikka veel kas tahe või tarkus mõista – omavalitsusel on kohustus seista eelkõige oma inimeste inimväärikuse eest.”

Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid
24.02.2019 aastapäevavastuvõtu kõnes

Südamelt ära

Kui sa valima ei lähe, jääb sulle hapuks läinud piim

Mari Tammar

Mõni aeg tagasi kirjutasin sellest, et raplamaalased peaksid valima raplamaalastest kandidaate, kes tunnevad Raplamaa muresid ja rõõme ning on valmis meie piirkonna huvide eest seisma. Olen jätkuvalt seda meelt.

Seda, mis juhtub siis, kui inimene valima üldse ei lähe, kirjeldab hästi Madis Roodla mõttekäik, mille ta esitas Raplamaa Sõnumite vestlusringis 30. jaanuari lehes: „Kujutage ette, et olete poes. Lähetate kätke sisse, aga siis tulevad teised inimesed, võtavad teie kätke ära ja panevad asju täis. Teie peate aga selle kätke minema kassasse, maksma nende asjade eest ja neli aastat neid tarbima.” Teisisõnu, kui teised valijad valivad hapuks läinud piima ja sina ei vali midagi, siis jääbki sulle neljaks aastaks see teiste valitud hapuks läinud piim, mida sa pead ise kinni maksma.

Olen oma töö tõttu kohtunud mitmete Raplamaa kandidaatidega. Usun, et nende seas on midagi igaühe maitsele – nii naisi kui ka mehi, nii nooremaid kui ka vanemaid, nii konservatiive kui ka inno-

vaatilisi eestvedajaid – kuigi päris ideaalsed peigmehed nad ei ole. Mina ei usu Rail Balticusse ja tänasesse Eesti metsamajandamise poliitikasse. Need on teemad, kus minu vaated mõne kandidaadi seisukohtadega lahknevad.

Samuti lähevad minu põhimõtted lahku EKRE poliitikast ja sestap pidin enda otsust tehes nende kandidaadid välistama (hoolimata sellest, et mõni neist on Rapla vallavolikogus jätnud üsna toreda mulje). Ka Keskerakonna valija ma ei ole, hoolimata Jüri Ratase personaalsest uksele koputusest ja kingiks toodud taimeteest ja ajakirjast. (Ma olin tol õhtul juba pidžaamas ja olin peaministri ilmumisest oma korteri ukse taha päris üllatunud.)

Pidupäevadel, kui otsitakse, mille üle uhkust tunda, on kultuur see, mis rinna kummi ajab, samas kui suur osa sellest kultuurist sünnib projektiraha eest võideldes.

„Lõpuks seisad sa valimiskasti juures üksinda,” ütles mulle Heiki Hepner. Üksi olek valimiskasti ääres tähendab vabadust, aga ka vastutust valida. Samas ka üksindust, mida ma olen viimasel ajal palju tundnud. Kultuuriteemadel ju tõsiseid valimisdebatte ei peeta ja ka muudel planeerimiskoosolekutel on kultuur viimaste seas, mis

järele lohiseb. Pidupäevadel, kui otsitakse, mille üle uhkust tunda, on aga kultuur see, mis rinna kummi ajab, samas kui suur osa sellest kultuurist sünnib projektiraha eest võideldes.

Kui ma möödunud sügisel Raplamaaga seotud poliitikutele Rapla kultuurfestivali “Särin” teemal kirjutasin, et kutsuda neid festivali toetama, vastas mulle ainult Madis Roodla ja tundis siirast muret, kuidas ta aidata saaks. Teised kas ei vaevunud lugema või ei vaevunud vastama.

President Kersti Kaljulaid ütles oma aastapäeva kõnes: „Meid kõiki ühendab unistus paremast Eestist. Meil kõigil on häid mõtteid, kuidas seda saavutada. Ja kuigi vahel tundub, et poliitikutel sugugi

nii häid mõtteid ei mõtle, tuleb siiski igaühel üles leida need, kes kõige enam meie ootustele vastavad.

Kui hääli jääb üldse andmata, siis pole teie unistusi kohe kindlasti meie järgmise valitsuse koalitsioonileppes.”

Seega, kallid inimesed, minge kindlasti valima ja valige raplamaalasi, et ka meie unistused jõuaksid koalitsioonilepingusse. Ja kui sa ei lähe valima, arvesta sellega, et sulle jääb hapuks läinud piim ja sul pole pärast õigust selle üle nuriseda.

Küsitlus

Kas plaanite minna valima?

Kaspar, seadistaja: Juba valitud e-valimistel. Olen Isamaa poolt. Mulle meeldis see mõte, et II samm antakse vabaks.

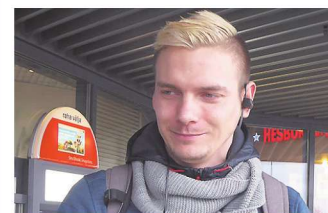
Jane, hooldeteenuste töötaja: Ei plaani minna valima. Mees käis ja valis juba ära.

Elve, haridusvaldkond: Ei plaani minna valima, sest kerge pettumus on, et varem valitud erakonnad pole hoidnud seda joont, mida nad on lubanud.

Toomas, käsitöoline: Võimalik, et lähen. Olen laias laastus otsustanud, ilmselt valin EKREt.

Edgar, õpilane: Peab minema, kui ise ei vali, valitakse sinu eest. Veel ei ole otsustanud, keda.

Mati, jurist: Ikka plaanin minna. Mul on kindel valik olemas.

Küsis Mari Tammar
Pildistas Kadri Paju

Päevapilt

Foto: Siim Solman

Hetk Rapla Kultuurikeskuse avamispeolt.

Eesti parim piimakarjakasvataja on Siim Riisenberg

20. veebruaril oli maaeluministeeriumis Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud aktus, kus kuulutati välja ka 2018. aasta parim piimakarja- ja lihavesikarjakasvataja. Aunimetuse parim piimakarjakasvataja 2018 sai Siim Riisenberg Kehtna Mõisa osaühingust.

Mari Tammar

Tunnustuse andsid üle maaeluminister Tarmo Tamm ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse juhatuse esimees Raul Rosenberg.

Raplamaal asuva Kehtna Mõisa OÜ piimakarjas on lehma 591 ja keskmine piimatoodang ühe lehma kohta aastas on 10 502 kg. Siim Riisenberg on Kehtna Mõisas tegutsenud juba ligi 17 aastat, viimased kaks aastat on ta täitnud tegevjuhi ülesandeid. 2018. aastal valmis Kehtna Mõisa OÜ-l uus farmikompleks.

„Aunimetust tuli üllatusena. Olen üliuhke selle moodsa aunimetuse üle. Soovin südamest jagada tunnustust kõigi Kehtna Mõisa OÜ, Kehtna Lihatoöstus OÜ ja terve Kehtna rahvaga,” ütles Riisenberg.

Küsimusele, mis võis sellise tunnustuse tuua, vastas Riisenberg lühidalt: „Üsun, et ainult lehm ei pea hea olema. Hea peab olema ka töötajal ja tervel kogukonnal.”

Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu esimees Tanel-Taavi Bulitko, kes oli üks auhinna komisjoni liikmetest ja käis Eesti parimate piima- ja veisekarjadega tutvumas, ütles, et mõjuv põhjus, miks tunnustus Siim Riisenbergile tuli, oli vastvalminud piimakarja farmikompleks. „Siim Riisenbergi puhul hinnati kõrgelt ka seda, et ta on värselt võtnud ettevõtmise juhtimise oma isalt üle. Tema nägemus selle ettevõtte juhtimisest oli muljetavaldav. Kogu tootmistsükkel on hästi

läbimõeldud ja igale poole, kuhu vaja, on vajalikud investeeringud tehtud.

Ta on ettevõtlik ja selge visiooniga noor põllumajandusjuht. Samuti on olulisel kohal head tootmisnäitajad ja see, et Kehtna Mõisa loomad on osalenud näitustel. Samuti on positiivne, et Kehtna Mõisa ettevõtte kuulub kohalikele inimestele ja farmis pole kasutatud välistööjõudu Ukrainast või mujalt, mis on Eesti suurfarmides sagedas nähe. Ka töötajate rahulolu on suur ja ta oskab hästi oma töötajaid motiveerida,” selgitas tunnustuse tagamaid Bulitko.

Maaelu Edendamise Sihtasutuse juhatuse esimees Raul Rosenberg ütles 2018. aasta aunimetuse pälvinute kohta, et aunimetuse saajate tootmine on eeskujulik ja nad paistavad silma julgusega investeerida tulevikku. „Edukate loomakasvatuse ettevõtete eesotsas on üha rohkem noori põllumehi, kes on pereliikmed ja jätkavad oma vanemate alustatud tööd, või siis uued tulijad, kes on investeerinud esivanemate maadele, et seal põllumajandusettevõtlusega alustada,”

Siim Riisenberg Kehtnas uue lauda avamisel.

Foto: SIIM SOLMAN

lisas Raul Rosenberg.

Maaelu Edendamise Sihtasutuse algatusel antakse pari-

ma piimakarjakasvataja aunimetust välja juba 19. korda ja parima lihavesikarjakasvataja aunimetust 13. korda järjest.

Parima piimakarjakasvataja tunnustuse märgiks sai Siim Riisenberg endale ka Tauno Kangro pronksist lehmakuju.

Igaüks valib!

Valimata jätmine on kõige halvem valik.

**Sotsiaal-
demokraadid**
Igaüks loeb!

Marina Kaljurand

Tõnis Blank

Madis Roodla

Ilja Borodkin

Ain Böckler

Rene Tammist

Pille Petersoo

Ott Valdma

Mati Õunloo

Kadri Kõusaar

Jüri-Saimon Kuusemets

Ain Pinnonen

Tõnu Oja

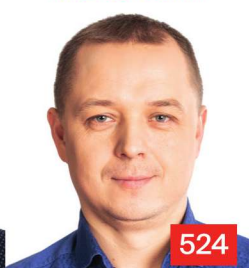
Tanel Talve

Merike Metstak

Mark Tenin

Hardi Volmer

Politseiteated

Märjamaa vald

20. veebruaril kell 13.45 toimus liiklusõnnetus Märjamaa alevikus Haimre pst 4 juures, kus 79-aastane mees sõitis sõiduautoga Mini Cooper otsa jalakäijale, 70-aastasele mehele. Jalakäija toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Inglistel tahmapõleng

20. veebruaril kell 13.58 teatati häirekeskusele korstnapõlengust Kehtna vallas Ingliste külas. Päästjad tuvastasid tahmapõlengu ning likvideerisid ohu.

Torm murdis puid

20. veebruaril kell 16.36 teatati häirekeskusele tormi tõttu teele kukkunud puudest Märjamaa vallas Päärdu külas ning Vana-Vigala külas. Päästjad eemaldasid puud teelt ning vabastasid teed liikluseks.

Lääne päästekeskus

Libedus on andnud EMO-le tööd juurde

Helerin Väronen

Kasvanud libedusohvrite arvuga on eelmisel nädalal võidelnud ilmselt kõik haiglad. Rapla haiglasse on alates 15. veebruarist pöördunud enam kui 25 inimest, kelle pöördumise põhjuseks on märgitud libedaga kukkumine. Kõige rohkem EMO-sse pöördujaid oli 23. veebruaril – 7. 22 veebruaril oli 5 pöördumist ja 15.-16. veebruaril oli vastavalt 3 ja 4 pöördumist. Ülejäänud päevadel on olnud pöördumisi 1-2.

Rapla haigla ülemarsti Aili Laasneri sõnul on lisaks olnud kukkumisi (millega on kaasnenud vigastus ja pöördumine EMO-sse) uisutamisel ja suusatamisel. Üks patsient oli kukkunud libedal teel jalgrattaga sõites. Paljude kukkumiste puhul pole vaja haiglasse pöörduda, kuid jätkuva valu ja turse puhul tuleb kindlasti EMO-sse pöörduda.

Kuigi viimastel päevadel on põhiliste kõnniteede seisund läinud paremaks, püsib libeduseoht ja erilist tähelepanu ja ettevaatust on vaja kõrvalteedel ja -tänavatel liikudes. Eriti ettevaatlik tuleb olla musta jää suhtes.

Raplamaal tegutseb ka Juuru Tervisekeskus

Raplamaa Sõnumite 20. veebruari numbris ilmunud loo „Raplamaal on kõige vähem perearste” juures olevas Raplamaa perearstipraksiste infos jäi märkimata Juuru Tervisekeskus. Rapla vallas tegutseb ka Juuru Tervisekeskus, kus töötab perearst Kalle Poroson.

Palume vabandust!
Raplamaa Sõnumid

Hingestatud töö tervise edendamisel tõi Janno Ruusile ministri tunnustuse

Siim Jõgis

Tervise- ja tööminister Riina Sikkut tunnustas 25. veebruaril toimunud vastuvõtul 2018. aasta tegusamaid tervisedendajaid igast Eesti maakonnast. Pidulik tseremoonia leidis aset Kadrioru kunstmuuseumis. Rapla maakonnast tõstis minister esile kohaliku politseijuhi Janno Ruusi panust tervisedenduse valdkonnas.

Ruusi kandidatuuri esitas Rapla maakonna tervisenõukogu esotsas Ülle Laasneriga. Janno Ruusi eestvedamisel alustati Raplamaal 2015. aasta lõpus ennetusprogrammi „Turvaline kodukant”, mille raames toimuvad Raplamaa erinevates kantides ja külates kohtumised, kuhu kaasatakse kohalik kogukond, kes kaardistab kanti puudutavad olulised tervise ja turvalisusega seonduvad probleemid ja pakub ka parimad lahendused. Rapla politseijaoskond pälvis ka 2018. aasta Rapla maakonna tervise ja turvalisuse edendaja tiitli.

“Samm-sammult kujundame elukeskkonda, kus tervislikke valikuid on järjest lihtsam teha. See puudutab nii liikumist, toitumist, aga ka vaimset tervist. Kogu-

kondlikud tervisedendajad on väga head tööd teinud, aidates igas Eestimaa nurgas kaasa tervise hoidmise väärtustamisele,” ütles minister Riina Sikkut.

“See tunnustus on minu jaoks oluline, sest see on ju tagasiside tehtud tööle, mis näitab, et oleme teinud õigeid asju. Mul on siiralt hea meel, et Raplamaa kogukond on seda märganud,” ütles Janno Ruus ja lisas: “Täpsustan, et tunnustamine toimus küll pealinnas, kuid esitajaks oli meie oma maakond. Tervis ja turvalisus on meie keskkonnas omavahel tihedalt seotud, mistõttu võib öelda, et olen selle valdkonnaga kaudselt tegeleenud kogu oma teenistusaaja, 25 aastat. Otsesemalt või teadlikumalt viimased neli aastat. Selle aja jooksul

Rapla maakonnast tõstis minister esile kohaliku politseijuhi Janno Ruusi panust tervisedenduse valdkonnas. Janno Ruusi kandidatuuri esitas Rapla maakonna tervisenõukogu esotsas Ülle Laasneriga.

Foto: ANNIKA HAAS

on meil olnud üle 30 kohtumise Raplamaa erinevates külates ja kantides. Arutleme nendel kohtumistel turvalisuse teemadel ja püüame leida tegevusi või lahendusi, mis aitaks kogukonda võimestada. Paljud nendest teemadest on rohkem või vähem tervise seotud. Kas sellest või millestki muust inspireerituna on ka meie tublid töötajad

hakanud rohkem tervislikele eluviisidele rõhku panema. Püüan seda kõike ka omal nahal tunnetada. Liikumine teeb õnnelikumaks. Planeerime oma põhitööd nii, et jääks aega ka liikumiseks/sportimiseks. Ehk just seetõttu oleme kahel viimasel aastal saavutanud Lääne prefektuuri kõige sportlikuma politseijaoskonna tiitli. Oleme omaks võtnud tervisliku

toitumise programme. See on parandanud vastupidavust, andnud vajalikku motivatsiooni ja parema tervise. Lõpetuseks tahan öelda, et kuigi see tunnustus anti minule, tunnen ma tehus kogu meie jaoskonna suurt tuge.” Varem on Rapla maakonnast sama tunnustuse pälvinud Elari Hiis (2017), Liivia Vacht (2016), Tarmo Peterson (2015), Toomas Tõnisson (2014) ja Aivo Sildvee (2013).

Märjamaa päästjad pälvisid hõbedaste tammelehtedega teenetemedali

Siseminister Katri Raik ja Päästeameti peadirektor Kuno Tammearu tunnustasid enne vabariigi aastapäeva teenekaid päästjaid. Teiste seas pälvisid tunnustuse kaks Märjamaa päästekomando töötajat, meeskonnavanem Rene Abel ja päästja Alar Siiber. Mõlemad mehed said Päästeameti hõbedaste tammelehtedega teenetemedali.

Siim Jõgis

Selle medali statuudis sätestatakse: Päästeameti hõbedaste tammelehtedega teenetemedal antakse Päästeameti teenistujale 10-aastase laitmatu või silmapaistvalt hea teenistuse eest Päästeametis.

Rene Abel on Päästeametis töötanud 17 aastat ning kogu selle aja Märjamaa komandos. Siiski ütles ta, et see tunnustus tuli talle ootamatult. “Mul on hea meel, et mind tunnustati medaliga. Tunnustust vääraks kõik mu meeskonnakaaslased ja seda tööd teen ma ikka selleks, et inimesi aidata ja kaitsta,” sõnas Abel.

Ka Alar Siiber ütles, et siseministri ja Päästeameti peadirektori tunnustus tuli talle ootamatult. Sarnaselt Abeliga on ka tema terve oma karjääri töötanud Märjamaa komandos – kokku 16 aastat. Siiber lausus, et võtab teenetemedali ilusa žestina.

Kokku tunnustasid siseminister ja Päästeameti peadirektor aumärgiga 125 inimest. Nendest seitse pälvisid Päästeameti kuldristi, mida antakse ulatuslike ja keerukate päästetööde juhtimise või silmapaistvate teenete eest päästealal, samuti kauaaegse eeskujuliku teenistuse eest päästeasutuses.

“Päästjad, vabatahtlikud ja koostööpartnerid on aastaid seisnud meie kõigi turvalisuse hoidmise eest – selle võrgustiku laienemist ning koostöö suurendamist tuleb igati toetada,” sõnas siseminister Katri Raik aumärkide üleandmisel. “Tänu ennetustööle on tulesurmade ja uppumiste arv kümne aasta jooksul kordi vähenenud. Vabatahtlike panuse suurenemisega kasvab kodunõustamiste arv, et ka meie inimeste kodudes juhtuvad õnnetused – põhiliselt kukkumised – samuti langustrendi viia. Tänu nii palgaliste kui ka vabatahtlike päästjate panusele on Eesti täna turvalisem kui oli eile,” rääkis Katri Raik.

Rene Abel on Päästeametis töötanud 17 aastat ning kogu selle aja Märjamaa komandos.

Foto: erakogu

Teenetemärkide üleandmine oli ülev ja soe

Mari Tammar

22. veebruaril andis Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid üle riiklikud teenetemärgid. Üks tunnustuse pälvinutest oli koorijuht ja psühholoog Urve Uusberg, keda pidulikult tänugalal tutvustati kui kultuuri- ja hariduselu edendajat Raplamaal. Teenetemärgid anti pidulikult üle Arvo Pärdi keskes Laulasmaal.

„Teenetemärkide andmine ei käi etteantud plaani või kvoodi järgi. Mida rohkem toredaid kandidaate Eesti inimesed esitavad, seda enam on neid, kelle tööle ja tegevusele saame iseseisvuspäeva eel mõelda. Tänavu on teenetemärkide saajaid 112 – see polnud taotlus, see juhtus nii,“ ütles oma kõne sissejuhatuseks tänugalal president Kersti Kaljulaid. „Siin on täna väga erinevate erialade esindajaid ja kõikidest ei jõua rääkida. Eesti tänab teid ja mul on omakorda hea meel, et saan olla selle tänu vahendaja. Te olete teinud Eestit paremaks ja te olete teinud seda südamega,“ rääkis Kaljulaid.

„Täna oleme hoones, kus on hea rääkida koos olemisest, tasakaalust ja harmooniast, sest selles Arvo Pärdi keskes on mets majas ja samal ajal maja metsas. See on üks Eesti ilusaim ja innustavaim visualiseeritud tasakaal. Sellepärast ma väga tahtsin, et tänavused

aumärgid saaks üle antud just siin. See tasakaal on kuidagi eriti sobiv meie kõrgete emotsioonilainetega ajastusse,“ ütles Kaljulaid.

On eriti kõnekas ja tähe- dusrikas, et Urve Uusberg sai oma tunnustuse just Arvo Pärdi keskes. Küsimuse peale, mis sellise tunnustuse saamine tema jaoks tähendab, ütles Urve Uusberg, et tegemist on olulise tunnustusega. „Kui tunnustuse saamine teatavaks sai, üllatas mind õnnitlejate rohkus ja tunnetasin seda kõigilt väga siirana. See peab olema oluline tunnustus, mõtlesin ma. Tundsin end hästi ja kohaselt, närvi ei läinud ja sellist oh-mis-nüüd-mina-tunnet ka ei olnud, olin rahulik ja rõõmus.

Kuna mu olulised tehted elus on enam-vähem tehtud või siis alustatud, mingit survet edasise asjus ka ei ole, juhendan koore, kuni veel kuulen ja näen, kohtun mures olevate inimestega, kuni neid kuulen ja näen, su-

perviseerin tööinimesi seni, kuni kuulen ja näen, sekka hoian lapselapsi. Riiklik teenetemärk on väga oluline tunnustus ja olen tänulik esitajatele ja valijatele.“

Küsimusele, milliseid mõtteid ja muljeid pidulik teenetemärkide üleandmine tekitas, vastas Urve siiralt ülevate emotsioonidega: „See oli nagu miniatuurne presidendi vastuvõtt - punane vaip Laulasmaa metsas, elevuses inimesed, väga sõbralikud oldi üksteise suhtes (tunnustatus mõjub selliselt üldiselt - ollakse oma parima poolega ja tänulikud).

Päike paistis sel päeval ja Arvo Pärdi keskus oma lummava arhitektuuriga oli meeldejääv. Heeroldi käitumine oli toetav, kohtumine mulle väga sümpaatse presidendiga oli ülev hetk. Inspireerituna tema pidupäeva kõnest 24. veebruaril, tahan siin kasutada võimalust ja tõsta esile meie presidendi vaimulaadi - märgata vähe- mat ja rõhutada hoolimist igal tasandil.

Sellisel kõrgel tasandil lausutu mõjutab kõigi inimeste meelelaadi, väheneb halvustav suhtumine kaastel- lastesse, on nad siis nähtavad tegelased või lihtsalt kolleegid, pereliikmed. Olen tänulik, et saan elada riigis, kus on selline president. On lootust tulevikuks,“ rääkis Urve Uusberg tunnustavalt.

ROL kinnitas eelarve ja tegevuskava

Mari Tammar

21. veebruaril kinnitas Raplamaa Omavalitsuste Liit oma täiskogu koosolekul ROL-i 2019. aasta tegevuskava ja eelarve. Käesoleva aasta tegevus- te kogueelarve on 494 567 eurot, millest kõige suurem osa 123 534 eurot tuleb liikmete ehk Rapla maakonna nelja valla eelarvest.

111 150 eurot tuleb rahan- dusministeeriumi sihtfinant- seeringust ning ülejäänud osa projektitoetustest, erinevatest valdkondlikest programmi- dest ja teistelt ministeeriu- mitelt.

Suurim kulurida ROL-i eelarves on tegevustoetused (139 648 eurot). ROL annab te- gevustoetust Rapla Maakonna Spordiliidule, SA-le Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus, SA-le Põhja-Eesti Turism, samuti maakonna infoportaali haldamiseks, maakonna turis- miinfokeskuse (TIK) toetuseks ja PATEE programmi tegevus-

te toetuseks. Tegevustoetust saab ka Tre Raadio. Need toetused aitavad ROL-i sõnul nimetatud organisatsioonidel täita oma põhikirjalisi tegevusi ja tõsta maakonna tuntust ja konkurentsivõimet.

Oluline osa eelarves (52 400 eurot) on planeeritud arendustegevuseks. 2019. aastal tegeleb ROL-i büroo maa- konna arengustrateegia ja selle tegevuskava seire ja uuendamisega, dokumendi trükise ja veebiversiooni loomisega. Uue tegevusena tegeletakse maakonna maine ja turunduse strateegia ja

spordikorralduse arengukava koostamisega. Samuti on käi- mas ühisprojekt „Rapla maa- konna omavalitsusüksuste ja haridusasutuste strateegilise arengu koostöövõrgustiku kujundamine“.

45 298 eurot on planeeritud haridus- ja kultuuritegevus- teks. Selles valdkonnas viiak- se läbi alusharidustöötajate koolitusi ning alusharidus- ja haridusjuhtide infopäevi, korraldatakse aineühendus- te tööd, rahastatakse õpi- las- ja haridusürituste ning olümpiaadide korraldamist. Tegevusvaldkonnas on ka 2019. aasta juubelilaulu- ja tantsupeo kulud, 2020. aasta maakonna laulu- ja tantsupeo ettevalmistamise kulud ning maakonna meenekonkursi korralduskulud.

Kaalukas osa eelarvest on ka personalikuludel. Praegu on ROL-i koosseisus kuus töötajat.

Raplamaa valimisaktiivsus jääb alla Läänemaale, ent edestab Harjumaad

Siim Jõgis

Riigikogu valimistele pühendatud vee- bilehel www.valimised.ee avaldatakse igal õhtul värsket info valimisaktiivsuse kohta maakondade lõikes. Sealt tuleb välja, et 25. veebruari õhtu seisuga kell 20.29 oli Rapla maakonnas oma hääle andnud 4,1 protsenti valijatest. Terve Eesti peale oli samaks ajaks oma hääle andnud iga viies valija ning valimisaktiivsuse protsent oli 21,5.

Esmaspäeva õhtu seisuga oli Riigikogu valimistel üle kogu Eesti oma hääle andnud 189 532 valijat. Elektrooniliselt oli sealjuures antud 145 444 häält ning jaoskondades 44 088 häält. Kõigis jaoskondades on võimalik eelhääletada veel täna, 27. veebruaril kella 12-20. Hääletada saab nii elukohajärgses valimisjaoskonnas kui ka väljaspool elu- kohta hääletamist korraldavas jaoskonnas. Selliseid jaoskondi on igas vallas või linnas vähemalt üks.

Kui võrrelda Raplamaa senist valimis- aktiivsust meie naabermaakondadega, on see olnud sarnane. Näiteks Järvamaal jäi see protsent 25. veebruari õhtu seisuga samuti 4,1 peale. Läänemaal oli selleks ajaks oma hääle andnud 5,8 protsenti valijatest ning Harjumaal 2,1 protsenti. Üleüldist valimisaktiivsuse protsenti on märgatavalt tõstnud aktiivne osalus e-hääletusel. Tervelt 76,7 protsenti kõigist seni antud häältest on tulnud e-hääletusega.

Raplamaa Sõnumid uuris ka Rapla kul- tuurikeskuses asuva valimisjaoskonna nr 1 statistikat. Jaoskond on olnud avatud alates neljapäevast, 21. veebruarist. Teisipäeva, 26. veebruari lõunase seisuga oli seal oma hääle andnud 430 valijat. Esimesel lahtiole- kupäeval andis seal oma hääle 69 valijat. Suurem osa senistest valijatest käis seal nädalavahetusel. E-hääletamine lõpeb 27. veebruaril kell 18 ning eelhääletamine kell 20. Valimispäev on pühapäeval, 3. märtsil.

SASSIS LUGU

Eelmise nädala lehes ilmunud artiklisse “Libeduse tõrjest Rapla linnas” sat- tus sisse viga. Rapla linna kõnni- ja kergteede hooldaja on Horeksal Grupp OÜ, mitte Proudly OÜ, nagu ekslikult kirjjas. Palume väga vabandust!

Raplamaa Sõnumid

OTSIME OIVALIST OPERAATORIT!

Kas sa oled töötanud kohas, kus ürgne loodus kohtub moodsa tehnoloogiaga otse sinu käte all? Kus sind ümbritseb valgus ja puhtus, sinu selga mudib massöör ning lõunad on pea tasuta? Ei ole? Siis on aeg kandideerida.

Kes see on?

Operaator on meie O ja A. Ilma temata jääksid tootmisliinid seisma ja kvaliteedinõuded visataks prügikasti.

Mida ootame?

Ootame kohusetunnet ja valmisolekut graafikuga tööks. Ette tuleb ka 12-tunniseid öövahetusi. Mis aga ei tähenda, et vampiirid oleksid teretulnud. Palume diskrimineerimise pärast vabandust.

Mida pakume?

Meil on vinge uhiuus tehas ja mugav bussitransport. Massaaž, taastusravi ja sportlikud tegevused on lausa tasuta. Lõunad on samuti peaaegu tasuta. Suvel saad vineerist puhata kaks nädalat ja jõulude ajal nädala. Ülejäänud puhkuse võib ise valida. Töögraafikuga on peaaegu nii nagu Genka laulus – kolm tööl ja kolm vaba (päevased ja öised vahetused, vahetuse pikkus 12 tundi). Tööpäev algab vastavalt kas kell 8.00 või 20.00.

Tunned, et sul on OPERAATORI geenid?
Saada oma CV aadressile personal@kohilavineer.ee

**KOHILA
VINEER**

ÕPILASFIRMA

Maris Adoma

Õpilasfirmade loomine muutub iga aastaga aina populaarsemaks, mis on ka täiesti mõisteta - annab see ju noortele suurepärase riskivaba kogemuse ettevõtlusest, mida kuskilt mujalt väga ei saa.

Õpilasfirma on iseenesest mitteametlik ettevõtte, mis on moodustatud Junior Achievement Eesti ettevõtlusprogrammi käigus. JA Eesti direktori Kersti Loori sõnul on programmi eesmärk anda noortele madala riski juures päris kogemus ettevõtlusest: meeskonnas töötamisest, tootmisest, müügist, turundusest, raamatupidamisest ja ka ettevõtte lõpetamisest.

Õpilasfirma luuakse reeglina 11. klassis ja alati ei olegi see kõige lihtsam. Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse ettevõtluskonsultandi ja koolis õpilasfirmade ja ettevõtlusharidusega tegeleva Anu Kaare sõnul jääb õpilasfirma loomine ilmselt sellele taha, et õpilastele ei pakuta just ülemäära palju võimalusi, puudub idee ning ega ettevõtlus ka kerge valik ole.

kui praktiline ja hindamatu kogemus

tusliku ettevõtluskogemuse, miks ei õpetata ettevõtet ka jätkusuutlikult edasi arendama? Miks keskendutakse peamiselt start-up'ide loomisele? Loor räägib, et õpilasfirma loomine on siiski eelkõige õppeprotsess, mis ei ole suunatud päris firma loomisele ja sellepärast kestabki õppeprogramm ühe aasta. "Massilist jätkamist ei pea me otstarbekaks, sest reeglina jõuavad õpilasfirma vilistlased hiljem juba hoopis kandvamate äriideedeni, mida tasub ellu viia," põhjendab ta.

See ei välista muidugi täielikult võimalust jätkata oma ideega. Õpilasfirma tegijad saavad pärast sundlikvideerimist ka edasi tegutseda, kuid siis tuleb seda teha juba päris ettevõtte. "Igal aastal ongi mõned sellised õpilasfirmad, kes oma tegevust jätkavad ja osa neist päris edukalt," räägib Loor. Ettevõtlus ei ole siiski kerge valik ja need koolis käivad noored, kes soovivadki õpilasfirmat päris ettevõtteks ümber vormistada,

peavad kindlasti arvestama ka igasuguste probleemide ja riskidega, mis ühe alustava firmaga kaasneda võivad.

See ei tähenda jällegi seda, et sellised õpilased kohe algul kõigega üksi silmitsi seisma peaksid. "Kui õpilasfirma osutub edukaks ja on soov ettevõtlusega jätkata, on osahingu edasine nõustamine kokkuleppe küsimus," selgitab Anu Kaar Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskusest.

Õpilasfirmaga tegelemine võib viia ettevõtluseni

Õpilasfirma HR3 tooteks on disainitud popsocket`id.

Fotod: SIIM SOLMAN

martsipanist erinevate maitsetega käsitöökomme.

Janeli räägib, et neil läks väga hästi, inimestele kommid väga maitsevad ja tagasiside oli ka positiivne. "Iga aasta kevadel toimuvale Eesti õpilasfirmade lõppvõistlusel jõudsimme ka 21 parema õpilasfirma sekka ning võitsime publiku lemmiku tiitli," meenutab neiu.

Praegu õpib Janeli juba teist aastat Tartu Ülikooli Pärnu kolledžis ettevõtlust ja projektijuhtimist. Kuigi tal oli huvi ettevõtluse vastu juba enne õpilasfirmadega tege-

aktuaalne ja populaarne ka ettevõtluse tudengite jaoks. 2018. aasta suvel olin ligi neli kuud Hispaanias praktikal ning see kindlasti tegi minu jaoks selgemaks unistuste ja eesmärkide erinevuse. Võibolla kohviku mõte on minu jaoks siiski rohkem unistus kui eesmärk."

Kui küsida Janelilt, kas ta soovib õpilasfirma võimaluse korral õpilasfirma luua, annab ta vastuseks kindla jaa. "Isegi kui sul on hoopis teised huvid ja tead, et tulevikus tahad tegeleda hoopis muude asjadega, õpetab kogu õpi-

Tanel Ots

ISAMAA ON KAITSTUD

Jätkame ühisel sihil,
kui valid
1113

Kandideerin Harju- ja Raplamaal
ja tänan toetuse eest!

Isegi kui noored kooli ajal ei soovi oma õpilasfirmat edasi arendada ettevõtteks, ei tähenda see seda, et kellelgi neist ei võiks olla ettevõtlushuvi tulevikus. Üks selline noor on Janeli Janson, endise Rapla Vesiroosi gümnaasiumi vilistlane. Tüdrukul oli gümnaasiumi ajal lausa kaks õpilasfirmat. Ühega tegeles ta 2015/2016. ja teisega 2016/2017. õppeaastal. See viimane õpilasfirma oli Shococo, kus peale Janeli olid veel Paula Pajo, Kaia-Liisa Tõntsohn, Marten Merila ja Martin Raudsepa. Nad valmistasid

lemist, arvab ta, et kindlasti suunas õpilasfirma kogemus teda selle erialani veelgi rohkem.

"Olen alati unistanud, et ühel päeval on mul oma kohvik," tõdeb Janeli. Samas tunnistab ta, et ei ole veel päris täpselt kindel, mis tulevik talle toob. Ta räägib, et Pärnu kolledžis õppimine on andnud talle palju uusi mõtteid ja võimalusi juurde.

"Kui ma poleks Pärnu õppima tulnud, siis ma poleks ilmselt olnud nii teadlik sellisest võimalusest nagu välispraktika. Siin koolis on see väga

lasfirma programm selliseid oskusi nagu meeskonnatöö, pingetaluvus, ajaplaneerimine ja suhtlemisoskus, mis tulevad kasuks igal erialal ning ei jookse mööda külge maha kellelgi," põhjendab neiu.

Ka Hardo Hansar, kes on Kohila gümnaasiumi vilistlane, soovib oma kogemuse põhjal noortel õpilasfirmat teha, sest selle projekti abil õpivad õpilased võtma rohkem vastutust.

Hardo ise tegi õpilasfirmat umbes 10 aastat tagasi koos parimate sõprade Oliver Saa-

re ja Martti Kasega 11. klassis. Nende õpilasfirma tootis Katrin Arrolt ja Hardo õelt Liisa Hansarilt õpitud õmblemisoskuste abil kiletekstiilist valmistatud seljakoti katteid.

“Need olid väga põnevad ajad ning õppisime koos kõik probleemilahendust, mitte alla andma ja esimesi müügiprotsessi osasid. Ettevõtlus on lihtne, aga mitte kerge. On vaja toodet või teenust ning seda edukalt müüa. Teenisime sellega isegi päris hea kopika ning saime ka Portugalis käia enda tooteid presenteerimas,” meenutab Hardo.

Praegu on noormees müügi-juht ettevõttes Southwestern Advantage, kus ta koolitab ja on juhiks tudengitele, kes käivad ettevõtlus- ja müügioskusi omandamas suviti Ameerikas. “Tänu õpilasfirma kogemusele veendusin, et tulevikus tahan kindlasti olla juht ja ettevõtja ning nii see nüüd ka on.”

Sel aastal tegutseb Raplamaal seitse õpilasfirmat

Kui rääkida aga praegusest õpilasfirmadest, siis tänava tegutseb neid Raplamaal kokku seitse ja kõik on Kohila gümnaasiumis. Neid õpilasfirmasid juhendab

laudu tuli Karmeli sõnul ühe õpilasfirma liikme isalt. “Mõtlesime, et tahame teha midagi ilusat, aga ka praktilist. Samuti oli meil olemas vabakasutuseks puidutöökoda, seega tundus lõikelaud hea idee,” räägib Karmel.

Seni on õpilasfirma Puitrex käinud kolmel laadal: Pärnus, Raplas ja Tallinnas. “Kõige paremini läks Rapla laadal, seal osteti ära kõik meie tooted. Pärnu laadal läks enam-vähem hästi, natuke kehva müügi põhjus oli müügikoha paiknemine kaubanduskeskuses halvas ja nurgataguses kohas. Tallinna laadal oli müük väike, kuid jäime siiski rahule,” meenutab neiu.

Peale selle, et toote müük ei pruugi alati õnnestuda, tuleb õpilasfirmas ette ka muid raskusi. “Raske on kindlasti ühise aja leidmine ja üldiste kompromisside leidmine erinevates olukordades. Kuna meid on neli ja oleme kõik firmas võrdsed, ei saa kellegi otsus peale jääda, seega tuleb tihti leida kompromiss neljast erinevast arvamusest.”

Vaatamata probleemidele leiab neiu, et õpilasfirmaga tegelemine on neile õpetanud mitmeid erinevaid asju. “Kindlasti on õpetanud

Õpilasfirmade seas on väga populaarsed ka käsitöö maiustused.

Õpilasfirmade laadad annavad võimaluse teha end nähtavaks.

Margot Sarv, kes on hetkel ka Raplamaal ainus, kes tegeleb õpilasfirmade juhendamisega.

Üks Kohila õpilasfirma on näiteks Puitrex, kes valmistab puidust lõikelaudu. Liikmeid on seal kokku neli ja igaühel on firmas oma roll. Firma üldise toimimise, firmasisese kommunikatsiooni ja koostöö eest vastutab Karmel Kibuvits. Raamatupidaja, kelle ülesanne on tegeleda rahaasjade ja paberimajandusega, on Helena Kangur. Fimal peab mõistagi olema ka tootejuht, kes juhendab toote valmistamist ja kontrollib valmistoodangu üle ja see on Hannes Kurn. Ja et firma üldse kasumit teeniks, peab keegi ka firmat reklaamima ja seda teeb sotsiaalmeedias Puitrexi turundusjuht Anne Marit Mereküla.

Idee teha puidust lõike-

erinevate klientidega suhtlemist ja oma emotsioonide tagasihoidmist firmasisestes konfliktides.

Lisaks on õpetanud kasutama puidutöötlemisvahendeid ja üldiselt ka raamatupidamist ja firma dokumentidega tegelemist,” loetleb Karmel. Kui neiu küsida, kas ta ka tulevikus ettevõtlusega tegeleda tahaks ja kas õpilasfirma tegemine on sellele kaasa aidanud, ei välista ta võimalust, et kunagi oma firma tegemist proovib. “Eemale pole õpilasfirma seda ideed küll tõuganud,” ütleb Karmel. Noorte kogemustest järeldub, et õpilasfirma tegemine on üks igati kasulik ettevõtmine ja nagu mõne puhul näha, võib see viia ka ettevõtlushuvini tulevikus. Isegi kui ei vii, on õpilasfirmas omandatud kogemused ja teadmised kasulikud ka edaspidises elus.

ÕPILASFIRMAD

Sel aastal tegutsevad õpilasfirmad Rapla maakonnas vaid Kohila gümnaasiumis.

1. Õpilasfirma Meraki - puhvet (teenus)
2. Õpilasfirma Kell - seinakell (toode)
3. Õpilasfirma Harduud - telefoni korpused (toode)
4. Õpilasfirma Fäncy - lisanditega šokolaad (toode)
5. Õpilasfirma Kohver - kohv (toode)
6. Õpilasfirma Puitrex - lõikelaud (toode)
7. Õpilasfirma Kruft - Kruft DIY Kruusid ja Joogipudelid (toode)

JÜRI LUIK
kaitseminister

ISAMAA

Olen Eestit teenimas kolmandat korda kaitseministrina, olen töötanud suursaadikuna nii Washingtonis, NATOs kui ka Moskvast. Olen juhtinud Vene vägede väljaviimise läbirääkimisi ja NATOga liitumise läbirääkimisi. Ma tean, et maailm ei ole stabiilne ja Eesti vajab liitlasi.

Usun, et minu väärtushinnangud ja kogemused on Eestile kasulikud, et kaitsta meie rahvuslikke huve.

ISAMAA arendab edasi Eesti iseseisvat kaitsevõimet, et suurendada kaitsejõudude võimekust ja tugevdada Kaitseliitu ning teisi vabatahtlikke riigikaitse organisatsioone.

Kandideerin Harju- ja Raplamaal. **VALI ISAMAA!**

nr.1097

Elu dementsusega – pered, kes on oma murega üksi

Hanna-Stiina Heinmetts,
EELK Tallinna Diakooniahaigla
tegevusterapeut

Dementsuse sündroomi põhjustab mõni ajuhaigus nagu Alzheimer, Parkinsoni tõbi, Lewy kehakeste haigus või ka muu põhjus, nt trauma või insult, alkoholism jne. Dementsuse sündroom võib kesta umbes 15 aastat ja haigust iseloomustab suhteliselt märkamatu algus, mida on raske ära tunda.

Haiguse algaasis saab inimene oma kodus keskkonnas hakkama, kuid tekivad lühimäluhäired, asjad ja ülesanded hakkavad ununema, igapäevase info meeldejätmise muutub võimatuks, võivad tekkida suhtlusprobleemid jms. Ümbritsevad inimesed võivad selliseid ilminguid mitte tähele panna või tõlgendada seda väsimuse või vanusega. Kuid kindlasti on väga tähtis varane diagnoosimine, sest siis on olemas kaks ravimit, mis aitavad haiguse süvenemist edasi lükata ja 2-3 aastat olemasolevat elukvaliteeti säilitada.

Kahjuks on inimeste haigus-teadlikkus madal ja isegi siis, kui märgatakse juba esmaseid sümptomeid, ei julgeta arsti juurde minna, sest kardetakse, et tembeldatakse n-ö hulluks. Arsti juurde minemine on väga oluline,

sest 10% dementsusega sarnastest sümptomitest võivad viidata ravitavale haigusele, näiteks healoomulised ajukasvajad, kilpnäärme haigused, põieinfektsioonid jpm.

Õige diagnoos annab lähedastele teadmise, miks üks või teine sümptom on tekkinud ja diagnoosi olemasolul saame ennast kurssi viia, kuidas dementsusega inimest toetada. Kindlasti haigusest teadmine vähendab inimestevahelisi konflikte, nt ei ole mõtet dementsusega inimesega hakata vaidlema, ravimite võtmist tuleb kontrollida. Kui haigus on juba kaugemale arenenud, siis me näeme, kuidas inimene kaotab järk-järgult oma iseseisvust, varasemalt lihtsad ja iseenesest mõistetavad tegevused muutuvad keeruliseks, käitumine muutub kinnisemaks või vastupidiselt barjäärid kaovad, kõik, mis mõttesse tuleb, öeldakse otse välja.

Lähedaste elu muutub väga palju keerulisemaks, sest lisaks igapäevasele töötamisele ja laste eest hoolitsemisele on vaja jälgida ja muretseda oma lähedase eest. Dementsusega inimene, kes elab üksi, vajab pidevalt kontrollimist, kas ta ikka on oma kodutee üles leidnud, kas sööb ja võtab oma ravimid, kas teeb siibri lahti, kui ta ahju tuld süütab jne. Üks päev tuleb hetk, kui üksi enam elada ei saa, tuleb leida sobivad koduteenused, päevahoiu teenus, asutuse hooldus vm.

Hetkel on paljude dementsusega inimeste lähedastel valikus kokukolimine ja töölt ära tulemine ja 24/7 lähedase eest hoolitsemine, sest muid spetsiaalseid teenuseid lihtsalt pole.

Dementsusega inimese eest hoolitsemine ei ole lihtne, selleks peavad olema teadmised ja oskused, kuidas suhelda ja ennetada probleeme. Dementsusega inimese hooldaja peab alati olema üks samm ees, nägema ette ohtusid, et neid ennetada.

Mis on dementsusega inimeste lähedaste tugigrupp?

Omastehooldajate hoolduskoormusest räägitakse kui sotsiaalprobleemist tänases Eestis.

Seni, kuni olukorda kaardistatakse ning otsitakse lahendusi, on dementsusega lähedaste omastehooldajad silmitsi olukorraga, kus vajatakse kohe asjakohast informatsiooni, sotsiaalset toetust, koolitusi ja nõuandeid, et mõista dementsussündroomi. Näiteks on oluline vaimne, füüsiline ja emotsionaalne stimulatsioon säilinud võimete alalhoidmiseks, mis eeldab, et omastehooldajal oleks arusaam haiguse olemusest, õige suhtlemisviisi valik ning lähedase eneseväljendusest arusaamine

Tugigrupis kohtuvad inimesed, kellel on ühine mure või probleem,

ja saavad uut informatsiooni ja küsida nõu. Väga olulisel kohal on üksteisele oma kogemuste ja teadmiste jagamine. Tugigrupis on oma reeglid ja head tavad, näiteks kõik, mida tugigrupis räägitakse, on konfidentsiaalne, me austame ja toetame tugigrupi liikmeid. Tugigruppi kaasatakse nõustama ka erialaspetsialiste, nt sotsiaaltöötaja, öde, arst, tegevusterapeut vms.

2016. aastal loodi MTÜ Elu Dementsusega, kuhu kuuluvad lähedased, kelle omast on tabanud dementsuse sündroom, ja erinevad erialaspetsialistid.

MTÜ Elu Dementsusega on alatanud tugigrupid lähedastele Tallinnas (Pirital, Mustamäel, Nõmmel, Haaberstis), Tartus, Võrus, Paines, Keilas, Pärnus, Kuressaares, Haapsalus, Jõgeval ja Saue. Märtsis on loomisel grupp Raplas. Plaan on kolme aasta jooksul käivitada 10 uut tugigruppi Eesti erinevates paikades.

Dementsuse kompetentsikeskus

2018. aasta oli märgilise tähtsusega, sest sotsiaalministeeriumi poolt kutsuti ellu Dementsuse Kompetentsikeskus. Hanke võitis ühispakkumus MTÜ Elu Dementsusega, SA EELK Tallinna Diakooniahaigla, SA Viljandi Haigla ja Tartu Tervishoiu Kõrg-

kooli poolt. Dementsuse Kompetentsikeskuse loomiseks sõlmis sotsiaalministeerium septembris 2018 lepingu nelja ühispakkujaga kuni 31. detsembrini 2021.

Dementsuse Kompetentsikeskuse eesmärk on parandada dementsusega inimeste ja nende lähedaste toimetulekut. Keskuse ülesanne on pakkuda nõustamisteenust nii dementsusega inimestele, nende lähedastele kui ka teenuseosutajatele, tõsta sihtgrupiga töötavate spetsialistide pädevust, korraldada teavituskampaaniaid jms. Üle-eestilise kompetentsikeskuse tegevus põhineb haridus-, teadus- ja arendusasutuste, tervishoiu-, hoolekande- ning tugiteenust pakkuvate asutuste ja avaliku sektori vahelisel koostööl ning tegeleb terve valdkonna arendamisega. Luuakse maakondlikud koostöövõrgustikud, kuhu kaasatakse kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajad ja muud piirkonnas tegutsevad võtmeisikud. Kogu Eestis viiakse läbi kontakt-nõustamisi nii dementsusega inimestele ja nende lähedastele kui ka teenuseosutajatele.

23. jaanuaril avati **dementsuse infoliini tel 6 446 440**. Infoliinile saavad helistada lähedased ja teenuseosutajad, kes vajavad tuge dementsusega inimeste eest hoolitsemisel. Lisainfo www.eludementsusega.ee ja Facebookis: Elu dementsusega

Millal sa viimati lapselt küsisid, kuidas tal täna internetis läks?

Holger Haljand,
Telia erakliendiüksuse juht

Pisab vaid põgusast kokkupuutest noortega ning on selge, et nutiseadmed ja internet on saanud nende igapäevaelu lahutamatuks kaaslasteks. Kuidas teisiti tõlgendada fakti, et iga päev kasutab vähemalt ühest seadmest internetti koguni 97% lastest.

Mõelda vaid, kui veel 2010. aastal käis mobiiltelefoniga internetis kolmandik Eesti lastest, siis praeguseks on see arv juba 86%. Võib vaid oletada, et kasv ei peatu enne, kui lagi ette tuleb. Paraku kaasnevad selliste drastiliste muutustega ka oma riskid, millega igal lapsevanemal tuleb õppida varem või hiljem toime tulema.

Äsja viidatud numbrilised faktid pärinevad värskest valminud Tartu Ülikooli EU Kids Online uuringust, millega kaardistati laste ja nende vanemate internetikasutamise harjumused ja digipädevused. Viimase kümne aastaga igapäevaelu lisandunud mugavusi vaadates on

raske ülehinnata väärtust, mida uute tehnoloogiate kasutamine loob, ent liiga sageli alahindame sellega kaasnevaid ohte. Ehkki laste digitaalne kirjaoskus on nende endi hinnangul üldjoontes hea, tõestab päriselu tihti vastupidist. Teadmised võivad küll olemas olla, ent nende päriselus rakendamisega jääda jätkuvalt jänni.

Juba mainitud ohud realiseeruvad sageli ühel lihtsal põhjusel – lapsed saavad küberruumis toimetada oluliselt vabamalt, kui nad teeks seda päris elus. Kindlalt põhjusel õpetame juba maast madalast väikestele põnnidele, et tänaval ei tohi võõrastega suhelda. Kui me seda linnaruumis ei luba, siis miks me seda virtuaalmaailmas aktsepteerime? Ka seal on teisel pool ekraani päris inimesed, keda me ei tunne ega usalda.

Veel enam, turvalisuse huvides ei luba me oma lapsi ükski võõrastele tänavatele, vähemalt mitte enne, kui oleme kindlad, et nad seal liigelda oskavad. Aga miks laseme nad internetis kohtadesse, kus pole ka ise kunagi liikunud? Nurgatagustesse, mille osas ei

ole õigupoolest kellelgi teadmist sellest, millised ohud seal varitseda võivad.

Piirangud ja keelud ei toimi

Kuivõrd täiskasvanute enda igapäevane internetikasutus päädib sageli suures osas uudiste või töökirjade lugemisega, siis ei osata sügavamate kihtides peituvaid hämaraid käike ka peljata. Ent see, et lapsevanem ise sinna paralleelmaailma sattunud pole, ei tähenda veel, et laps sealt ringiga mööda oskaks minna. Paradoksaalne on seejuures asjaolu, et vaid 13% lapsevanematest, kelle võsukesed on viimase aasta jooksul näinud internetis midagi häirivat, teavad sellest.

Mõtlemisainest peaks andma ka see, et koguni neljandik lastest on viimase aasta jooksul puutunud veebiavarustes kokku seksuaalse sisuga, rääkimata kiusamisest, mis on kooliruumist kolinud üha enam telefoni või interneti. Viimase aasta jooksul on küberkiusamist ainuüksi pealt näinud 40% lastest

– kolmandik neist ei räägi sellest kogemusest kellelegi. Kampaaniad nagu #suurimjulgus on küll oma positiivset mõju avaldanud, ent palju saab ära teha ka iga lapsevanem.

Tark oleks nüüd küsida, mida täpsemalt saaks olukorra parandamiseks ära teha? Kuidas noori kaitsta ja neid oma kogemustest rääkima panna? Nagu ütleb „Targalt internetis” raamatu autor Diana Poudel, siis üks on kindel: käsud ja keelud siin ei toimi. Esimese asjana tuleks muuta oma mõttemaailma – laste internetist eemalehoidmine on illusioon, nad suudavad minna mööda kõikvõimalikest piiravatest rakendustest. Ka karistamine pole lahendus, sest lapsed pole ju kuidagi süüdi ohtudes, mis virtuaalmaailmas varitsevad.

Vastupidi, neid tuleb hoopis toetada ja püüda juhendada võimalikest karidest mööda. Selleks oleks tark õppida selgeks elementaarsed küberhügieeni reeglid. Alustades selgitustest, miks on erinevates keskkondades tarvis kasutada erinevaid paroole. Kuni

selleni, et räägime lahti põhitõed kübermaailma olemusest ning sellest, et osana muust maailmast pole ka seal kohane ropendamine, valetamine, varastamine või mistahes muu teguviis, mida me päriselus endale ei lubaks.

Lõpuks taandub kõik paljuski omavahelistele suhetele ja elementaarsele huvile laste tegemiste vastu. Kui me ei tunne rakendusi, mängu või keskkondi, kus lapsed oma seadmetes on, siis tuleb seda muuta ning need ka endale alla laadida ning nendega vähemasti põgusalt tutvust teha. Kui küsime lastelt õhtusöögilauas, kuidas neil koolis või trennis läks, siis peaksime ka küsima, kuidas neil internetis läks ja mida uut seal täna tehti ja kogeti. Tahame teada nende uute sõprade kohta lasteaias või koolis, aga peame õppima küsima nende kohta ka mängukeskkondades või sotsiaalmeedias. Mis põhiline, tuleb õpetada lapsi sellest ise rääkima, sest ainult nii on lootust, et nad jagavad olulist infot ka siis, kui asjad hapuks lähevad.

Siim Pohlaku teekond diskorist konservatiivsete vaadetega poliitikuks

SISUTURUNDUS

Siim Pohlakut (EKRE) teatakse hästi nii raadiomaailmas kui ka konservatiivsetes poliitilistes ringkondades. Aktiivse inimesena on ta korraldanud pidusid, loonud Raplamaale Tre Raadio ning kandideerib nüüd numbri 712 all teist korda Riigikogusse. Neli aastat tagasi kogus ta Harju- ja Raplamaa ringkonnas 1128 häält, jäädes õige napilt parlamendi koosseisust välja.

Eialgu võib tunduda ootamatuna, et kunagisest diskorist on kasvanud välja konservatiivne poliitik. Siim ise ütles, et sellel teekonnal on olnud oluline roll tema isiksuse väljakujunemisel.

Meenuta, millal sai alguse sinu huvi poliitika vastu? Tõsisem huvi tärkas 2012. aastal. Ajakirjanduse vahendusel olin poliitikat jälginud varemgi ja tasapisi oli kujunenud oma arvamus erinevate temade kohta. Osaletin aktiivselt 2013. aastal rahva kaasamiseks loodud rahvakogu veebiportaalis, toetasin mulle olulisi ideid: valimistel häälte ülekandumise lõpetamine, kuluhüvitiste eest autode liisimise lõpetamine, rahvahääletuste sisseviimine, presidendi otsevalimine.

Paljud nendest ettepanekutest olid saanud suure toetuse, ellu neid aga ei rakendatud. Mõistsin, et sellisel moel asjad ei parane ja asusin 2014. aastal otsima poliitilist jõudu, et anda panus olukorra parandamisse. Käisin Vabaerakonna asutamiskoosolekul, aga otsustasin mitte liituda, nende seisukohad olid ümbraarased ja ma ei näinud seal sisetust. Umbes samal ajal avastas, et on veel üks uus jõud – Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, kaalusin ja uurisin nende kohta põhjalikult ning 2014. aasta lõpus astusin liikmeks.

Ja kuidas kujunesid välja sinu konservatiivsed vaated?

Küllap nad on kogu aeg minus olemas olnud, mingil perioodil lihtsalt vähem esiplaanil. Eelistan äraproovitud ja toimivat, pigem oma kui võõrast, iga uue moeröögatusega kaasa ei jookse. Minu poliitiliste vaadete kujunemisele on kaasa aidanud ajalohuvi koos sooviga mõista erinevaid ideoloogiaid ja nende juuri, seostada neid ühiskonnas toi-

muvate protsessidega. Minu meelest on rahvuslik konservatism stabiilse ja turvalise ühiskonna alustala.

Ühest küljest korraldad sa pidusid ning nüüd oled konservatiivne poliitik. Kas need poolused sobivad hästi kokku?

Nooremana vaatasin maailma teise pilguga, minu diskord korraldamise aeg jääb aastatesse 2000 – 2010, siis tegin kolmel päeval nädalas diskot või korraldasin mõnes kultuurimajas pidu. Ühest küljest oli tegemist põneva ja õpetliku ajaga – palju uusi tutvusi, kuna pidude ümber liikus sotsiaalselt aktiivsem, elavam seltskond noori. Palju oli Lutsu lugudes kujutatud Tootsi tüüpi tegelasi, kellest enamikus on tänaseks saanud ettevõtlikud ja tublid inimesed, täna kohtudes räägime hoopis tõsisemaid jutte. Samas oli neid, kes jäidki pidude rattasse tiirlema.

Diskoritöö lõpetasin 2011. Lõpuaastatel tundsin järjest enam, et selline elu ei ole minule. Samas võis see olla abiks minu tänaste vaadete kinnistumisele – nägin, mis juhtub inimestega, kelle elus on põhimõtted ja sihid kadunud, kes ei loo peret, kelle elu mõtteks jääbki meelelahutus. Äratundmine tuli vähehaaval, aga mida enam see kohale jõudis, seda ebameeldivamaks muutusid pikad nädalavahetused ööklubides.

Pidude korraldamisest on tänaseks saanud paar suvist Tre Raadio kontserti, mis mõeldud eri põlvkondadele. Tänavu on näiteks peaesinejad Anne Veski ja Terminaator. Usun, et ka konservatiivsemate vaadetega inimene käib suve jooksul mõnel vabaõhukontserdil või festivalil.

Kes on olnud sinu eeskuju poliitikas?

Otseseid eeskujusid ei ole,

gu liige. Mis sa arvad, kumb sulle rohkem sobib, kas kohalik poliitika volikogu tasandil või üleriigiline poliitika Riigikogus?

Mulle tundub, et kogukonna muredele lahenduste leidmine volikogus on kiirem ja otsuste tulemused on rutem näha. Samas on teemasid, millega kohalikul tasandil tegeleda ei saa. Kohalikus volikogus tajun täna, et omavalitsustele on vaja rohkem otsustusõigust ja rahalisi vahendeid või paremat koostööd keskvalitsusega.

püüan õppida või-malikult palju nii ajalooliste isikute ja riigimeeste kui ka tänaste poliitikute õnnestumistest ning vigadest.

Kui kergelt või raskelt langetasid otsuse kandideerida 2019. aasta Riigikogu valimistel?

Otsus tulenes tegelikult juba eelnenud sammudest – juhin 2015. aastast Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna Harju- ja Raplamaa piirkonda ning olen erakonna juhatuse ja volikogu liige. Selliste rollide puhul peab arvestama kandideerimisega ja valituks osutumise korral parlamenti tööle asumisega.

Sa oled Kose vallavolikogu

välja tootsid?

Inimeste häälele kaalu lisamiseks on vaja rahvaalgatuse võimalust ja siduvate rahvahääletuste korraldamist, samuti valimissüsteemi ümbertegemist selliselt, et lõppeb häälte ülekandumine. Poliitiline süsteem on ennast rahva eest valimiste vaheliseks ajaks igakülgselt kaitsnud.

Raplamaad puudutav teema, millel teravalt silma peal hoian, on Rail Baltic ja sellega seotud kaevandused. Rail Balticu uue raudteetrassi rajamine tuleb ära jätta ning selle asemel korrastada meie olemasolevad raudteed ning lisaks luua korralik ühendus Lätiga. Rail Baltic läheb järjest kallimaks ja on teateid kogu projekti venimisest, tegemist on ohtliku ja rumala ettevõtmisega.

2015. aasta Riigikogu valimistel kogusid 1128 häält, kas nüüd on plaanis seda numbrit kasvatada?

Seda otsustavad valijad. Olen tänulik nendele inimestele, kes eelmisel korral mu kandidatuuri toetasid, jäin 2015. aastal esimese asendusliikmena meie ringkonnas Riigikogust välja. Kui minu seisukohad ja aktiivne tegutsemisviis sobib, siis palun toetust ka sellel korral, häälte arvu suurenemisel on tõenäoline, et pärast 3. märtsi seisan eelpool kirjeldatud seisukohtade eest Toompeal.

Milline inimene sa oma iseloomult oled? Kui on laupäeva õhtu, kas lähed pigem sõpradega peole või jääd perega koju?

Kindlasti perega koju, pidudel olen viibinud neid korraldades enam kui küll. Samas on tore sõpradega vahel sünnipäevalauas istuda või sauna teha. Selliseid kokusaamisi pole sageli, korra kuus ehk õnnestub. Meil on tore seltskond, kes tunneb üksteist 20 aastat ja on kogu aja suhelnud.

Lisaks muudele kokkusaamistele on traditsioon – kuna kõik elavad maal oma majapidamistes või on maja ehitamas, teeme kevaditi üksteise juures talgupäevi, millest peredega osa võetakse. Igas majapidamises teeb

peremees plaani, mis töid tol päeval tehakse ning alati saab pika päevaga hulk tarvilisi ja abikäsi nõudvaid asju tehtud. Samas on sotsiaalne pool – töö kõrvale jätkub juttu, lastel on lõbus koos mängida ning päeva lõpetab korralik õhtune saunaskäik.

Sa kasvatad kahte last. Kui palju aega ja energiat see võtab?

Lapsed nõuavad aega ja tähelepanu, samas annavad palju häid emotsioone oma vahetu ja siira olemisega. Isaks saamine muutis minu suhtumist ellu tõsisemaks ja sunnib ka oma aega paremini planeerima.

Kuidas sa tavaliselt 24. veebruari tähistad?

Kuna noorem laps on alla aastane, siis perega midagi suuremat ette võtta on keeruline. Tänavu heiskasid hommikul kodumajale lipu, sõime seejärel perega kooki ja edasi sõitsin Tallinna, sest olen vabariigi aastapäeva tõrvikurongkäigu korraldaja. Tänavune rongkäik ja sellele järgnenud kontsert mõõduisid rõõmsas meeleolus, rahvast oli uskumatult palju. Jagasime 4500 tõrvikut, kuid rongkäigus jätkus neid vahest igale teisele, seega osalejaid võis olla kuni 8000 inimest. Lisaks andsime välja 1500 lauluraamatut, et rongkäigus ühiselt laulda.

Tore on tõrvikurongkäigus näha järjest enam lastega peresid ja gümnaasiuminoori. Tegemist on Eesti sünnipäeva puhul toimuva väärrika rahvapeoga ja meedial on järjest raskem sellele kleepida äärmusluse silti. Kes on kohal käinud, teavad, et tegemist on toredat ühtsustunnet pakkuva rahvaüritusega, näidaku meedia seda millises tases.

Oled pärit Harjumaalt. Kui suurt sidet sa Rapla maakonnaga tunned?

Elan Raplamaa piirist kahe kilomeetri kaugusel, lähim keskus on Kohila. Elu on nii läinud, et käigud ja ettevõtmised on mind toonud Raplamaale. Olgu selleks lapsena Kehtna jalgpallikoolis käimine, noorukina lõbusad suveõhtud sõpradega Järlepa järve ääres, pidude korraldamine või Raplast alguse saanud ja tänaseni siin kestev Tre Raadio tegemine. Kõik see on mind sidunud Raplamaaga ja mul on selle üle väga hea meel.

Ajalooline hetk, kui Rapla kultuurikeskuse uue maja avamise puhul lint läbi lõigati. Vasakult Meelis Mägi, Age Rebel ja Expolio esindaja Rene Heinsalu.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kultuurikeskuse uus maja

- see on Rapla jaoks suur saavutus

22. veebruaril tähistati Rapla kultuurikeskuses kolme suurt tähtpäeva: kultuurikeskuse uue maja avamist ja äsja möödunud 85. sünnipäeva ning Eesti Vabariigi aastapäeva. Pidustused kestsid terve päeva ja neist käis osa saamas üle paarisaja inimese.

Mari Tammar

Pidupäev algas kell 13 piduliku lindi läbilõikamisega kultuurikeskuse keskväljaku poole sissepääsu juures. Kultuurikeskuse juhataja Age Rebel ütles, et pikki kõnesid pidama ei hakka, aga sellel väikesel pidulikul momendil tahaks ta korra koos olla kõigi nendega, kelle abil on maja renoveerimine teoks saanud. „Mul on täna väga rahulik ja tore siin olla. Öhtu on kõik veel ees, aga praegu on see ajalooline hetk, et saame lindi läbi lõigata,” ütles Age.

Pärast lindi läbilõikamist astuti uksest sisse ning tulijaid tervitasid trepil Rapla

laulustuudio lauljad Thea Paluoja juhendamisel. Ühes kõlanud laulus olid read: „Aeg käib vanas seinapalgis vaikse tik-tak sammuga. Suure häälega ta pole, kuid on suure rammuga.” Kahtlemata polnud tegemist juhusliku valikuga, vaid lauluga, mis vana maja uueks saamist omamoodi märgiliselt tähistas.

Siis suundusid kutsutud vastvalminud kinossaali, kus jagati vastastikku tänusõnu ja kingitusi. Ühtlasi sai veenduda, et kinotehnika tõesti töötab. Ekraanil mängiti 6 minuti pikkust videot, mis näitas 1,5 aasta jooksul tehtud

ehitustööd.

„Me paneme suurt rõhku sellele, et meil on uus kinosaal, aga tegelikult sai maja juurde veel palju muidki väärtuslikke ruume, mille üle rõõmustada ja mida me

peame nüüd sisustama ja millega me peame hakkama saama ja Raplale vääriliselt siin majas toimetama,” rääkis Age asjaosalisi tänades. Esimese tänukummarduse tegi ta maja meeskonnale

ja nentis, et on olnud ikka päris pöörane aasta. Selle aja jooksul asjadele lähendust otsides ja üheskoos aru pidades on Age sõnul nende meeskond päris ühtmoodi mõtlema hakanud.

Seejärel tänas Age Rebel Valtu Projekt OÜ-d, kes maja projekteeris, ning Expolio OÜ-d, kes teostas ehitustööd. Mõlemat ettevõtet kiitis Age väga hea koostöö eest ning nentis, et Raplamaa oma meestega on ikka väga hea asju ajada. Olulise tänu sai ka ehitusjärelvalvet teostanud OÜ Tarindiprof, kes hoidis näpuga järke, et kõik õigesti saaks ehitatud.

Ehk kõige sügavam kumardus läks aga Rapla valla, kellele poleks seda maja sünninud. „Selle objekti kõige suurem otsustaja oli vallavolikogu ja seal olid päris suured vaidlused. Nii mitmedki vallavolikogu liikmed kahtlesid, kas sellist suurt investeringut sellisesse asutusse on vaja, sest tõesti, see on nii endise kui ka praeguse Rapla valla suurim investeering, mis on tehtud. Ja kui vaatame ka valla nelja-viie aasta investeringute kavasid, siis kahjuks ei näe, et nii suure investeringuga objekti oleks lähiajal ees ootamas. Tuleb anda au volikogule, kes ühele kultuuriasutusele sellise summa valla eelarvest eraldas,” rääkis Rapla vallavanema kohusetäitja Meelis Mägi.

„Mul on väga hea meel selle maja üle ja mul on väga hea meel, et selline meeskond siia kokku sai alates projekteerimisest ja ülesehitamisest. Ma saan aru, et see keemia oli tõesti fantastiline. Loodame, et ka meie teiste vallaobjektidega võib nii minna,” lisas Mägi.

Kui aeg oli hakata šampusepudeleid avama, manitses Age mehi, et ärge nad lampidesse löögu ja ekraani tuleb ka hoida. Õnneks läks šampusekork lambist mööda (kuigi üsna napilt).

Eesti tunne

Tol pidulikul päeval oli esimest päeva avatud ka uus kohvik, mis on tänaseks saa-

Nüüd on avatud ka kohvik/restoran A la Rapla, mille menüüst leiab varasemast peenemaid roogasid.

nud nime A la Rapla. Kohvikupidajad on Artur Catering koostöös Kenneth Koosmaga Eastern Outbackist.

Artur Cateringi perenaine Kaja Asuküla tunnistas, et esimese päeva ees on küll väike närv sees, aga koostöö kahe tegija vahel on sujunud hästi. „Kenneth jääb loomingulise köögi juhiks. Kennethil on toidu osas oma nägemus ja ma toetan seda,” rääkis Kaja ja ütles, et tema jääb juhatama cateringi ja kohviku olmepoolt.

Peoõhtul olid kohviku teenindajatel käed tööd täis, sest uudistajaid oli palju ja toitute ootejärjekord oma 30 minutit. Rahulolematuid nägusid aga näha ei olnud. Oodati kannatlikult ja mõisteti, et alles on esimene päev ja süsteemid vajavad sissetootamist.

Röömsate nägudega olid ka noortekeskuse värsketes ruumides istunud noored, kes ütlesid, et nüüd on võrreldes varasemaga ikka mitu korda parem. „Nüüd on rohkem ruumi,” hõikasis poisid võiduröömsalt.

Kiidusõnu kostis ka majaga tutvunud inimeste suust. „See on ikka saavutus Rapla jaoks. See mitmekesistab kindlasti siinset kultuuripilti ja annab juurde palju võimalusi,” arutles õhtul üks härrasmees enne piduliku kontsertetenduse algust.

Peoõhtu teiseks meeleolukaks osaks oligi Rapla kultuurikeskuse noorte näite-trupi kontsertlavastus „Eesti tunne”, mille lavastas Piia Pöder. See oli põimik luule- ja laulutekstidest, videoinstallatsioonidest ja mõtisklustest, mis kulges mööda tajutavat ajatelge minevikust tänapäeva ning püüdis avada neid sügavaid tundmusi, mida meie kodumaa on läbi aegade meie inimestes tekitanud.

Oli rõõm tõdeda, et selles kunstilises tervikus oli tugevat juurte tunnet ning pisut oli inspiratsiooni ammutatud ka pärimusest. Kõige ülevam hetk oli etenduses Kert Markus Valdeku esitatud laul „Koit”. See Tõnis Mägi laul kõlas etenduses Balti keti episoodis ning tõi ihule kananaha ja silma pisarad.

Eriliselt pugesi hinge ka laul „Tuhanded külad”. See laul on kirjutatud 70-ndate alguses, ent kõlab nii päevakajaliselt: „*Lapsed sündisid, sirgusid suureks, võõrduisid külast ja maast, rebides puruks põlised juured, kodust lahkusid nad. Rändasid ringi, kandsid kingi pastelde asemel nad, otsisid õnne avari silmi, õnn jäi neil leidmata. Oo sünnimaa, oo Eestimaa, kuni su küla veel elab, elad sina ka.*”

Publik reageeris ovatsioonidega ja tõusis pärast etendust püsti. Lavastuse meeskonnas olid koreograafid Riho Pohla, Mari-Liis Tali, muusikaline juht Thea Paluoja, kunstnik Maarika Riismaa, valgustajad Kalju Visnu, Artur Vorontsov, helimees Heiti Vahtra, lavastaja Piia Pöder. Osatäitjad olid

Merilyn Elge, Carl Alas, Kert Markus Valdek, Robert Rebel, Hannes Sassi, Inga Tarto, Eliise Orav, Daniela Torilo, William Stein, Caspar Alas.

Testistumine kinos

Etendusele järgnes peoõhtu Ivo Linna, Antti Kammiste ja ansambliga Supernova. Vaadates küpsemaid paare osavalt rumba- ja sambasammul mööda tantsupõrandat libisemas, meenus vanakooli tantsuõhtu, mille sarnaseid paarkümmend aastat tagasi kultuurimaja saalis sageli peeti. Toona nimetati neid vist klubiõhtuteks, kuhu ka meid õega lapsena kaasa võeti ja kus meid teinekord isa ka tantsitas. (Küllap just sealt pärineb mu tantsuoskus.)

Saalis toimuvat kanti üle ka kinosaali ekraanil, nii et kes tantsu keerutada ei soovinud, võis ka pehmes kinotoolis õhtust osa saada. Oli palju neidki, kes avatud kinosaalis hoopis testistumisi läbi viisid, et tuleviku tarbeks kindlaks teha, millises reas on kõige parem kino vaadata.

Rapla on nüüd oma kino, kus on 126 pehmet punast tooli.

Peoõhtu üks osa oli kontsertlavastus „Eesti tunne”, mis rääkis ka Eesti ajaloo heitlikematest hetkedest.

Etendusse olid kaasatud rahvatantsijad, kes esitasid muuhulgas ka hoogsat „Kolhoositantsu”.

Maja soklikorruusel renoveeriti terve pika koridori jagu ruume, kus nüüd saavad tegutseda õmblusstudio, Tre Raadio, bändid jpm.

Väidetavalt pidi kõige parem vaadatavus olema viiendas reas.

Kuigi inimesi oli õhtule kogunenud palju, hajusid nad suure maja peale siiski niimoodi ära, et kitsas ei olnud ja soovi korral leidis ka vaikselt nurgake, kus mõtteid mõlgutada. Niimoodi omapäi konnates sattusin Weinbergi saali, ruumi, mis on nime saanud Rudolf Weinbergi järgi, kes oli Rapla proviisor ja ärimees. Weinberg on Rapla 6-klassilise algkooli rajamise

algataja ning Rapla seltsimaja ehitust toetanud mees. Tore, et kultuurikeskus on Linda toale, Rütmani galeriile ja Valgre toale lisaks saanud nüüd ka Weinbergi saali.

Samuti avastasin teise koruse koridori suurest aknast välja vaadates, et meie keskväljak on päris tore ja küll on ikka hea, et avaraid aknaid maja selles pooles jagub, et on võimalik läbi akna ka väljakule pilke heita.

„Tahan tänada meie maja

meeskonda. Kui ei oleks neid, siis ei sünniks siin selliseid vägevaid asju. Meil on maailma kõige aegedam kamp, kellega koos neid asju teha. Aitäh, noored, ja aitäh, bändimehed, ja kõik see rahvas, kes täna on meie pittu tulnud. Loodan, et saite endale Eesti tunnet. Oleme tähistanud Rapla kultuurikeskuse uue maja avamist ja meie äsjamöödunud 85. sünnipäeva,” ütles Age Rebel pärast kontsertetendust ning soovis kõigile mõnusat peotuju.

Noortekeskuses on nüüd rohkem ruumi.

Kultuurikeskuse avamispeol esines Ivo Linna.

Madis Pajo:

"Edu toob elamine väljaspool mugavustsooni."

Sündinud Raplas, üles kasvanud Raikküla lähisel Lipal. Nüüd juhib Madis Pajo (30) Tallinnas ettevõtet, mis koolitab noori üliõpilasi, kes plaanivad sõita kevade lõpus ja suve hakul Ameerika Ühendriikidesse raamatuid müüma.

Siim Jõgis

Pajo on igati õige inimene sellist tööd tegema, sest vastav kogemus on tal endalgi olemas. Oma elust on ta tervelt kaheksa ja pool suve veetnud teisel pool Atlandi ookeani võõrastele ustele koputades ja raamatuid pakkudes. Southwestern on see ettevõtte, mis pakub võimalust Ühendriikides raamatuid müüa. Nimi on tuttav paljudele tudengitele ning neilegi, kes viimastel aastatel on ülikooli lõpetanud.

Madis Pajo on üks neist, kes ettevõtte väljakutse vastu võttis. See oli üks osa tema laiemast elufilosoofiast – elada väljaspool mugavustsooni. Väljavaade jätta terveks suveks oma kodu, perekond ja peod sõpradega ei kõla esialgu just ahvatlevalt. Kui sinna lisada 12-tunnised tööpäevad, siis pole imestada, miks võtavad selle tee ette vaid vähesed. Isegi nendest, kes selle julge otsuse langetavad, pöörduvad mitmed poole suve pealt koju tagasi või otsivad mõne lihtsama töö. Seda muljetavaldavam paistab, et Madis Pajo mitte ainult ei löönud selles maailmas edukalt läbi, vaid tegi seda lausa kaheksa ja pool suve.

Ajaplaneerimine

Kohtume Madisega Tallinnas Olümpia hotelli fuajees. Tema töö- ja pereelu on praeguseks seotud pealinnaga. Tema kontor asub viieminutilise jalutuskäigu kaugusel Olümpia hotellist. Umbes sama palju, võib-olla vähemgi, kulub koju jalutamiseks. See moodustab justkui kolmnurga, kus iga vahemaad saab läbida hõlpsalt jalgsi. Olümpia hotell on oluline seetõttu, et seal käib Pajo ärikohtumistel ning jõusallis trennis.

Ta rääkis, et töö müügimehena õpetas kõige muu hulgas ka seda, kui oluline on ajaplaneerimine. Kolm olulist paika elus, mis on kõik üksteisest lühikese jalutuskäigu kaugusel – ka see on ehe näide heast ajaplaneerimisest. Pajo näitab oma nädalagraafikut, kus kõik päevad on ära jaotatud tundide kaupa. See tähendab, et juba pühapäeva õhtul teab ta, mis teda näiteks neljapäeval kell 16–17 ees ootab. Nii tagab ta võimalikult efektiivse ajakasutuse, sest nagu teame, on aeg kõige väärtuslikum ressurss.

Southwestern

Pärast Rapla Vesiroosi gümnaasiumi lõpetamist 2007. aasta kevadel jätkas noormees haridusteed Tallinnas. Ta asus õppima toonases TTÜ-s (tänapäeval TalTech) majandust ja ettevõtlust. See valdkond paelus teda juba keskkooli ajal. "Olen väga

tänulik Vesiroosi koolile, kus majandustunni ajal aktsiamängu mängisime. Investeerimine hakkas mind sealt peale huvitama,” rääkis ta.

Investeerimine oli muidugi põnev, ent selles edukalt läbilõõmiseks oli vaja kapitali. Sealt edasi oli kõigest lühike samm müügitööni. Nii noored mehed kui ka tütarlapsed mütsid kaubanduskeskustes pensionifonde ning selles tajus oma võimalust ka Madis.

“Alguses mõtlesin, et see on nii hirmus töö ja mina seda küll teha ei taha. Pärast mõtlesin juba, et võiks proovida,” rääkis Madis. Nagu hiljem selgus, see töö talle sobis. Kerge see muidugi polnud, aga julgust ja suhtlemisoskust sai harjutada pidevalt. Tagantjärele võib öelda, et see kõik oli ettevalmistus, et läbi lüüa Ühendriikides raamatuid müües.

See võimalus avanes Madisele 2009. aastal sõprade kaudu, kes olid sama tööd varem teinud. Ta tunnistab ka ise, et esialgu tundus see hiiglasliku väljakutsena. “Teadsin, et mulle meeldib raskeid asju teha. Otsustasin proovida, kas see sobib mulle või mitte,” sõnas Madis. Selgus, et sobib. Nüüdseks on tegevus Southwesternis kasvanud tema põhitööks. Ta koolitab ja valmistab ette üliõpilasi, kes suveks Ameerikasse sõidavad. Kokku on tal hoolealuseid umbes seitskümme.

Kui nad sügisel koos uute kogemustega Eestisse tagasi tulevad, võtab Madis nad uuesti oma käe alla. Siis juba selleks, et aidata luua oma ettevõtte ning õpetada investeerimist. Ise kirjeldab ta seda tööd sõnaga “megalahe”. Ennekõike seetõttu, et saab töötada aktiivsete ja ambitsioonikate noorte inimestega.

Jaapan ja Amazonas

Aktiivne on Pajo ka väljaspool raamatumüügimaailma. Kui heita pilk inforegistrisse, on sealsete andmete kohaselt tema nimel Eestis veel kuus ettevõtet. Raplaga ühendavad teda neist kaks – Pajo Group OÜ ja Pajo Ranch OÜ. “Oleme üks kiiremini kasvavaid maheviljatootjaid Eestis,” rääkis Madis. Samuti on ta tegev kinnisvarasektoris, kus ta ostab Tallinnas kortereid ning seejärel üürib neid välja.

Tööd on kõigi valdkondade peale kokku selgelt palju ning seda tunnistab ka Madis ise.

Kuidas selle kõigega hakkama saada? Ringiga jõuame taas kord ajaplaneerimise juurde. See on üks oskusi, mida ta Ühendriikides töötades õppis ning rakendab nüüd ka oma töö- ja eraelu juures. Üks kindel eelis on sellel veel – nii saab aega planeerida ka puhkamiseks.

Suvi on tööaeg, siis puhkust lubada ei saa. Kõik oma kahekümnnendate eluaastate suved veetis Madis töötades. Rahulikuma perioodi võib leida talvisel ajal jaanuaris ja veebruaris. Alles hiljuti käis ta koos perega puhkusel Tenerifel. Enne seda reisiti ta Egiptuses. Reisimine Madisele meeldib ja seda teeb ta hea meelelega. Veel mõned aastad tagasi veetis ta reisides umbes pool aastat, aga nüüd on ta muutunud paiksemaks. Enda

Tallinnas Olümpia hotelli fuajees. See hotell asub nii tema kodust kui ka kontorist lühikese jalutuskäigu kaugusel. Seal käib ta ärikohtumistel ja jõusaalis treeningutel.

Fotod: SIIM SOLMAN

sõnul kulub reisimiseks nüüd paar-kolm kuud aastas.

Ehkki Madis on palju reisinud, on ikkagi maailmas mõned paigad, kuhu ta tahaks kindlasti elu jooksul veel jõuda. Esimesena toob ta välja Amazonase vihmametsad. Teise paigana, mida ta sooviks külastada, nimetas ta Jaapanit. “Arenenud maa ja intelligentset inimesed,” vastas ta küsimusele, mis teda selle riigi juures paelub. Üks Madise hobi on pikka aega olnud ka loodusfotograafia. Viimasel ajal on see küll tagaplaanile jäänud.

100+ aastat

Ehk on üks põhjus, miks ta nüüd rohkem aega Eestis viibib, see, et koos abikaasa Maretiga kasvatavad nad poega, kes on aasta ja kaheksa kuu vanune. Oma pojast rääkides lähevad Pajo silmad särama. Nagu arvata võib, mõjutas lapse sünd pere elurütmi põhjalikult. “See on üliilahe. Kui on olnud pingeline päev, siis on hea minna õhtul koju ja näha väikest poissi naeratamas. Ühest küljest maandab see pingeid ning samas õpetab veelgi paremini aega planeerima,” sõnas Madis.

Ärgata meeldib talle varakult, kella kuuest. Päeva esimesed tunnid kulgevad eneseharimise rütmis. Siis on pea kõige värskem ning mõnus lugeda head raamatut. Kolmel kuni neljal päeval nädalas näeb päevarütm ette ka treeningut. Vastavalt päevale on selleks kas jõusaal või jooksuring pealinna tänavatel. “Ma ei tee sporti võistlemise nimel, vaid selleks, et saada head enesetunnet,” rääkis ta. Sellega

käib kaasas ka tervislik toitumine, mis on oluline nii Madise kui ka terve tema pere jaoks.

“Muidugi meeldib mulle rämpstoitu süüa, aga ma saan aru, et energiataseme hoidmiseks on tervislik toitumine vajalik. Mulle hullult meeldib see mõtteviis, et elada 100+ aastat,” rääkis Madis. Hilisõhtuti püüab ta küll enda sõnul söömist vältida, ent tõi välja, et šokolaadi või kohukesega ta teinekord siiski maiustab. Aga tervislik hommikusöök näeb tema jaoks välja nii: paar-kolm muna, avokaado ja leib. Lõunaks sobib väga hästi salat, eriti lõhesalat, mida Madis peab üheks oma lemmikuks.

Kui jutt juba tervislike eluviiside peale läks, tuli uurida ka selle kohta, kuidas on Madis reguleerinud oma suhted sotsiaalmeediaga. Teatavasti kipub see paljude jaoks olema tõsine ajaröövel. Selleks on tal samuti lahendus olemas – ta paigaldas oma nutitelefoni rakenduse, mis annab märku, kui oled päeva jooksul veetnud Facebookis 15 minutit. “See annab märku, kui aeg täis saab. Vahel lähen küll ajast üle. Muidugi olen aru saanud, et sotsiaalmeedia on ajaröövel,” rääkis Madis. Siiski on vahe sees, kas kasutada seda isiklikel või tööalastel eesmärkidel. Nii on ta sujuvalt mõned ülesanded delegeerinud assistendile, et vältida ise sotsiaalmeedia liigset kasutamist.

Side Raplaga

Oma kodupiirkonnaga tunneb Madis enda sõnul jätkuvalt tugevat sidet. Vähemalt ühe korra paari nädala jooksul püüab ta oma isakodust Lipal läbi käia.

Vahel õnnestub seda teha ka tihedamini. Kas või selleks, et oma isa Aivar Pajoga põlumajanduse üle arutleda. Pajo Ranch OÜ-d ja Pajo Group OÜ-d haldavad nad koos isaga.

Tegelikult tunnistab Madis, et mõtted on liikunud ka selles suunas, et kolidagi Tallinnast välja maale. Isegi sobivat kinnisvara on ta otsinud, kuid esialgu on see plaan vaid mõttetasandile jäänud.

“Rapla mulle täiega meeldib. Ühel päeval tahan kindlasti sinna tagasi minna. Praegu on elutempo lihtsalt kiire,” rääkis ta. Ka sõprusidemed on säilinud. Oma Rapla piirkonna sõpradega on neil traditsioon pidada jõulu- ja pühadeajal koos üks õhtusöök. Sellesse seltskonda kuuluvad teiste seas näiteks Romet Vaino, Karl Tamme, Mihkel Makus, Johannes ja Madis Haasma.

Kolmekümnnendad

Kohe on ukse ees Riigikogu valimised. Oma poliitiline eelistus on Madisel olemas ning ta lubas ka valima minna,

kuid ise kandideerimise peale ta veel mõelnud pole. “Mulle meeldib ettevõtlus ikka palju rohkem. Võib-olla vanemas eas tahan poliitikasse minna, mine tea,” rääkis ta. Ettevõtjahing on temas tugev, seda ütleb ta ka ise ja selle eest on ta tänulik oma perekonnale. “Olen väga tänulik oma vanematele ja õele. Mul on väga tore abikaasa, kellega sain tuttavaks raamatute müümise kaudu. Mul on hea meel, et olen tööd tehes oma elule vundamenti ladunud ning samas ka palju reisinud,” võttis ta lühidalt kokku oma kahekümnnendad eluaastad.

Nüüd on ta kolmekümneaastane. Mida toovad järgmised kümme aastat? Sellele küsimusele vastates mainis ta esimesena häid suhteid ja teisena tervislikku eluviisi. “Selleks, et olla õnnelik, peavad sul olema head suhted lähedaste inimestega ning samuti tuleb kuhugi suunas areneda. Muidugi tahaks Eestis ka midagi suuremat korda saata ning seda ennekõike ettevõtluses,” rääkis Madis Pajo.

Oma poega iseloomustab isa Aivar Pajo:

Lapsepõlves oli Madis väiksemat kasvu poiss, aga enesekindlust ja julgust oli tal küllaga. Vahel lapsed kardavad pimedat metsa ja metsloomi, aga tema ei kartnud. Ta võis olla nelja-viieaastane, kui ükskord vanavanematele külla sõitsime. Väljas oli pime ja ma pidin metsa ääres auto seisma jätma. Madis tuli autost välja ja hüüdis: “Olen küll väike poiss, aga hunt ei karda. Võime edasi sõita.”

Ta on alati olnud julge ja enesekindel laps. Mäletan, et oma õde on ta ka suuremate poiste eest kaitsnud, kui vaja.

Maamaksumuudatused jäävad üldjuhul paari euro piiresse

Kuidas on saanud mu hekest mets ja põllust õu? Miks tuleb kiviaiale kasvanud lepavõsa aluse maa eest maksta metsamaa maksu? Nii küsivad maaomanikud pärast maakatastri seaduse muudatuste jõustumist.

Vivika Veski

Mõne aja eest tabas ühes Raplamaa vallas elavat maaomanikku üllatus, kui ta sai teada, kui palju ta tänavu maamaksu peab maksma. Vahe pole küll teab mis suur, kuid miks ikkagi rohkem kui eelmisel aastal? Selgus lihtne põhjus – tal on tänavu metsamaad rohkem kui mullu. Sellest sai maaomanik muidugi aru, et metsamaa eest tuleb rohkem maksta kui näiteks rohumaa eest, sest mets toob ka rohkem tulu. Ta ei mõistnud aga seda, kuidas tal tänavu metsa rohkem on kui eelmisel aastal, kui ta seda juurde ei ole soetanud. Oma murega pöördus maaomanik valla maanõuniku poole. Üheskoos maakatastri kõlvikute* kaarti uurides selgus tõde – metsaks oli arvatud suureks kasvanud kuusehekk.

Kummalisi avastusi tuli ette teistelgi – kellel oli metsaks määratud võssa kasvanud kraav, kellel kivihunnik. Maaomanike küsimuste ja mõnikord ka pahameele surve all olevad Raplamaa valdade juhid ja maanõunikud soovisid saada asjas rohkem selgust. Nii korraldas Raplamaa Omavalitsuste Liit Märjamaa raamatukogus nädala eest

teabepäeva, kuhu olid esinema kutsutud Maa-ameti peadirektori asetäitja Triinu Rennu ja kinnisvara hindamise osakonna juhataja Andres Juss.

Kõigepealt selgitas Triinu Rennu, miks selle aasta alguses jõustunud maakatastri seaduse muudatusi üldse tege-ma hakati – nimelt eesmärgiga parandada omal ajal kiiruga läbi viidud maareformi käigus tekkinud vead ja ebatäpsused. Samuti kinnitas Rennu, et ära õiendatakse ka kõik maakatastri korrastamistöo käigus sisse juhtuvad vead. See tähendab muu hulgas seda, et hekki ega kraavi ikkagi metsaks ei loeta, olgu see kuitahes metsistunud. Ka Maa-ametini on jõudnud üks juhtum, kus hekk ja mets olid omavahel sedavõrd kokku kasvanud, et ortofotolt ei olnud neid võimalik eristada ja need arvestatigi kokku. Kuid viga parandatakse ja omanik metsamaad juurde ei saa. Sel-legipoolest on korrastustööga Eestis juurde tekkinud üle 60 000 hektari ja Raplamaal üle 2400 hektari metsamaad – eeskätt seetõttu, et kunagised heina- ja põllumaad on metsa kasvanud.

Maareformi vigade parandus

Kui 1990. aastate algul hakati ellu viima maareformi, tuli seda teha kiiresti. Maakataster loodi 1993. aastal eesmärgiga registreerida maaomandi asukoht ja ruumiline ulatus. „Valitsuse tasandil algul loobuti täppismõõdistamisest, et saada maale kiiresti omanik,“ selgitas Rennu. Maamõõtja mõõdistas piiri, määras kõlvikud ja koostas plaani. Teine maamõõtja tegi selleaegseid võimalusi mööda sedasama

naaberkrundil. Hiljem selgus aga pahatihti, et piirid, mis peaksid kokku langema, seda ei tee ja pindalad on ebatäpsed. „Küllap teate, et maareformiga tehti suhteliselt palju vigu, nüüd tuleb need parandada,“ ütles Rennu. Ta lisas, et sellest aastast mindi üle uuele katastri kontseptsioonile, mille eesmärk on ajakohastada katastriandmed. Piir looduses ei muutu ja muudatused tehakse registri korrastamise eesmärgil.

Kuid on võimalik, et ajaga on muutunud kõlvikud ehk maa looduslik seisund. Näiteks põllule on kasvanud mets või on mingit tükki rohumaa-st hakatud kasutama õuemaana. Maa-ameti eesmärk on, et kaart vastaks olukorrale looduses. Rennu rääkis, et maa loodusliku seisundi andmeid hakatakse edaspidi uuendama dünaamiliselt. Kõlvikute pindalad arvutatakse korra aastas.

Andres Juss näitas ortofotot, millelt oli näha tükike õuemaad rohumaa servas. Varasemate andmete järgi oligi see looduslik rohumaa, kuid nüüd võis fotolt silmata, et üks tükk sellest on aiaga eraldatud ja sinna on paigaldatud batuudid ja muu õuele iseloomulik.

Kõlviku andmeid kontrol-litaksegi ortofotodelt. Rennu rääkis, et nüüd on nende fotode tase nii hea, et on võimalik isegi vahet teha, kas eterniiditahvli all on puukuur või lihtsalt suurem puuriit – varem see võimalus puudus.

Rennu tõi välja kolm asja, mida võib andmete uuendamine maaomanikule kaasa tuua: piiriandmete kokkuviimisega võivad muutuda piiripunkti koordinaadid, katastriüksuse plaanil olevad kõlvikud

asendatakse Eesti topograafia andmekogu omadega ja piiri-punkti andmete muutusega kaasneb pindala muutus. See tähendab, et muutuvad maa-maksu alusandmed.

Ligi 60 protsendi katastriüksuste pindala jäi siiski endiseks. Üle viie protsen-di muutus pindala vaid 3,3 protsendil katastriüksustest. Ülejäänul olid muudatused väiksemad. Kõige suurem oli muutus maakondades, kus maareformi alustati kõige varem, näiteks Pärnus. Rapla oli keskmine.

Rahas jääb muudatus üldju-hul mõne euro piiresse aastas, ütles Rennu. Ta lisas, et tege-likult on Eesti inimene maa-asjus põhimõttekindel – tahab andmed muuta tegelikkusele vastavaks isegi siis, kui tal maamaks sellest tõuseb.

Valdade maanõunikud on kogenud aga ka seda, et paari euro pärast ei hakata üldse vaidlemagi, vaid lüüakse käega.

Metsa kasvanud heinamaad

Nagu Eestis üldse, nii ka Raplamaal tuli korrastamise tulemusel kõige rohkem juur-de metsamaad. Samas RMK-l metsamaa pindala hoopis vähenes. „Kui algul vaadati, et RMK maa, siis määrati see kohe metsaks, kuigi tegelikult oli soo,“ tõi Juss näite.

Kõige rohkem metsamaad on Raplamaa valdadest li-sandunud Rapla vallas – üle tuhande hektari. Metsamaa pindala suurenes ka Kohilas ja Kehtnas, kuid vähenes Märjamaal.

Märjamaal tuli juurde „muud maad“. See on seotud kahe üle tuhande hektarise pindalaga RMK maatükiga,

mis varem olid valdavalt kir-jas metsamaana, kuid fotolt on selgelt näha, et tegu on rabadega, mis loetakse muuks maaks.

Kõigis valdades suurenes ka õuema pindala. Kõige rohkem vähenes nii Eestis kui ka Raplamaal loodusliku rohumaa pindala. Haritava maa pindala suurenes Kehtna vallas ja teistes vähenes. Juss tõdes, et Kehtna valla puhul ongi tegu aktiivse põlluma-janduspiirkonnaga. Varem loeti ka näiteks eraisikute või üksikmajapidamiste viljapuua-iaid haritavaks maaks, nüüd lähevad need kirja õuemaana.

Maa-ameti hinnangu järgi tulenes kõige suurem mak-sustamishinna muutus õue-maa ümberpaiknemisest, kui vaadata üksikisiku tasandilt. Põhjus on selles, et inimesed kasutavad õuemaad aktiivse-malt kui varem, näiteks niidavad seda murutraktoriga, selgitas Juss.

Samas muutus maksusta-mishinnas ei pruugi üldse kajastuda muutusena maa-maksus. Näiteks tõusis Kohila vallas maksustamishind kuus protsenti, mida oli rohkem kui teistes valdades. Jussi hinnangu järgi on selle põhjus tõenäoliselt aktiivne kinnisva-raarendus selles piirkonnas. Erinevalt teistest valdadest maamaks seal aga kokkuvõt-es ei tõusnud, sest kodualuse maa eest maamaksu maksta ei tule. Märjamaal tõusis maa-maks kolm ning Kehtnas ja Raplas kaks protsenti.

Maatoimingud lihtsustuvad

Teabepäeval osalejad küsi-sid, kas lageraiega saab metsa-maast „muu maa“. Rennu vas-tas, et seda ei juhtu ja kui nii

on kuskile märgitud, siis on see viga. „On tulnud mitmeid päringuid, et tegin lageraie, võtke metsamaa maha. Seda me ei tee,“ kinnitas Rennu.

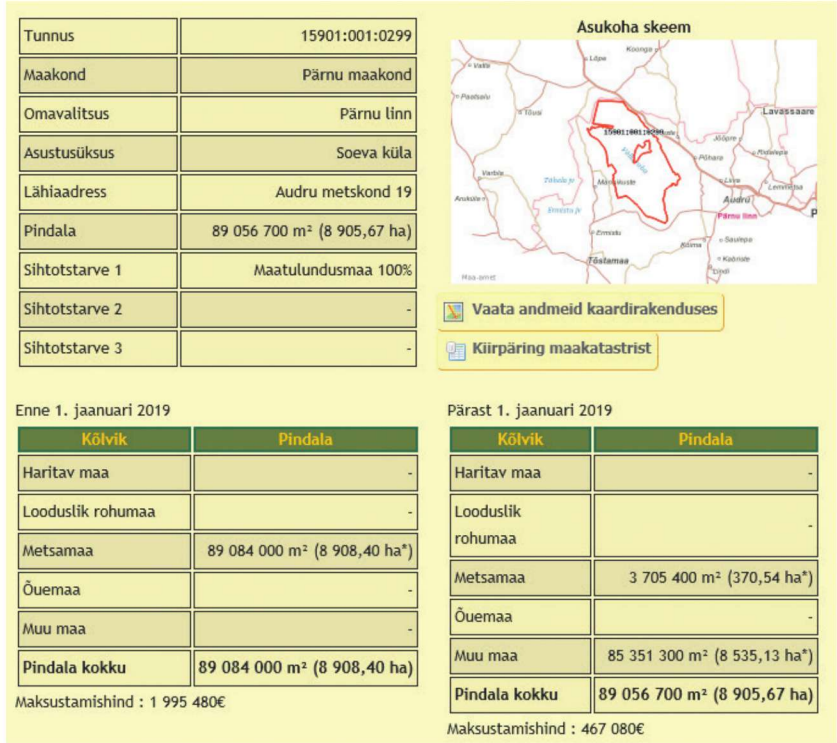
Viga on ka see, kui võsas-tunud kraav on määratud metsamaaks, sest metsamaad hakatakse lugema, kui kraavi ääres on metsariba laius üle 16 meetri.

Maanõunikud küsisid ka, kes peaks kinni maksma piiri muutmise, kui maamõõtja on teinud vea või on viga tek-kinud mõnel muul maaoma-nikust olenematul põhjusel. Rennu ütles, et nad liiguvad sennapoole, et ka need vead parandada. Kui aga omanikul on piiri kordasaamisega kiire, peab ta paratamatult uue mõõtmise ise tellima. „Kellel on suuremad muutused, need võtame esimeses järjekorras ette,“ lubas Rennu.

„Tavalise inimese elu läheb lihtsamaks, kui ta soovib teha maatoimingut,“ tõi Rennu välja veel ühe muudatuste kasuliku külje. „Inimene, kes tahab teha ühte maatoimin-gut, ei pea tulevikus enam jooksma erinevate asutuste vahel. Andmete korrastamine ongi eelduseks lihtsamateks maatoiminguteks.”

Vt ka: Maa-amet, www.maaamet.ee/et/uudised/hea-maaomanik-tutvu-oma-maa-andmetega

* Kõlvik on ühetaolise ma-jandusliku sihtotstarbe ja/või loodusliku seisundiga katastriüksuse osa: haritav maa, looduslik rohumaa, metsamaa, õuema või muu maa – näiteks märgala või tee.

NÄITED

Miks tõusis maamaks Raplamaa valdadest kõige rohkem Märjamaa vallas, kuigi kõrge maksustamishinnaga metsamaa seal hoopis vähenes?

Märjamaa vallas vähenes metsamaa pindala 161 ha võrra. Kui jätta arvestusest välja kaks RMK maatükki, mis asuvad kaitsealal ja on seetõttu maksuvabad, mille metsamaa pindala vähenes ligikaudu 3500 ha võrra, siis maksustatava metsamaa pindala suurenes vallas umbes 3000 ha. Kuna maamaks 1 ha metsamaalt on ligikaudu 4 eurot, siis ongi prognoositav maamaksutulu tõus sellega seletav. Rõhutame, et tegemist on prognoositava numbriga, mis ei arvesta maksuvabastuste ja soodustustega.

Maamaksu kasv

metsamaa näite vabal

Kui maatulundusmaale lisandus 0,5 ha metsamaad, mis varem oli muu maa (näiteks märgalale kasvas mets), siis maamaks sellelt alalt oli endise Koonga valla hindamistu-

lemuste näitel <http://www.maaamet.ee/hv/334.pdf> maksimaalse maamaksuäära 2,5% korral muu maa osas 0,5 ha × 32 eurot/ha × 2,5% = 0,4 eurot ja nüüd 0,5 ha × 185 eurot/ha × 2,5% = 2,31 eurot ehk maamaks tõusis 1,91 eurot.

Õuema lisandumise näide

Kui varem oli 0,5 ha maatulundusmaa kõlvik muu maa ja nüüd on 0,4 ha muud maad, millele lisandub 0,1 ha õuemaad, siis varem oli maamaks 0,4 eurot ja nüüd on maamaks 0,4 ha × 32 eurot/ha × 2,5% + 1000 m² × 0,38 eurot/m² × 2,5% = 0,32 + 9,5 = 9,82 eurot. See tuleb tasuda, kui puudub koduomaniku maksuvabastus. Kui koduomaniku tingimused on täidetud (maatükil asub hoone, kuhu on omanikul sissekirjutus), siis maamaksu summa on jätkuvalt 0 eurot (vabastus on õuema osas ja muult maalt makstav summa jääb alla 5 euro).

Näited tõi Maa-ameti kinnisvara hindamise osakonna juhataja **Andres Juss**

Tunne oma juuri ja näita neid

Inimene ja eriti eestlane on üks naljakas loom. Tahaks olla teistest erinev ja uhkem, aga siiski peame oluliseks kuhugi kuuluda ja seda ka välja näidata. Tahaksime nagu olla mood-sas Euroopas, aga samas hindame ka oma maa kultuuripärandit - sööme sülti ja käime suitsusaunas laulupeo laule laulmas.

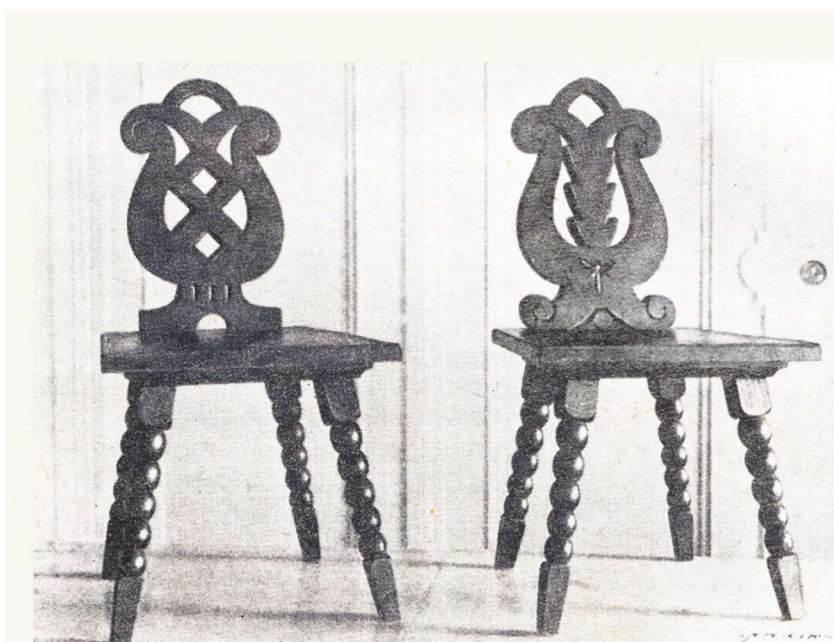
Anne Ummalas

Me oskame oma kahe käe ja kümne sõrmega luua imelisi asju. Neid välja mõeldes oleme nii meie kui ka meie esivanemad millestki inspiratsiooni saanud. Esivanematel olid võimalused küll väiksemad. Neil olid mõisnikuprouad oma uhkete rõivaste ja mõisahoonetega, ja laadad, kus ka teiste maakohtade rahvast kohati. Loomulikult oli oma heinamaa lillede ja värviküllusega.

Iga naine või mees, kes kodus või vestis uue eseme, otsis mustreid enda ümbert ja sellest, mis juba varem tehtud. Võid kooti vanade vööde eeskujul, sest neis mustrites oli vägi, millelt kaitset sooviti. Aga ikka oli võimalus midagi enda poolt juurde lisada, sest ka oma tublidust pidi ju tõestama.

Meil on interneti abil kogu maailm kodus käes, mustreid igast ilmakaarest. Tundub, et kõik võimalik on juba loodud ja saame vaid teisi kopeerida. Aga siiski on imetlusväärne, et luuakse igivanade märkide ja kirjade põhjal uusi kombinatsioone ja esemeid. Samas valmivad ka autentset rahvarõivad ja me kanname neid järjest tihemini. Me tahame neid mustreid kasutada ja kanda. Kas see eneseotsing, oma juurte juurde tagasi minek on seotud sellega, et kogu maailm on meil kodus ja kõik kümned miljonid inimesed kannavad sarnaseid riideid ja kodud on ühtemoodi sisustatud? Äkki tõesti.

Oma esivanemate mustrite abil saame muuta oma välimuse ja kodud omanäoliseks ja neis on sees vägi, mida mõistame ainult meie. Saamegi olla Rapla, Juuru, Hageri, Märjamaa või Vigala kihelkonna vaimsusega ja teised keegi seda ei saa, sest ei mõista seda kirja(mustri) keelt. Tegelikult võime mõista neid meiegi vaid siis, kui oleme neisse piisavalt süvenenud ja tundma õppinud.

Arhitekt Edgar Johan Kuusiku Eesti rahvalikus stiilis toolid (1925) Tallinna Seltskondliku Maja restorani jaoks. Kunst ja Kodu 1984.

Perenaiste kursus Lipal, tikitud rätikud.

Tikitud liniku õpetus. Taluperenaine 1928 nr 8.

Taldrik rahvariides tüdrukuga. Graveeritud kristall. Johannes Lorupi klaasivabrik. Kunst ja Kodu 1984.

Omakandi mustreid ja rahvarõivaid innustavad kandma meie tänased arvamusliidrid, aga seda tegid ka üle saja aasta tagasi eestlas-

test kultuuritegelased. Eesmärk on üks - olla ja näidata oma eestlaseks olemist.

Eestluse näitamine reaalseste ese-

* 1905. aastal löid aktiivsed ja ettevõtlikud eestlastest kunstnikud ja kirjanikud ühenduse „Noor Eesti“. Selles seltskonnas tekkis unistus „eesti kunsti iselaadist“, mis näitaks kunsti eriliikide kaudu just Eestile omaseid jooni. Loobuti või prooviti loobuda prantsuse, saksa ja inglise kunsti motiividest. Ants Laikmaa soovitas võtta eeskujuna Soomest, mis meile lähemal ja millega meil ühine kultuuriruum. Kristjan Raud aga oli vaid Eestile omase poolt. Tema eestvedamisel said suurema hoo sisse Eestimaa ainulise vanavara kogumine nii Õpetatud Eesti Seltsi (loodud 1838. a) kui ka noore Eesti Rahva Muuseumi (loodud 1909. a) egiidi all. Just tänu viimasele on meil säilinud tohtu suur varamu esemeid, millelt ammutada inspiratsiooni ka tänapäeval.

* Meie kodudes leidub palju linnukuid ja diivanipatju esimese vabariigi aegadest, mida kaunistavad rahvuslikud tikandid, samuti leiame perekonna fotoalbumist toredaid näiteid vanavanemate käsitööst.

*1925. aastal avati Tallinnas Seltskondlik maja, mille sisustuse oli kujundanud arhitekt Edgar Johan Kuusik. Kogu maja mööbel oli inspiratsiooni saanud just vanadest eesti esemetest.

* Johannes Lorupi klaasivabrikus valmisid graveeritud klaasemed eesti looduse motiividega - taimed, marjad, isegi loomad ja linnud olid kasutuses, aga ka rahvuslikud mustrid ja vormid.

* Nikolai Langebrauni portselanitööstuses loodi nõudesari Muhu männakirjast, kus punasel põhjal ilutses kaheksakannast kombineeritud muster. Toodete valik oli suur: taldrikud, tassid, vaagnad, vaasid.

* Paljude tarbekunstnike seas olid hinnatud ka Eduard Taska nahkköited, kus võis samuti leida rahvuslike motiividega raamatu-kaasi ja palju muud.

mete abil sai hoo sisse ja jõudis nii ajakirjadesse kui ka tööstustesse. Teeme väikese tagasivaate vaid mõne punkti abil.

Maagiline ühendus minevikuga

Seekordne Käsitöölase teema, rahvuslike mustrite-motiivide kasutamine tänapäeval esemetel, sai alguse meenekonkursist. On ju selle konkursi üks eesmärke meie enda maakonna käsitööpärandi väärtustamine ja tunnustamine.

Käsitöö ja kodunduse õpetaja Terje Raudsepa ütleb, et kui õpilastel tuleb kasutada midagi rahvuslikku, mõtlevad nad sinimustvalge peale. Vanem põlvkond mõtleb aga sõna rahvuslik kuuldes kohe rahvariide ja esivanemate tarbeesemetel kasutatavate mustrite, motiivide peale. See käsitööpärimus on trikoloorist sajandeid vanem.

Ma ei mäleta, et minu kooliajal oleks meid nii põhjalikult pandud meie rahvariideid ja rahvuslike mustreid uurima, kui mõned õpetajad seda nüüd teevad. Näha, kuidas igast klassi nurgast vaatab vastu midagi rahvuslikku, on ääretult tore.

Üks põhjus, miks minu arvates tahetakse endale aina enam rahvariideid teha ja kasutada esivanemate mustreid tarbeesemetel, on see, et see loob justkui maagilise ühenduse minevikuga, annab kätte juurtetunnetuse. Teine põhjus aga peitub selles, miks me esivanemad teatud sümboleid ja mustreid kasutasid - need kaitseksid halva eest ja töid õnne. Ja isegi kui seda ei teadvusta, käivad lood ja maagia nende mustrite ja sümbolite taga meiega kaasas. Mustrikord käpikul on justkui esivanemate salasõnum. Kuigi käsitöökused on nooremate hulgas vähenenud, leidub alati neid, kes käsitööpärandit ja selle õpetamist au sees hoiavad.

Helerin Väronen,
toimetaja

Kasutatud materjalid:
Jüri Kuuskemaa artiklid, Vikipeedia. Ajakirjad Kunst ja Kodu Taluperenaine, Maret

Mis on see, mis inspireerib rahvuslikke mustreid kasutama?

Uusi mustreid ja tehnoloogijaid tuleb aina juurde, kuid jätkuvalt armastavad käsitöö ja kunstiga tegelevad inimesed kasutada traditsioonilisi võtteid ja oma loomingusse põimida rahvuslikke mustreid ja motiive. Kuigi igaüks ei tee endale rahvarõivaid, mida võiks nimetada käsitööpärandi lipulaevaks, kasutatakse neis leiduvaid mustreid ja motiive väga agaralt tarbeesemetel alates T-särkidest kuni tassideni välja. Rahvuslikke motiive kasutavad nii hobikäsitöölised, väiketootjad, käsitööõpetajad, kunstnikud, moedisainerid kui ka paljud teised. Uurisime mõnelt käsitöövaldkonna inimeselt, mis on see, mis inspireerib neid seda tegema ja miks nad käsitööpärandi säilimist oluliseks peavad.

Helerin Väronen

Vastab Rapla Vesiroosi kooli käsitöö ja kodunduse õpetaja Terje Raudsepa

Kui palju saad sa käsitööd õpetades põimida tehtavatesse töödesse rahvuslikke mustreid?

Kiire elutempo juures jääb aina vähemaks peresid, kus põlvest põlve käsitööalaseid teadmisi ja oskusi edasi antakse. Päris igast kodust käsitööloomulikult kadunud ei ole ja on veel vanavanemaid, kes oma lastelastele käsitööd õpetavad. Eks ole ju vanavanematelt päritud oskused ka kultuuripärand, mis põlvest põlve edasi kandub.

Seetõttu on kooli roll päris suur, kus õpilased saavad vähemalt algsed teadmised, näevad ja kuulevad rahvarõivastest. Koolist saab õpilane lihtsalt algteadmised, mille pealt kunagi ehk edasi liikuda. Käsitööd õpetades oleme õpilastega igal aastal püüdnud midagi ikka rahvuslike mustritega valmistada.

Vanasti oli igal naisel kudumine vardakotiga kaasas. Meie esiemad oleks väga pahaks pannud tegevusetult istumist, kui ei julgeks avalikus ruumis vardaid välja võtta. Räägitakse, et Kihnu naine ei läinud üle õuegi, ilma et sõrmede vahel ei oleks vardaid klõbistanud. Arvatavasti oli käies kudumine siis sama tavapärane tegevus nagu tänapäeval, kui me tänaval jalutades mobiiltelefonis

suhtleme.

Nii oleme juba kolm aastat (sel aastal on veel tulemas) käsitöötundides korraldanud ennemuistsel kombel kudumist ehk kõndides kudumist. Kudumisvõistlus "Käi ja koo" toimub kõigile 6.-8. klassi õpilastele, kes kudumisvardaid käes hoida mõistavad. 6. klassi õpilased võistlevad silmuste ülesloomises ja kahel vardal parempidiste silmustega kudumises. 7. klassi õpilased võistlevad viiel vardal kudumises (soki või kinda kudumises). 8. klassi õpilased võistlevad pitsilise kudumi kudumises kahel vardal. 5. klassi õpilastele toimub võistlus "Käi ja heegelda".

Varasematel aastatel oleme külastanud ka Maatra talurahvamuseumi ja õpilastele on toimunud muuseumitunnid „Villast kampsunini“ ja "Raplamaa rahvarõivad". Muuseumitundides tutvusi kraasimise, ketramise, korrumise, kudumise ja Raplamaa rahvarõivastega. 6. klasside õpilastega õmbleme nukke ja mõnel aastal ka rahvuslikke nukke. Raplamaa puuvillasest rahvarõivakan-gast on meeldinud 6. klassi õpilastel ömmelda kotte. 7. klassid koovad sokke või kindaid ja ikka oleme otsinud ka Raplamaa mustreid. Ehetena oleme valmistanud suured Seto sõled (butafooria). 8. klassi õpilastega oleme kudunud Haapsalu salli mustreid ja valmistanud neist põnevaid lampe.

9. klasside õpilased uurisid ja tutvusid erinevate rahvarõivastega, koostasid rahva-

8. klassi õpilaste valmistatud Haapsalu salli pitsi mustri-ga lambid.

Suured Seto sõled (butafooria).

Fotod: erakogu

rõivateemalise esitluse ning tutvustasid kaasõpilastele. Eesmärk oli ka mõelda, millist stiliseeritud riietust soovid kavandada, lisaks esitluses tutvustada ning millisest rahvarõiva esemest said inspiratsiooni. Lõpuks valmisid kavandid koos pisikese tööprooviga. Kavandid seadsime üles näituseks „Rahvuslikus stiilis presidendi vastuvõtu kleit“. Hetkel on näitus üleval Rapla Vesiroosi kooli 0-korrusel aatriumis.

Meie esivanemate oskused

on väärt seda, et neid õppida ja edasi õpetada. Rahvakultuuri hoidmise ja säilitamise eesmärgil on oluline neid mitte unustada ja põlvest põlve ikka edasi kanda.

Kuidas õpilased meie käsitööpärandisse suhtuvad?

Õpilaste suhtumist käsitööpärandisse peaks nende endi käest küsima. Rahvuslike mustritega tööde puhul on õpilased saanud ikka ise mustreid valida. Oluline, et muster õpilasele meeldiks

ja oleks jõukohane. Kuna tänapäeval on käelist tegevust igapäevaelus aina vähem, siis on peenmotoorika arendamine eriti olulisel kohal. Väga raske on mõelda ja samal ajal näiteks hoida käes viit varrast ning jälgida veel mustrit. Huvi on suurem siis, kui praktilised tööd on tänapäevasemad ja huvitavad ning õpilased on saanud ise valida vastavalt teemale, mida võiks valmistada.

Kui palju sa enda tehtavas

käsitöös rahvuslikke mustreid/motiive kasutad ja mis sind inspireerib neid kasutama?

Olen oma juurtelt pärit Setomaalt. Sünninud olen Võrus, koolitee möödus Viljandimaal ning elutee on toonud mind Raplamaale.

Käsitööoskused olen pärinud oma vanaemalt ja tädilt, lisaks suur huvi ning õpingud, mille ajal valmistasin endale Viljandimaa rahvarõivaid ja kudusin ise seelikukanga. Järgmiseks valmis kaapotkleit uhke põlle ja oubiga.

Kuid veri on paksem kui vesi, enne Raplamaa rahvarõivaid said nii endale kui ka tütrele valmis Seto rahvarõivad. Miks ma tahan just neid rahvarõivaid? Eks tunne peab tulema inimese seest. Kodu on see koht, kust saame oma juurte olemasolust teavet. Ema-isa, vanaema-vanaisa on ikka need, kes püüavad paika panna juba varakult, kes nemad on ja olid. Praegu on usinalt uuritud sugupuusid ja siit saab ka alguse mõte: Kes mina olen? Kust mina pärit olen? Kandes oma kodukoha rahvarõivaid, tunneme juba varakult kokkupuudet kodukandi traditsioonidega, sest kultuur algab ju kodust.

Vanasõnade järgi on julge hundi rind rasvane ja julge pealehakkamine pool võitu. Nii valmistasin 2015. aastal endale ikka kaks pikk-kuube: ühe mõttega, kus on minu juured ehk Setomaa pikk-kuue ja teise, kuhu kuulud ehk siis Raplamaa pikk-kuue.

Kuigi olen Raplamaal tegutsenud juba aastakümneid, ei ole mul veel Raplamaa rahvarõiva täiskomplekti. Valmis on tehtud seelik, põll ja pottmüts. Tikkida on jäänud veel käised ja kududa vöö, mõlemad on küll alustatud.

Kahjuks ei ole meil eriti palju rahvarõiva kandmise võimalusi, on küll pidulikud vastuvõtud või laulu- ja tant-supidu, aga rohkem kantakse rahvuslikus stiilis rõivaid. Meil on küll rahvarõiva tuulutamispäevad, aga kandmise traditsiooni nii tugevat ei ole.

Oluline on juurte tunnetus. Nii on ka rahvarõivaste kandmisega. Kui valmistad rahvarõivaid, et nendega ainult esineda, siis nii tugevat sidet ehk ei teki, aga kui valmistad oma esivanemate päritoluga seotud rahvarõivaid, võib tunne tugevam olla.

Vastab tekstiilkäsitööd õppinud käsitöölane Monica Leinberg

Kui palju sa käsitööd tehes lähtud meie käsitööpärandist?

Ma kasutan oma käsitöötoodete valmistamisel päris palju erinevaid vanu mustreid, tehnikaid ja valmistusviise. Üritan siduda vanu traditsioonilisi töövõtteid kaasaegsete materjalide ja uudsete tehniliste võimalustega. Minu jaoks on väga oluline ka kasutatav materjal - see peab olema naturaalne (lina, vill, puuvill). Nii nagu meie esiemadel.

Miks on sinu arvates oluline rahvuslikke mustreid-motiive tänapäevastel tarbeesemetel kasutada?

Rahvuslike mustrite ja motiivide kasutamisel on tegelikult suur osa meie rahvuskultuuri, traditsioonide säilitamisel ja tutvustamisel ning rahvustunde säilimisel. Nende abil saab tegelikult luua omanäolisi esemeid, mis näevad vägagi kaasaegsed välja, kasutades just näiteks oma paikkonna ornamente. Lihtsalt tuleks jääda hea maitse piiridesse, leida väarikas koht erinevatele kirjadele ja mustritele.

Mida sa Olustvere teenindus- ja maamajanduskoolis õppisid ning kui suur rõhk oli seal käsitööpärandi tundmaõppimisel?

Lõpetasin eelmise aasta oktoobris Olustvere teenindus- ja maamajanduskoolis tekstiilkäsitöö eriala. Juba kooli astudes olin teadlik, et seal pannakse erilisel rõhku just rahvuslikule käsitööle - õpetatakse Eesti rahva kultuuri- ja tekstiilipärandit, erinevaid tehnikaid ja vanu käsitöövõtteid. Just selle tõttu ma valisingi paljude koolide hulgast just Olustvere. See on kool, kus on motiveeritud kaasõpilased, kus töötavad käsitööfanaatikute õppejõud, kes peavad tähtsaks kvaliteeti ja esteetilisust, õpetavad korralikku ja kvaliteetset käsitööd tegema.

Pean tõdema, et palgatöö ja koduse elu kõrvalt polnud see just väga kerge, aga olen saanud korralikud baasoskused, millelt on võimalik ennast iseseisvalt edasi täiendada. Käsitöö on minu elu lahutamatu osa, naudin seda väga.

Monica Leinbergi käsitöö.

Toivo Ernitsa puutöö näidis.

Foto: FB

Vastab köitmise ja puutööga tegelev Toivo Ernits

Mis käsitööd sa teed ja mis inspireerib sind vanu käsitöövõtteid kasutama?

Minu vanaisa oli mõisa puutöötegija. Ta tegi oma talus kõike - puunõud, lusikad, mööbel ja vahel ka pookis ajakirju raamatuteks. Seda kõike nägin ma lapsepõlves. Kuna kasutatud tööriistad olid säilinud, tekkis ise pensionile jäädes huvi need kasutusele võtta. Proovisin,

tulid meelde nähtud töövõtted ja tulemus ei olnud kõige halvem.

Harjutamine teeb meistriks. Teen puulusikaid, taastan vana mööblit, köidan ajalehti-ajakirju ja taastan vanu raamatuköiteid. Köitmist olen õpetanud ka teistele huvilistele. Kohila turvakeskuses õpetan erivajadustega noortele puutööd. Vanu käsitöövõtteid kasutades ei ole mul vaja tööde tegemiseks eraldi tööruumi vastava tehnikaga. Oma lusikatega osalesin puukäsitöö konkursil.

Käsitöö on mulle hobi. Rahuldust pakub töö ja tulemus.

Vastab tekstiilikunstnik Ehalill Halliste

Küsis Anne Ummalas

Olete Eestis üks tuntumaid tekstiilikunstnikke. Kui pikalt te tegutsenud olete?

Õppisin ERKI-s (praegune Eesti Kunstiakadeemia) aastatel 1971-1976 tekstiilerialal. Peale *cum laude* diplomi saamist töötasin kaks aastat kujunduskunstnikuna Eesti Energias. Aastast 1978 kutsuti mind Kunstikombinaati ARS koosseisuliseks autoritiraaži kunstnikuks. Tegin ARS-ile ka konkursskavandeid toodangule. Seal pälvis kohati heakskiitu stiliseeritud etnograafia kasutamine. Oli ju tekstiilialteljee kunstiline juht Lea Valter, klassik, kelle etnograafilise ainekuga monumentaalses esituses

vaibad on Eesti tarbekunsti- ja disainimuuseumi (ETDM) kullavara.

Uued tuuled Eesti riigis 1990-ndate alguses lõpetasid senisel kujul ARS-i tegevuse ja minust sai 1994 - 2002 Kohila gümnaasiumi kunstiõpetaja. Erialases näitusetegevuses olen osalenud 1978. aastast ja isikunäitusi on siiani toimunud üle 100.

Kas teie õppeajal ERKIs käsitleti ka rahvakunsti võimalusi?

Esmakursuse lõpetamise (1972) järel oli meil nädalane etnopraktika Kihnu saarel. Oli seal vast imeline - aidamademotel seelikute ja kõrtide kuhjad, mille lõpmata kirkaid triibustikke me akvarellipaberil ribadele mõõtsime ja pintseldasime.

Rahvakunsti loenguid või praktikume minu kursusel ei olnud. Minu kompositsiooni

õppejõud (prof Mall Tomberg) on autoriloomingu klassik, samuti üht erialakursust juhendanud prof Mari Adamson. Küll aga neil kursustel, mida juhendas tollal noor õppejõud Anu Raud, oli tunda tungi rahvakunstilelementide märkamise suunas. Ka olid rahvakunstist inspireeritud tolle aja tekstiili maamärgid Elgi Reemets (näiteks vaip "Väägvere pasunakoor") ja Nette Liivak.

Üsna pikka aega moodustasid teie loomingu just rahvakunstist pärit elemendid ja olete oma vaipadesse kundanud nii käisekirju kui ka eesti naiste peakatteid. Mis neis mustrites peitub, mis teid võlus ja inspireeris?

Rahvakunsti ainese suur tõus tuli professionaalsesse vaibakunsti koos vabaduse aadetega 1980-ndate lõpus. Minagi otsisin vastavaid trükiseid ja tõstsin sahtlis ringi imelise käsitöövanaema Sophie tikandeid. Suur äratus toimus aga sajandivahetusel, kui naabrinaine Piret tõi mulle joonistemapi "Eesti rahvariie ja ornament", kogunud ja välja andnud Riigikunsttööstuskooli direktor Voldemar Päts Tallinnas 1926.

Need A3 suurused värvilehed käisekirjadega seisid minu käeulatuses paar aastat vaid vaatevõttes. Kui oli aeg juubelinäituseks (60) midagi mastaapset välja mõelda, lõi tuba äkki valgeks. Just! Pätsi mapp! Etnograafilised lillkirjad; suured, suurendatavad, jõulised ja säravad. Vanaema

linikutelt ja saanitekkidelt leitud öied, tantsus lehvivatelt käistelt, sõbadelt ja siiludelt. Seeria LOITSULILLED üheksa gobelääni a 150x150 cm, jätkuseeria LÄTE kümme gobelääni eri suurustes aastatel 2006 - 2014. Seal vahel (2009 - 2011) nõndanimetatud rännusari TANU ALL (Eesti mõrsjad ja noorikud, 12 portreegobelääni 80x80 cm).

Praegu, alates 2015. a tegelen Eesti rahvuskivi (paekivi) lõikepindadega - teen lõngast kivi. Valmis on 17 gobelääni (a 150x150 cm) ja huvi jätkub. Kas millalgi lahvatab taas minus etnoleek - seda teatakse aga vahest ainult kõige kõrgemal.

Ehalill Halliste kootud vaip "Kiri".

Ehalill Halliste vaip "Kodutee".

Fotod: www.ehalillhalliste.com

Oma kant ja kandi ilu

Võime ju arvata, et meie oleme siinilmas kõige võimekamad ja loovamad, ometi on enne meid loodud nii palju kaunist, et vahel tundub, kas on veel midagi omanäolist võimalik luua.

Anne Ummalas

Eesti muuseumitesse on kokku kogutud päris palju väärtusi, meie esivanemate tarbeesemeid. Meie jaoks on kirikindad ja puidust õllekapad oma praktilisuse mine-tanud. 150 aastat tagasi oligi see ainus võimalus käsi sooja hoida ja humalamärjudest mekkida. Mõtlemapanev on see, et tollel ajal mõeldi väga hoolikalt läbi igapäevaesemete välimus: lisati kaunistus, peremärk, kaitsemärgid kurja silma vastu ja tervendamiseks omad märgid. Märkidel oli vägi ja mõte. Asjade kvaliteet näitas tegija taset ja see omakorda tema positsiooni külaühiskonnas.

Kuna inimesed oli paiksemad kui täna, kujunes välja piirkondlik iluarusaam, nn maitse. Ühe kandi inimeste ilumeel ja etiketireeglid kujunesid sarnaseks, keegi väga ekstravagantne mõisteti hukka.

Kui praegu analüüsida erinevate kihelkondade mustreid ja kaunistusi, leiame tõesti sarnasusi ja erinevusi. Põlise Rapla kihelkonna inimesena tunduvad mulle kõige kaunimad muidugi Rapla mustrid. Ma ju tean, et need on loodud siin ja võib-olla ka minu esivanemad kodusid just neid mustreid. Kui küsida setult, siis on vastus hoopis teine.

Oma kodukandi (esivanemate)

mustrite tundmine on nagu maastiku tundmine. Kui tead, kus oled, on turvaline. Kasutades neid lillkirju, mis siin loodud sada aastat tagasi, lood silla ajaga. Muuseumiesemeid uurides võid leida ootamatuid seoseid tuttava talu või külaga, mis loob kohe ka esemele suurema väärtuse.

On ju igati uhkuse asi meie ilu ise edasi kanda ja ka väljapoole näidata. Me näeme Eestis palju Seto, Kihnu ja Muhu mustreid. Nende paikkondade promomise on kaua tegeletud ja toodetud turistidele mõeldud suveniire, aga panuse on andnud ka kunstnikud oma loominguga.

Raplamaad selles osas väga ei tunta. On viimane aeg seda muuta. Ja ega keegi teine seda meie eest tegema tule. Ikka ise peame võtma selle tee ette.

Kutsun üles õppima rohkem tundma oma kodukoha vaimset ja füüsilist kultuuripärandit. Mida rohkem me teame, seda tugevamad ja kindlamad me oma kodupaigas oleme. Meile avanevad uued kihid ja väärtused ja suudame veel enam olla uhked ja omanikutundega kodanikud siin Raplamaal.

Uuri, mis on muuseumides just sinu kodukohast säilitatud, milliste kaunistusvõtetega on neid esemeid kaunistatud. Mõtiskle, kas saad neid mustreid kasutada ka täna mõne oma eseme kaunistamisel.

Meil on praegu tohutult rohkem võimalusi - meil on kudumis- ja tikkimismasinad, meil on kangale, vineerile või mis iganes materjalile printimise võimalus, meil on laserlöige, magnetite ja poekottide ja saunalinade tegemise võimalus. Ja meil on ka samad võimalused nagu esivanematel: vardad, lõngad, nõelad, niidid, kangad, nahk, puit ja raud.

Igasse väiksesse muuseumisse on

talletatud palju huvitavat. Suur on Eesti Rahva Muuseum, kus on väga palju varandust peidus. Enamik muuseumide on oma museaalid üles pildistanud ja pannud välja muisee (muuseumite veebivärv) lehel. Sealt saab otsida museaali nii numbriga kui ka esemete liigi või koha järgi. Kõigil neil muuseumidel on ka hea meel, kui astute läbi ja uurite kohapeal mõnd unustatud eset ja loote talle uue eluringi. Eesti Rahva Muuseum ja varasemad uurijad on ka üksjagu raamatuid välja andnud erinevate teemade tutvustamiseks.

Et anda teile rohkem innustust just nüüd alustada oma kodukandi mustrite uurimisega ja nende kasutamise uue eseme loomisel, kuulutab ROL välja konkursi „Raplamaa meene 2019“.

Alustage kohe. Uurige muuseumide varasid ja vaadake oma talus, mis on vanavanaemadest alles jäänud. Kuidas see asi on tehtud, mis materjale kasutatud, kuidas kaunistatud. Kas saad seda eset kuidagi uuesti luua, kasutada selle eseme elemente millegi tänapäevase sees. Nuputa ja loo midagi vahvat ja tule konkursile!

Samuti ei maksa unustada tänast päeva ja loodust enda ümber. Meile on ka täna olulised sellised märgid nagu Rapla kirik, Paka mägi, mõni suur ohvrikivi või hiis, millest me tänagi pidevalt möödume ja seda oma kodupaiga oluliseks märgiks peame. Raplamaal on vapp ja tore slogan. Meil on oma taim - sile tongdipea. Kindlasti on meil loomi ja linde, mis on meile omased jne.

Kõike Rapla maakonna kohta saad uurida raplamaa.ee lehelt ja Raplamaa koguteosest raamatukogudes.

Mõtleme ja mõtestame koos taas oma kodukanti ja anname omalt poolt uue hingamise kord olnud Rapla kandi ilule.

UUDISED

Seltsingu Vaiba-Liine käsitöönäitus
"Sinist, musta, valget..." Kohila raamatukogus.
Eesti lipuvärvides vaipade näitus on pühendatud Eesti riigi 101. sünnipäevale.
Näitus on avatud 15.02-8.03.

Paberkorvide punumise õpituba Kehtna Klubis
17. märtsil kell 15

Hingega mänguasjade näitus

Helerin Väronen

18. märtsil avan Kohila raamatukogus oma teise näituse, kus vitriinides on väljas minu meisterdatud amigurumistiilis mänguasjad.

Aastal 2014 kasvas ühest lapsele antud lubadusest välja hobi, mis on täitnud mu kummutsisatliid, laste voodialused kastid, pakunud tegemisrõõmu endale ja toonud sära silmi teistele. Üks asi on osata heegeldada, kuid hoopis midagi muud on teha valmis kaisuloom, mis on lapsele justkui väike sõber. Mis sest, et vahel on selle tõttu peaaegu hommikuni üleval olnud või lööb motivatsioonikriisi üle pea. Kui näed ja kuuled, kuidas mänguasja kingiks saanud laps ei lahku sellest kodunka, siis saan aru, et mu tehtav omab erakordset väärtust.

Viie aasta jooksul on mul olnud üks näitus, 2017. aasta detsembris Kehtna raamatukogus. See, kuidas näitus sinna sai, algas aga hoopiski Hiiumaalt. Käisin seal maakonna käsitöölustega

kaasas ja saatuse tahtel sai mu toonaabriks Kehtna raamatukogu juhataja Maie Kalmiste. Rääkisin sel reisil ka oma hobist ja nii tegi ta mõni aeg hiljem ettepaneku neid mänguasju ka teistele näidata. Üks aga ei jää ilma teiseta, nii et sügisel Kohilas tuli ühe teise näituse avamisel ka Tiiu Talu poolt pakkumine seal oma näitus korraldada.

Eks see käsitöö tegemine käib lainetena, kord on aega ja vaimu rohkem peal, siis aga tulevad pikemad pausid sisse. Näitus on aga hea motivaator sõrmed tööle panna. Heegeldamine on õnneks selline tegevus, kus ei pea konkreetset laua taga koogutama. Nii et seekord on näitusel ka selliseid mänguasju, mida Kehtnas ei olnud. Kuid kindlasti on seal ka esimesel tegevusaastal valminud mänguasju, mis annab hea võimaluse näha arengut, mis lühikese aja jooksul toimunud on. Loodetavasti on see näitus inspiratsiooniks teistele hobikäsitöölustele, näitamaks ka enda töid suuremale publikule.

Raplamaa Omavalitsuste Liit ja Raplamaa Kultuuri Nõukoda kuulutavad välja konkursi

RAPLAMA A OMA MEENE

Konkursi eesmärk on •innustada Raplamaa käsitöölasi looma oma piirkonna pärandist inspireeritud esemeid
•leida omanäolisi meeneid maakonna tutvustamiseks
•väärtustada ja tutvustada Raplamaa käsitööpärandit

Konkursile ootame töid, millel on kasutatud Raplamaa kihelkondade rahvakunstist pärit kaunistusviise erinevatest valdkondadest (tekstiil, puidutöö, sepis), Raplamaa sümbolideid (taimestik, hooned, maastikumärgid). Materjali- ja tehnikavalik on vaba, võib kasutada tänapäevaseid tehnilisi võimalusi.

Konkursist saab osa võtta neljas kategoorias:

- väikemeene, ese hinnaga kuni 5 eurot (ka pakendid- karbid, kinketotid)
- kingitus, ese hinnaga kuni 20 eurot
- VIP kingitus, ese hinnaga kuni 50 eurot
- ideekavand (kui on väga hea idee, aga ise teostada ei saa)

Töid ootame 25. aprilliks, Raplamaa Omavalitsuste Liidu kontoris Tallinna mnt 14, ruum 302.

Töödele lisa kaasa eraldi ümbrikus:

1. Töö nimi ja kategooria
2. Autori nimi, telefon ja meiliaadress
3. Milline ese on olnud võistlustööle inspiratsiooniks (lisa viide muuseumieseme numbrile või erakogule ja foto)
4. Esitaja tootmisvõimekus- kui kiirelt, mitu eset oled suuteline tellimuse peale valmistama
5. Kirjelda toote pakendamist või lisa pakendi kavand

Tunnustamine:
Auhinnafond on 500€

ROLile jääb õigus kasutada laekunud tööde fotosid ajakirjanduses ja meedias.

Info: Anne Ummalas anne.ummalas@gmail.com

Töid hindavad Raplamaa Kultuuri Nõukoja ja valdade esindajad.

VÄIKESED SÕBRAD

HELERIN VÄRONEN

Kohila Raamatukogus
18. märts-30. aprill
Avamine 18. märtsil kell 18

Oma riigi sünnipäeva juurde kuulub kodulookonverents

Viieteistkümnendat korda peeti Märjamaa vallas kodulookonverentsi, mis ikka on käinud ühte jalga Eesti sünnipäeva tähistamisega. Aastaid on konverents olnud just 24. veebruaril, tänavu päev varem. Seekordne teema oli „Sajand Vabadussõjast ja maareformist“.

Reet Saar

Kuulajaid oli tavapäraselt palju ja nagu mitmel korral varemgi, suudeti välisesinejat mõne huvitava infokilluga üllatada. Nii oli Uno Kiismal kaasas foto oma isast, 1903. aastal sündinud Johannes Kiismannist, kes läks sõtta 15-aastasena ja oli üks nooremaid Vabadussõjast osavõtjaid. „Maareform oli vajalik, et Vabadussõda õnnestuks, see oli oluline oma riigi loomisel. Võrdlesime konverentsil seda teemat Eesti hilisema maareformiga ja omanike kujunemist. Päeva teine pool seondus kodulooliste teemadega,“ selgitas Sillaotsa talumuuseumi juhataja Kalju Idvand ettekannete valiku alust. Ajaloolane Lauri Vahtre kõneles teemal „Vabadussõda – kauge ja lähedane“. Idvand tõi välja, et Vahtre andis Vabadussõjast inimliku ülevaate. Alati pole tähtis, mitu

meest kuskil võitles või mitu pauku tehti, vaid mis neid motiveeris. Kaardihuviline Jürgen Kusmin rääkis, kuidas leida ajaloolisi kaarte ja neid lugeda. Kodu-uurija Silvi Tõns avas Märjamaa valla Paisumaa küla Saarde talu lugu kui näidet ühe talu sünnist. Eesti Omanike Keskliidu esimees Priidu Pärna kõneles eestlaste sirgumisest oma maa omanikeks. Andrus Ründal Maa-ametist tutvustas maareformi taasiseseisvumise järgsel perioodil. Konverentsi teine teemaplokk oli kantud koduloost. Tänavu 1. jaanuaril möödus sada aastat Sillaotsa muuseumi asutaja ja tegusa koduloolase Aleksei Parnabase sünnist. Talumuuseumi juhataja Kalju Idvand avaski Aadu – nii teda kodukandis kutsuti – pärandi ja Sillaotsa seoseid. Tiina Tael Eesti Rahva Muuseumist

kõneles Aleksei Parnabasest kodu-uurijana.

Konverentsi lõpul tutvustas Jürgen Kusmin kui toimetaja Märjamaa kodulooraamatu II osa, mis tahetakse välja anda suvise Märjamaa folgi-pee ajaks. Tekstid on koos, veel soovitakse juurde saada kunagise fotograafi Heinrich Otsa fotosid.

Konverentsi täiendasid Märjamaa rahvamaja fuajees Harjumaa muuseumi näitus „Eramaa?“ ja väljapanek Aleksei Parnabase kodu-uurimustest.

Eesti riigi 101. aastapäeva tähistamine jätkus peoõhtuga, mis seekord korraldati Vana-Vigala rahvamajas.

Volikogu esimees Urmas Kristal küsis oma sõnavõtus, kas ühinemisejärgset aastat on kasutatud otstarbekalt, et valda kokku kasvatada, või on osa aega kulunud kasvuraskustele. „Jäägu see igaühe enda otsustada,“ vastas ta.

Vallavanem Merlin Suurna pidas oma kõnes oluliseks, et tänases valikute rohkuses suudaksime välja tuua tuumväärtused, et oleks rohkem märkamist, inimlikkust, kokkuhoidmist ja eneseusku. Vallavanema isiklik eesmärk on sel aastal jõuda rohkem küladesse, kohtuda kohalike

Märjamaa valla teeneteplaadiga tunnustati OÜ Breden Kids tegevust. Selle võtsid vastu omanikud Merle ja Erko Leemet.

Foto: TAIMO LEHTSALU

ettevõtjate ja allasutustega, et luua sillad ja kandvad ühendused.

Üle anti Märjamaa valla kõrgeimad tunnustused. Maarjaristi I klassi kuldristi ja aukodaniku nimetuse pälvis

Mati Jets kui Kohatu küla ajaloo jäädvustaja. Maarjaristi II klassi hõberisti sai Rein Unga, kes on panustanud Märjamaa alevi oluliste objektide ehitamisse. Ettevõtjate tunnustamiseks mõeldud tee-

neteplaadi sai lasteriiete tootja OÜ Breden Kids. Pereettevõtte omanikud Merle ja Erko Leemet on tootmise sisse seadnud Märjamaa vallamaja teisel korrusel. Üle anti 41 valla tänukirja tublidele inimestele.

Saja hullu teadlase öö Rapla Kesklinna koolis

Tõnis Blank,
Rapla Kesklinna kooli direktor

Et kõik ausalt ära rääkida, peab alustama sellest, kuidas ühel 2017. aasta aprillipäeval oli paaril õpetajal ja haridustehnoloogil plaan viia oma õpilased Tallinnasse teadusfestivalile. Festivalile minekuks valmistudes visati omavahelises vestluses õhku idee – korraldada ise oma koolis 100 hullu teadlase öö.

Õpetajatel on tegelikult anda rohkem, kui näeb ette kooliprogramm. Ja seda kõike saaks teha huvitaval ja vahval moel. Valla pääses ideede tulv, mida kõike võiks pakkuda. Esimene selline üritus oligi samal sügisel.

Miks just 100? Kuna esimene selline öö toimus 2017. aasta sügisel, oli see omamoodi kummardus meie riigi 100 aasta juubeliks. Samas oli üritus 100 kiiremale registreerijale. Igale vanuseastmele oli planeeritud kindel arv kohti.

Tegelikult elab Rapla Kesklinna kooli õpetajate toa ühes kapis hull teadlane, kes vahetevahel käib öösi koolimaja peal kolamas. Tal hakkas üksi toimetamisest

igav ja nii ta siis otsiski abilisi õpetajate hulgast, kes oleks valmis juhendama erinevaid töötubasid ja jagama oma teadmisi. Oma panuse töötubade läbiviijatena ja juhendajatena andis sel aastal 21 RKK õpetajat ja 4 üheksanda klassi õpilast. Abiks olid ka Tartu Ülikooli üliõpilased programmist „Noored kooli“.

Seekordne 100 hullu teadlase öö algas hullu teadlase näidendiga ja jätkus läbi nelja tunni kümnes töötoas: õpiti tundma toidu koostist ja värvide maailma, sai proovida kätt droonide ehitamises ja robotite programmeerimises, teha endale veebileht või kolida virtuaalmaalma ja teha ise virtuaalmäng, mängida Lotte lauamänge, teha põnevaid keemiakatseid, õppida tundma loodust ning välja elada end tantsupõrandal. Elamus oli, kui korraga tiirutas kooli fuajees õhus kümnekond drooni, tuled säravas. Osa võis saada ka põnevast teadusteatri etendusest.

Noored teadushuvilised andsid lõpuks töötuse: mina luban, et olen avatud uutele teadmistele, otsin, leian, avastan ja jätan tarkused meelde.

Hull teadlane tööhoos.

Toidu teaduslabor.

Fotod: SILVI TARTO

Ülo Vooglaid esitles kodanikuks saamise käsiraamatut

Eelmisel neljapäeval esitles emeriitprofessor Ülo Vooglaid Rapla keskraamatukogu saalis oma uut raamatut „Elanikust kodanikuks: Käsiraamat isemõttelejale“.

Helerin Väronen

Raamatu esitlusel sai esmalt sõna Kohila vallavanem Heiki Hepner, kes sõnas, et Vooglaid on olnud talle mentoriks ja koos temaga on nad tunde arutanud valla-, Eesti ja maailmaasju. Raamatu eesmärgi võttis Hepner kokku lausega raamatu algusest, mis ütleb, et „Elanikust kodanikuks“ on mõeldud Eestimaa elanikele, kes tahavad olla kodanikud ja osaleda sisuliselt oma riigi hoidmises ja täiustamises. Kandev osa on raamatus haridusfilosoofial, koostöö vajalikkusel ning arusaamadest, kuidas hoida seda, mis on väärtuslik. Kui see on selgeks mõeldud, mida ja kuidas hoida, tekib moraalne õigus midagi muuta.

Raamatu väljaandmise juures oli tähtis roll Indrek Paalil, kes on sihtasutuse Ülo Vooglaidi Mõttepärand üks asutajaid ja nõukogu liige. Paal sõnas, et selle raamatu väljaandmine on olnud meeskonnatöö. Eelmise aasta juuni lõpus võeti viie päeva jooksul kõik raamatu teemad linti ja väga ruttu sai tekst kaante vahele.

Kuid see on alles esimene linnuke sihtasutuse plaanides. Juuni alguses plaanitakse raamat välja anda vene keeles

ja pärast seda hakata tegema seminare neile, kes on raamatu sisuga juba tutvunud. „Raamatu väärtus hakkab siis elama, kui saadakse isekeskis kokku ja arutatakse omavahel,“ sõnas Paal.

Raamatu toimetaja olnud Viio Aitsam rääkis, kuidas ühel augustikuupäeval tulid nende Raela kodu aeda sihtasutuse mehed ja Vooglaid ning talle pakuti raamatut toimetamiseks. Aitsam oli nõus, valmistus selleks veel ette, võttes endale oktoobrikuu vabaks, kuid oktoobrist sai november ja siis detsember ja jaanuar...

Nii et raamatu valmimisele läks palju rohkem aega, kui ta alguses arvas. Kuid Aitsam on väga tänulik, et ta sellise võimaluse sai. „Kui olete teise peatükini jõudnud, kus on juttu sotsiaalsest elust, ja kui selle järgi võtta, siis ma olen augustikuuga võrreldes vähemalt sada aastat vanem või elan juba teist elu. See oli nii kihvt kogemus Üloga koos töötada. Soovitan kõigil raamatut lugeda, siit leiab nii palju pidepunkte ka igapäevaeluks.“

Vooglaid ise sõnas oma raamatu kohta, et see annab teadmise, milline ettevalmis-

tus peab inimesel olema, et tekiks moraalne õigus osaleda seadusloomes. Paljud ei kujuta tema sõnul praegu ettegi, mida Riigikogus tehakse ja milline ettevalmistus peab olema neil, kes sinna valitakse. Raamatut ei nimeta ta õpikuks, vaid käsiraamatuks isemõttelejale. Vähemalt Vooglaid loodab ja usub, et lugejad hakkavad selle järgi ise mõtlema. Kuid ainult raamatu lugemisest ei piisa, loetu üle tuleb ka arutleda.

„Kui paar korda teistele selletada, siis hakkab endale ka selgeks saama,“ lisas Vooglaid ja rääkis edasi sellest, kuidas enamikul elualadel oleme profaanid, osadel diletandid, mõned üksikud on spetsialistid. Neljanda grupi aga moodustavad generalistid, kes suudavad näha laiemat pilti, kaasata spetsialiste ja liikuda eesmärkide suunas.

„Tekib sünergia, fantastiline jõud, kui pannakse pead kokku. Inimeste energia on suurepärane, juhul kui nad saavad üksteisest aru. Vaimuenergiat on meil palju,“ rääkis Vooglaid energiliselt, kuid tõi kohe ka välja põhjuse, miks me sinnamaani ei jõua. Koostöö eeldus on üksteise mõistmine, kuid ei teata õigeid sõnu, kuidas end väljendada või saadakse asjast erinevalt aru.

Sellest kõigest lubas aga Vooglaid palju sisukamalt ja põhjalikumalt rääkida kevadistel seminaridel.

Tugeva küla tagavad aktiivsed inimesed

Helerin Väronen

Ingliste külade piirkonnal (Ingliste, Lau, Pae, Saidapere) on aastast 2014 kujunenud ilusaks traditsiooniks tänada ja meeles pidada kogukonna liikmeid, kes aasta jooksul oma tegemiste ja tulemustega enim silma paistnud.

Külavanemate tunnustusõhtu on kogukonnale hea võimalus kokku saada ja möödunud aasta suuremaid sündmusi meenutada.

Ingliste külavanem Kaisa Vahtmäe sõnas tänuüritusel, et kui mõelda tagasi aastale 2018, oli Ingliste piirkonnas väga palju üritusi. „Meie piirkonnas elu käib ja ei ole välja surnud. Need üritused annavad alust jagada tänu ja tunnustada nende taga olevaid inimesi, hoida neid meie jaoks tähtsatena.“

Iga aasta on tänavate nimekiri aina pikem, mis on kindel märk tugevast piirkonnast. Kuid Vahtmäe kutsus üles märkama ka teisi kaaslasi ja kalleid inimesi me ümber ning avaldama neile tänu.

„Me arvame, et teine teab seda, kuid paljud ei oska seda ridade vahelt välja

lugeda. Õelge lihtsalt aitäh oma kallile inimesele.“ Tunnustuse saanute seas oli mitmeid, kes silma paistnud mõne sportliku saavutusega, ja paljud aktivistid panustasid oma vaba aega ja rahalisi vahendeid külaelu arendamiseks.

Kuid nii mõnigi suursaavutus oleks olemata, kui ei oleks kogukonna enda tuge füüsiliselt, vaimselt ja materiaalselt. Tunnustuse saanud Eve Haggi tänaski neid inimesi, kes aitasid tal oma unistust teoks teha ja Hollandisse maailmameistrivõistlustele sõita.

Aasta üllatajad, perepäeva jөл korraldanud Signe Haggi, Alar Lepikult ja Indrek Tulp tõestasid, et kordaläinud kogukonna ürituse jaoks ei ole vaja teha suurt reklaami ega küsida rahalist abi, vaja on vaid palju tahet ja pealehakkamist.

Ingliste külade piirkonna kõrgeima tunnustuse, lehemedali sai Saidapere külavanem Kadi Lee, keda iseloomustati kui töökat, lõbusat, aktiivset naist, kes teeb palju ja jõuab palju. Kadi saab hakkama kõigega, alates vankrivedamisest kuni külakogukonna vedamiseni välja.

Ingliste külade piirkonna 2018. aasta tublimad

Kadi Lee, lehemedal

Anne Vaarpuu, aasta ema ja vanaema 2018

Kalev Turu, aasta isa ja vanaisa 2018

Villu Loitjärv, aasta kunstiteos - Tori hobuse pink

Alar Lepikult, discgolfi mängude läbiviija

Signe Haggi, Alar Lepikult, Indrek Tulp, aasta 2018 üllatajad - perepäev jөл

Pille Matt, kolmas raamat „TIHTI TEHTI TÄHTI“

Ülle Seervald, edukas debüüt rakendispordi MM-il, II koht Eesti meistrivõistlustel

Eve Haggi, edukas debüüt rakendispordi MM-il, II koht Eesti meistrivõistlustel, Eesti hobukünnimeister 2018, Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupi aasta-

preemia

Reelika Rätsep, „Tori hobusega Raplamaal 2018“ korraldaja

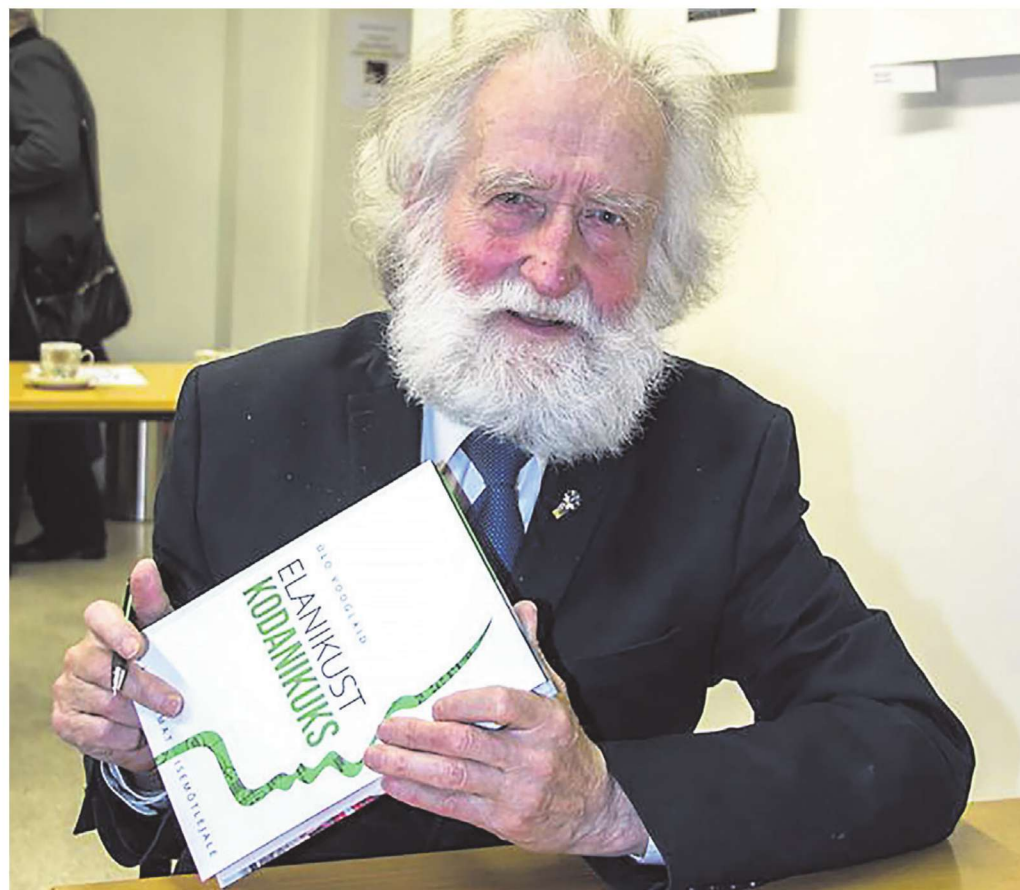
Kristjan Radiko, tubli rallisõitja

Siim Illopmägi, küla toetaja

Leho Rüütmaa, küla toetaja

Alo Turu, küla toetaja

Raili Vaarpuu, tubli bowlingumängija

Ülo Vooglaid Rapla keskraamatukogu saalis oma uut raamatut esitlemas. Foto: AARE HINDREMÄE

Terrence McNally

KOMÖÖDIAATEATER

Maria Callase meistrikläss

07.03 KL 19 MÄRJAMAA RAHVAMAJAS (TEL 48-20075)
04.04 KL 19 RAPLA KULTURIKESKUSES (TEL 48-94124)

MERLE PALMISTE
(Eesti Draamateater)

Lavastaja: **ANDRUS VAARIK** (Tallinna Linnateater)

Osades: **MARIS LILOSON, ARETE KERGE, REIGO TAMM** (RO Estonia)
või **OLIVER KUUSIK, PEETER KALJUMÄE, HANNES VILLEMSON**

Tõlkija: Inna Feldbach, Grimm: Hille Leiten, Foto: Mats Oun

„Tõe ja õiguse” keskmes on inimene

21. veebruaril eelnes Sõpruse kinos „Tõe ja õiguse“ linastusele väike kohtumine filmitegijatega. Kohal olid režissöör Tanel Toom, produtsent Ivo Felt ja Mari osatäitja Ester Kuntu. Lõputiitritest ja ka filmist endast võis näha, et Raplaga ei sidunud seda filmi mitte ainult näitleja Priit Võigemast, vaid episoodilise rolli tegi ka Uku Uusberg, filmis on kasutatud Pärt Uusbergi muusikat ning looduskadrid oli filminud Ants Tammik.

Mari Tammar

Nii et selles filmis on sees
omajagu Raplamaa puudutust.

Enne filmi küsis vestluse moderaator režissöör Tanel Toomilt, miks ta valis oma esimeseks täispikaks linatoseks just „Tõe ja õiguse”. Tanel vastas, et „Tõde ja õigus” valis teda, mitte tema ei valinud „Tõde ja õigust”. „Ma olen ilmselt pikaldane olnud, et ma pole seni täispika filmi jõudnud. Enne on küll olnud 10-11 lühifilmi, mida ma olen teinud,” rääkis Toom.

Siis küisis moderaator, miks üldse on „Tõest ja õigusest” kujunenud eesti tüvitekst. „Küllap on Tammsaare midagi tabanud, mida meie loeme ja arvame, et me sellised oleme. Samas räägib see lugu ka väga universaalsest asjast, mis võivad inimesega juhtuda ei tea kus,” vastas Ivo Felt.

„Selge on see, et lihtsalt mingist suurest ideest ei piisa, see on ikkagi väga hea lugu, sest miks muidu on eestlased ikka ja jälle selle raamatu kätte võtnud. Seal on kindlasti midagi meie olemuse kohta, aga mina kui filmitegija lähtun loost ja see on tõesti hea lugu, mis on pikka aega inimestele hinge läinud,” vastas Toom.

Huumoriga pooleks vabandas Toom kõigi kirjandusõpetajate ees, kelle jaoks teeb see film vahest elu raskemaks. Samas ütles Toom, et tema salasoov on olnud siiski ka see, et pärast filmi vaatamist võtaksid inimesed, kes on keskkoolis lugenud raamatut üle jala või ei ole seda üldse teinud, uuesti raamatu kätte.

Ester Kuntult küsiti, kuidas ta 19. sajandi olustikku sisse elas. „Ma arvan, et see lugu räägib inimeseks olemisest ja need ürgsed teemad ja ürgsed asjad, mis meis on peidus, nendeni tuleb kaevuda, aga mõned asjad ei ole üldse nii väga sügaval. Me ei tegelenud olustikuga nii kohutavalt palju, vaid pigem sellega, mis asja minu tegelane ajab ja mis temaga toimub,“ selgitas Kuntu.

Siis jõudis järg publiku kätte ja uuriti, kas rahastus oli selle filmi tegemiseks piisav. „Kunagi ei ole piisavalt,” vastas Ivo Felt. „Selle filmi eelarve on Eesti mõistes päris suur,

2,5 miljonit, aga see ei ole Eesti kõige kallim film. Tegime filmi jaoks 75 võttepäeva tavalise 30-40 asemel ja meil oli üle 90 näitleja, lisaks taustameeskond - meid oli kohutavalt palju. Me litsusime selle filmi selle 2,5 miljoni sisse napilt, napilt. Ma loodan, et ekraanilt ei ole seda näha. Ega meil väga kitsas olnud, aga priisata ka polnud,” selgitas Felt.

Siis küsisin Tanel Toomilt, kas tal oli 19. sajandi inimese mõtteilma ja pärimusse sisseelamiseks vaja ka põhjalikku taustaurimist teha või polnud see tema jaoks nii oluline. „Meie elame küll praegu aastal 2019, aga me ei tegele sellega, kuidas elada aastas 2019. Eluolu ja asjad, mida me filmis kujutame, on teised, aga töö tegemine on sama, vahet pole, kas sa teed seda arvuti taga või pead põllule minema. Oluline on see, mis toimub inimeses ja inimene ei ole muutunud oma murede ja rõõmudega, draamade ja suhetega.

See lugu algab aastal 1872. Tammsaare ise polnud ka sellel ajal veel sündinud, nii et teda huvitas ka ikkagi inimene ja mind samamoodi. See, mis seal ümber on, peab olema usutav ja tõene ja sellega on võimalik tegeleda ja uurimustööd teha, aga see, mis toimub emotsionaalselt nende tegelastega ja nende vahel, on väga universaalne. See on ka põhjus, miks „Tõe ja õiguse” raamat seni nii elus on ja seda siiaamaani loetakse. See ei ole mingi 19. sajandi lõpu töökirjelduse käsiraamat.

Seal mainitakse küll, et tehakse tööd väga palju, aga detailidesse Tammsaare ei lasku. Meie peame näitama seda detailiselt ja selle jaoks me ka tegime eeltööd. Me käisime Tartus põllumajandusmuuseumis, käisime hobusega kündmas, sirbiga lõikamas, me istutasime. Naised lüpsid lehma ja tegid leiba nullist lõpuni. Need asjad on olulised, et näitleja tunnetaks need kehaliselt läbi, aga lõpuks on kõige olulisem see, mis tege- laste vahel toimub ja selleks ei pea tundma 19. sajandi inimese psühholoogiat, sest see on samasugune kogu aeg.

Meil on need põhivajadused – teise inimese armastus, lähedus, kadedus ja kõik need on samad ja aegumatud, olgu siis Eestis, Poolas, Etioopias või Ameerikas,” selgitas režissöör Tanel Toom.

Filmimuljeid

**Ly Seppel-Ehin, luuletaja
ja tõlkija**

Mulle väga meeldis see film. Mina ise olen talulaps. Olen näinud ja ise elanud taluelu. Lapsena oli nii palju rõõmu taluelust. Filmi vaadates oli mul aga kahju neist inimestest ja kahju oma vanavanematest, kes rügasid päevad otsa tööd teha, et talu saaks pärioseks ostetud, ja siis tuli võõras võim ja kodud võeti neilt ära ja neid saadeti Siberisse. Olin väga liigutatud sellest filmist ja see film puudutas mind juustejuurteni.

Ma näen ka rõõmuga, et noorem põlvkond vaatab seda. Kristiina rääkis, et ka tema 12-aastasele Hannesele oli see film meeldinud. Ei ole nii, et noor põlvkond ei oska seda näha, oskab küll. Olen vaimustunud noore režissööri tööst. Küllap on ta välismaal õppinud. Ma ei tea ühtegi Eesti režissööri, kes oskaks nii mahukast ja keerulistest inimsuhetest läbi põimunud materialist teha sellist terviklikku tööd. Olen väga vaimustatud sellest filmist.

**Valter Uusberg, animafil-
mide tegija**

Vormilt võimas film. Erakordselt mõjuvad maastikud, aastaajad, interjöörid, tüübid, karakterid. Kaadrid on väga puhtad, kõigest ülleligest puhastatud. Maastik ja inimesed mõjuvad kohati müütiliste ja monumentaalsetena. Sellist küla, inimeste ja looduse koostlust on eesti filmides varemgi nähtud, kuid minu meelest pole küünditud tasemele, mida Tanel Toom oma „Tões ja õiguses“ näitab.

Filmi vormile tuleb ka kasuks, et lisaks tugevale visuaalile on lugu jutustatud hoogsalt, sirgjooneliselt ja tugevate rõhkudega. Tegevuspõhine muusikaline kujundus järgib, teenib ja toetab laitmatult filmiloo üldist kulgu. Võib aimata, et selline loojutustus-tehnika vastab teatavatele rahvusvahelistele standarditele.

Sisult on tegu lüroepilise linateosega, milles eepilise ja lüürilise tasakaal on imeväärne. Andrese portree on kui 19. sajandi teise poole maamaastiku portree. Sellesse patriarhaalsesse pilti kuuluvad paratamatute kan-

natajatena ka naised ja lapsed. Filmi järelmus on ootamatult pessimistlik. Ei mäleta, et Tammsaare oleks oma looga jõudnud nii suure meheliku ummiku tunnetuseni, nagu film seda teeb. Selles väljendub noore režissööri autoripositsioon, aga üks Tammsaaret jäädaksegi tõlgendama.

Mari Tammar, ajakirjanik ja pärimusmuusik

Ma olin valmis, et see film paneb mulle tugeva emotsionaalse paugu. Sellist pauki see film mulle ei pannud, aga ta jäi pikaks ajaks alateadvusesse tiksuma ja loksutas mind seal aegamisi. Ta on mõjuv ja puudutav, aga ka küsimusi tekitav. Kas eestlase üdi on siis tõepoolest selline? Miks me just sellise portree eestlasest oleme omaks võtnud? Olguigi et selles filmis ei ole äkilisi sündmusi, mis hoiaks pidevalt

vaataja tähelepanu, on tege-
lastevaheline psühholoogiline
pinge tõesti nii intensiivne, et
hoiab vaatajat endaga kogu
aeg kaasas.

Ma ei ole aga režissöör Tanel Toomiga päris nõus, et inimeste psühholoogia pole saja aasta jooksul muutunud. Ma usun et inimese mõtteviisi ja suhe loodusesse, Jumalasse, töösse ja armastusse on tegelikult kümnete ja sadade aastate jooksul oluliselt muutunud. Seepärast tundus mulle selle pärimusliku maailma sees nende tegelaste mõttemeel kohati (aga ainult kohati) liiga moodne või klaar olevat. (Võib-olla pidanuks see olema takusem.) Üldiselt on tegemist aga taas kord suurepärase näitega sellest, kuidas meie pärimust saab tänapäeva tuua ja kuidas see tegelikult ka tänapäeva inimest puudutab.

Kaader filmist

NÖFF
NAISTE ÖÖDE FILMIFESTIVAL RAPLAS

www.noff.ee

NÖFF
NAISTE ÖÖDE FILMIFESTIVAL
RAPLA UUES KINOS
8.-9.03.2019

08.03. kell 18.30 "Abikaasa" VALJA MÜÜDUD
kell 21.00 "Abikaasa" 10.-

09.03. kell 12.00 "Portree hämaruses" TASUTA
kell 16.00 "Juured" 8.-
kell 18.30 "Mida inimesed ütlevad" 8.-

H HARVIKER
UNIPLUST
ARENGUFOND
qualityhome
Kehtna vald
KOHILA VALD
EV Ettevõtlusud Naised Rapla
RAPLA KULTUURIKESKUS
PalmerGrupp
norest
SONUMID
RAPLAMAA
PÖFF
HÖHLE
tee Raadio
RAPLA 91,3 MHz
NEEVA AED
ORIFLAME
LALLEMAND
tul-m
puustudio.ee
RAAMATUPIDAMINE
EDELSTEIN
OneLife
Maimar OÜ
roheline
PEURAJA
TAEVANIMAANI
FERRO NAISTE KANNUKUD
RAAMATUPIDAMINE
EDELSTEIN
OneLife

Juristi nõuanne

Tööotsijalt töövahenduse eest tasu küsimine on keelatud

Lugeja küsib: Otsisin pikalt tööd ja leidsin lõpuks internetist hea pakkumise. Kohapeal selgus, et tegemist on Eestis tegutseva töövahendusbürooga, mis intervjuerib siin inimesi, aga tulevane tööandja on hoopis välismaine ettevõtte. Minu käest küsiti 50 eurot, et nad edastaksid minu CV võimalikule sobivale tööandajale. Kas nii on õige?

Vastab Meeli Miidla-Vanatalu, Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja ennetuse ja nõustamise alal: Tööturuteenuste osutamise reegleid reguleerib Eestis tööturuteenuste ja -toetuste seadus (TTOS). Seaduse kohaselt on töövahendus töö ja töötaja kokkuvõimiseks vajaliku info vahendamine. Töö vahendamise eest ei tohi tööotsijalt raha küsida (TTOS § 391).

Sellist teenust võivad pakuda ka eraettevõtted, kui nad

on enne tegevuse alustamist esitanud majandustegevusteate majandustegevuse registrile <https://mtr.mkm.ee/>. Iga inimene saab ka ise registrist kontrollida, milliste tegevuste kohta on ettevõtte teate esitanud.

Töövahenduse eest tasu nõudmine tööotsijalt on keelatud. Järelevalvet selle nõude rikkumise üle teeb alates selle aasta 20. jaanuarist Tööinspektsioon. Inspektsioon võib kontrollida ettevõtte majandustegevusega seoses

kahte asja:

- kas ettevõtja on täitnud oma kohuse ja esitanud majandustegevusteate töövahenduse ja/või tööjõu rendiga tegelemise kohta ning

- kas ettevõtja on küsinud töövahenduse eest tööotsijalt raha või renditööjõu vahenduse puhul renditöötajalt raha renditööle suunamise eest.

Tööinspektor võib seega nõuda tööd või renditööjõudu vahendavalt ettevõttelt teate esitamist majandustegevuse registrile. Kui inspektor tuvastab, et töövahenduse eest on inimestelt tasu nõutud, võib ta keelata töö või renditööjõu vahendamise seotud majandustegevuse. Sellist keeldu saab rakendada kuni üheks aastaks.

Kui teie käest küsiti töövahenduse eest raha, on teil õigus see tagasi nõuda ning teavitada Tööinspektsiooni e-kirjaga aadressil vihje@ti.ee või infotelefonil 640 6000.

Hinnavõrdlus

Foto: HELERIN VÄRONEN

Vürtsikas läätsesupp vastlapäevaks

Helerin Väronen

Igal aastal enne jõule tekib tunne, et ettevalmistused tähtsaks päevaks algavad aina varem, ent sel aastal on sama tunne tekkinud vastlate puhul. Õigeks päevaks, 5. märtsiks on neid vastlakukleid söödud juba nii palju, et “ei, aitäh” on võrdlemisi kergelt neid nähes üle huulte tulemas. Selle asemel tahaks pigem midagi soolast ja mitte nii traditsioonilist.

Hernesuppi on niigi palju söödud ja kui ma oleks sea-jalgadest üritanud midagi teha, siis ilmselt oleks sellega lastel mõneks ajaks lihaisu täiesti kadunud.

Veel enne, kui eestlaste toidulaua kinnitas vastlapäevatoiduna kanda herne-supp, olid au sees läätsed. Nende kasvatajaid on Eestis

vähe, kuid vaikselt hakkab see taas huviorbiiti kerkima. Hinnavõrdlusest on läätsed varemgi läbi käinud, kuid nad lihtsalt on head ja kasulikud, nii et neist tasub sagedasti süüa teha. Läätsed ei pea nii kaua enne keetmist ligunema kui herned või oad, paarist tunnist piisab. Ja kui veel eriti mugav olla, võib leida konservläätsesid. Lisasin peale retseptis oleva juurde ka natukene suitsuliha ja tsillipipart, nii et supp sai just selline, mida on hea süüa pärast pikka õues veedetud vastlapäeva.

Retsept on leitud Nami-Nami toiduportaalist. Kogused on mõeldud neljale. Esimese korra kohta tuli supp väga hea, kuid järgmine kord tean, et sibul tasuks hakkida veelgi peenemaks. Kui liha mitte lisada ja kasutada köögivil-

japuljongit, sobib supp ka veganile.

Vaja läheb: 200 g punaseid läätsesid, 2 cm jupp värsket ingverit, 1 sibul, 1 küüslaukuküüs, 1 tl kurkumit, 5 dl kana- või köögiviljapuljongit, 400 g purustatud tomatit, 200-400 ml kookospiima, soola, musta pipart, värsket koriandrit või peterselli.

Tee nii: Loputa läätsed ja kurna sõelal. Peenesta ingverijuuri, sibul ja küüslauk. Hauta paar minutit õlis. Lisa kollajuur (kurkum), kuum puljong, purustatud tomatid ja pestud läätsed. Kuumuta supp keemiseni ning hauta tasasel tulel 20 minutit, kuni läätsed on pehmed. Lisa kookospiim ja kuumuta supp uuesti läbi. Kaunistada hakitud värskes koriandri või peterselliga ja serveeri.

NipinURK

Nööri ajamise nipp

Ulvi Blande

Vahel juhtub, et lemmikdressipluusil tuleb kapuutsi seest nöör välja. Pole ju suur probleem, aga nöörü tagasi ajamine võib teinekord päris tüütu olla. Mul on olnud juhust, kui kodus pole korralikku haaknõela ja võtta on ainult helkuri küljes olev. Väikestel haaknõeltel on aga see viga, et nad on nõrgad ja kipuvad tugevama vajutusel lahti pörkama. Alati juhtub see siis, kui oled jõudnud oma tööga näiteks poole peale, läheb nõel lahti.

Seekord ajame läbi ilma haaknõelata.

Vaja läheb klammerdajat ja jämedamat joogikõrt.

Aja nöörü ots korre sisse (kui nöörüots on harunenud, võid sellele teibiga tiiru peale tõmmata). Nüüd klammerda nöör ja kõrs omavahel kokku. Lükka kõrs koos nööriga kapuutsi kanalisse. Kui töö tehtud, löika klammerdatud jupp ära.

Fotod: ULVI BLANDE

Klammerda nöörü ots ja kõrs kokku.

Kokteilikõrs on läbinud nöörikanali.

	Punased läätsed, Müller's Mühle, 500 g	Ingverijuuri, kg	Kurkum, Santa Maria, 20 g	Purustatud tomat, Mara, 400 g	Kookospiim, Thai-Choice, 400 ml
Maxima	-	3.69	0.49	-	0.89
Mini-Rimi	-	3.49	-	-	-
Meie Toidukaubad	2.10	3.52	0.89	-	-
Konsum	-	5.49	-	0.90	2.20
Selver	1.79	4.99	0.69	-	1.59

Hinnad on seisuga 26.02.2019

*soodushind/tavahind

ŠKODA SUPERB PLUS ERIMUDEL

Hind alates 20 490 €

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

Superb erimudel Plus sisaldab lisaks Active varustusastmele:
parkimisandurid taga, automaatselt tumenevad ja kokkuklapitavad küljepeeglid,
kliimaseade, Xenon tuled, päevasõidutulede/lähitulede automaatne lülitus,
valuveljed. Saadaval ka Ambition, Elegance ja L&K varustusastmetele.

**ŠKODA SUPERB
PLUS COMBI**
Hind alates 21 490 €

**TALVEREHVID
HINNAS.**

Ametlikult volitatud ŠKODA edasimüüjad Eestis on:

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1, 10621
Telefon: 6808 222 · info@skoda.ee, auto@skoda.ee
www.skodatalinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt. 543, Laagri 76404
Telefon: 6837 070 · auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

Moller Auto Pärnu OÜ · Pärnu, Välja tn. 3, 80010
Telefon: 4476 140 · parnu@moller.ee

Moller Auto Viru OÜ · Jõhvi, Narva mnt 143, 41536
Telefon: 6808 200 · viru@moller.ee

ŠKODA Viljandi · Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna 45, 71008 · Telefon: 4355 340
info@folkauto.ee · www.folkauto.ee

ŠKODA Tartu · Aasta Auto AS
Tartu, Sepa 24 A, 51013
Telefon: 7308 000 · info@aastaauto.ee
www.aastaauto.ee

ŠKODA Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Telefon: 4530 120
info@warmauto.ee · www.warmauto.ee

www.skoda.ee

Märjamaa vald valis parimateks sportlasteks sumomaadlejad

Neljapäeva, 21. veebruari õhtul tunnustati Märjamaal sportlasi, kes tõid eelmisel aastal vallale enim au ja kuulsust. Prominentselt olid esindatud nii maadlejad, korvpallurid kui ka jalgpallurid. Eraldi tunnustati parimaid täiskasvanuid ning noorsportlasi. Täiskasvanute arvestuses nimetati Märjamaa valla parimateks sportlasteks maadlejad Raido Liitmäe ja Veronika Vodolaztšenko.

Siim Jõgis

Õhtu kulges igati meeleolukalt. Kunagi varem polnud Märjamaa vald tunnustanud oma sportlasi eraldi üritusega. Varem on seda tehtud koos vallavanema ja vallavolikogu esimehe vastuvõtuga. Tunnustamisõhtut juhtis Märjamaa vallavalitsuse kultuurinõunik Heli Lints. Lisaks sportlastele tunnustati ka parimaid treenereid, toetajaid ning välja toodi ka valla sportlikem pere.

Heli Lints rääkis, et tulevikus on plaanis hakata parimatele sportlastele välja andma ka kujakesi. Isegi nimi on neile välja mõeldud – Märjamaa Mihkel. Tänavuseks tunnustusõhtuks neid küll veel valmis ei saadud.

Sumo EM

Märjamaa vallas on maadlussporidil sügavad juured

ning see paistis välja ka neljapäeva õhtul. 2018. aasta parimaks meessportlaseks nimetati MK Juhan maadleja Raido Liitmäe. Tegemist oli igati sobiliku kandidaadiga, sest 2018. aastal sai ta hakkama sellega, et võitis Eesti meistrivõistlustel neljas maadlusstiilis esikolmiku koht: vabamaadlus (2. koht), sumomaadlus (1. koht), rannamaadlus (3. koht) ja kreeka-rooma maadlus (2. koht). Sumomaadluses tuli ta Eesti meistriks juba ka käesoleval, 2019. aastal. Nüüd ootavad ees sumomaadluse Euroopa meistrivõistlused, mis leiavad aset 18.-21. aprillini Tallinnas Sõle spordikeskuses.

Liitmäel on ka varasemast kogemus sumo Euroopa meistrivõistlustelt. Siis sai ta meeskondlikult kolmanda

ja individuaalselt seitsmenda koha. Nüüd loodab ta seda tulemust parandada. “Praegu käib ettevalmistus. Eks siis paistab, kui võistlused käte jõuavad. Kaua pole enam jäänud,” vastas Liitmäe küsimusele, missugused sihid ta endale selleks võistluseks seadnud on.

Aasta treener

Märjamaa valla parim nais-sportlane 2018 on Veronika Vodolaztšenko. Veronika osales treeneri käsul sumomaadluse Eesti meistrivõistlustel ja saavutas esikoha. Sarnaselt Liitmäega esindab ka tema MK-d Juhan.

2018. aasta Märjamaa valla parimaks treeneriks nimetati Olev Nisumaa. Tema õpilased võitsid ainuüksi 2018. aasta jooksul 35 tiitlivõistluste medalit. Kõige säravam neist oli kahtlemata Sandra Plamuse maailmameistrivõistluste kuldmedal sumomaadluses. Ega kahvatumad olnud ka Urmis Veimanni kuld- ning Hannes Välise pronksmedal Põhjamaade meistrivõistlustelt. Olev Nisumaa ütles, et on Märjamaa vallalt saadud tunnustuse eest tänulik. “Meil on nüüd uus suur vald ja olen nende tunnustuse eest tänulik,” sõnas Nisumaa. Varem oli Nisumaad treenerina tunnustanud endine Vigala vald.

Sportlikem perekond

Võistkondlikul tasemel on Märjamaal populaarne saalihoki. Sealne võistkond tuli eelmisel aastal Rapla maakonna meistriks ning see saavutus tagas ka valla parima võistkonna tiitli. Kõige sportlikumaks perekonnaks osutus perekond Kivisild.

Perepea Janno on teatavasti Eesti jalgpallikoondise abitreener. Ees ootavad tihedad kuud. Juba 21. märtsil saab alguse uus Euroopa meistrivõistluste valiktsükkel. Esimeses mängus lähevad sinisärgid võõrsil vastamisi Põhja-Iirimaa. Tänavu sügisel tulevad Tallinnasse mängima Hollandi ja Saksamaa koondis.

Märjamaa valla 2018. aasta parimad täiskasvanud sportlased ja spordielu edendajad vastavalt kategooriatele:

Parim naissportlane - Veronika Vodolaztšenko
Parim meessportlane - Raido Liitmäe
Parim veteransportlane naine - Marika Kotka
Parim veteransportlane mees - Mihkel Laurits
Parim võistkond - Märjamaa SK saalihoki võistkond
Aasta treener - Olev Nisumaa
Aasta sportlik perekond - perekond Kivisild
Aasta spordiedendaja - Marko Kreuz
Aasta spordielu toetaja - Orgita Dolomiiditooted OÜ

Märjamaa valla parim meessportlane Raido Liitmäe annab oma tulemustest aru Märjamaa valla kultuurinõunikule Heli Lintsile.

Foto: ANNABEL VAARMA

Alu spordihoones jätkusid maakonna meistrivõistlused korvpallis

Siim Jõgis

Stipend Rapla maakonna meistrivõistlused korvpallis jõudsid laupäeval, 23. veebruaril kolmanda vooruni. Võistlustules olid kõik kuus võistkonda.

Päeva esimeses vaatuses võtsid üksteiselt mõõtu valitsev tiitlikaitsja BC Rapla ning Rapla Mets. Tiitlikaitsja võitis 80:60. Esimese poolaja järel oli nende eduseis 41:25. Päeva teises mängus serveerisid väikese üllatuse Juuru vanameistrid, kes alistasid RS Kate/Ruudus Ehituse 74:68. Sealjuures oli Juuru poolajapausile minnes kümnepunktis kaotusseisus 34:44. Kolmanda vooru viimases mängus läksid vastamisi N-Rühm ja Rapla korvpallikool. Mäng kujunes korviderohkeks ning oli suuresti rünnakule suunatud. N-Rühm võitis 110:98 (54:53). Rapla korvpallikooli õpilased tegid küll hea esituse, kuid vastaste suurte kogemustega mängijad kallutasid võidu lõpuks ikkagi endale.

Maakonna meistermeeskond selgub hiljemalt laupäeval, 18. mail. Siis peetakse teise mänguderangi viimane voor. Parim selgitatakse turniiritabeli põhjal, play-off'i ega final four'i sel aastal ei toimu.

Heiki Nabi võitis Eesti sünnipäeval Ungari GP

Raplamaa Sõnumid

Eesti vabariigi sünnipäeval, 24. veebruaril toimus Györi linnas UWW rankingu seeria Ungari GP. Sellest võitis osa kolm Eesti kreeka-rooma maadlejat. Kahekordsel maailmameistril ja Londoni OM-i hõbedal Heki Nabil (-130 kg, MK Juhan) õnnestus teha suurepärase kingitus Eesti vabariigi sünnipäevaks - võita turniir!

Raskekaalus oli kokku 23 osalejat. Kvalifikatsiooniringis oli Heiki Nabi vaba, seejärel alistas ta 1/8 finaalis Alin Alexuc-Ciurariu (Rumeenia) 3:1, veerandfinaalis Sabah Shariati (Azerbaidžaan, 2016 Rio OM-i 3.) 2:1 ja poolfinaalis Marko Kocsevici (Horvaatia) 3:0. Finaalis oli Heiki parem Valgevene esindajast Georgi Chugoshvili 2:0. Meistriklass meie

maadlejalt!

Teistest Eesti sportlastest seljatas Denis Bolunov (-67 kg) kvalifikatsiooniringis Fredrik Holmquist Bjerrehuusi (Taani, 2018 MM-i 7. ja EM-i 5. koht), seejärel pidi ta aga 1/8 finaalis tunnistama Mohammad Hossein Elyasi (Iraan) paremust, punktikaotus 0:4. Kokkuvõttes Denisile kümnes koht 23 osavõtja hulgas. Helary Mägisalu (-60 kg, Väandra Suure Karu Pojad) platseerus 21 osavõtja hulgas 17ndaks. Suurema, OM-i kehakaaluga harjuv Helary oli kvalifikatsiooniringis vaba, seejärel 1/8 finaalis kaotas aga punktidega 1:6 Dalton James Robertsile (USA).

Heiki Nabi.
Foto: SIIM SOLMAN

Miniliigas olid võidukad Kohila võrkpallurid

Laine Rokk

Koolinoorte Miniliiga võrkpallivõistlus toimus Kohilas 19. veebruaril. Osales 3 koolist 9 võistkonda, kokku 49 noort võrkpallurit. Mängiti korraga kolmel väljakul.

Sellel võistlusel osalevad 4.-6. klasside õpilased, mänguväljak on väiksem ja ka võrk madalamal kui tavavõrkpallis, väljakul on korraga 4 mängijat. Peakohtunik Ingrid Kanguri hoolsa pilgu all tegutsesid edukalt noored võrkpallurid kohtunikena.

Võitjad võistkonnad saavad õiguse osaleda vabariiklikul võistlusel.

Tiidrukud

1. Kohila G I vk (Elis Prunt, Maarja Pärg, Grete Peters, Lilian Haljasorg, Merili Heinaru, tr Ingrid Kangur)
2. Kaiu PK (Keidi Hunt, Lisete Berednikov, Grettel Kaljuste, Laura Kallaste, Irene Saar, õp Agur Asperk)
3. Kohila G II vk (Elisabeth Voojärvi, Kerttu Mäesalu, Annabel Kokka, Nicole Närep, Jeanethe Todi, tr Ingrid Kangur)

Poisid

1. Kohila G I vk (Riko Ilumäe, Jasper Jakobson, Robert-Heinrich Oolma, Paul Mihkel Maasalu, Toren Holder Vaheäär, Sten-Markus Taasväli, Marten Stopkin, tr Madis Keskküla)
2. Kohila G II vk (Andreas Volman, Karol Kivioja, Martin Mäesalu, Martin Pillam, Stenar Allert, Jaan Eerik Maasalu, tr Madis Keskküla)
3. Rapla VK (Oskar Härmaste, Karl Eerik Läänaru, Nathan Pilt, Gabriel Velberg, Oliver Suurtalu, tr Tarmo Rahuja, õp Ingrid Lenk)

Saluri sõidab Glasgow'sse isiklikku rekordit püstitama

Siim Jõgis

Kuimetsast sirgunud kümnevõistleja Karl Robert Saluri teenis koha Glasgow's toimuvatele Euroopa sisemeistrivõistlustele, kus ta osaleb seitsmევõistluses. Kinnitus sellele saabus kolmapäeval,

Karl Robert Saluri.

Foto: Facebook

20. veebruaril, kui Euroopa kergejõustikuliit avaldas sise-EM-il startivate sportlaste nimekirja.

Teise eestlasena osaleb sise-EM-il ka Janek Õiglane. Saluri saavutas veebruari alguses Tallinnas toimunud rahvusvahelisel seitsmევõistlusel 5950 punktiga Õiglase järel teise koha.

Seitsmევõistlus toimub Euroopa meistrivõistlustel juba eeloleval nädalavahetusel – 2. ja 3. märtsil. Saluri ütles, et läheb Glasgow'sse püstitama isiklikku rekordit ning väiksemale punktisummale kui 6051 ta ei mõtle. “Eks eesmärk on ikka võimalikult palju punkte teha ja alla rekordi (6051) ikka ei mõtle. Euroopa meistrivõistlustel on koht muidugi tähtsam kui tulemus, aga hea koha jaoks on vaja palju punkte,” ütles Saluri. Senise isikliku rekordi seitsmევõistluses püstitas ta 2017. aastal Ameerika üliõpilasmistrivõistlustel.

Vabariigi aastapäeval selgitati maakonna meister saaljalgpallis

Taavi Tüvist, treener

2019. aasta Rapla maakonna saaljalgpalli meistrivõistlustele registreerus tähtajaliselt, 22. veebruariks 6 võistkonda: FC Lelle, Kehtna JK, Märjamaa Kompanii, Lambisats C.F, Raplamaa JK I ja Raplamaa JK II.

Mängud peeti 24. veebruaril Raplas Sadolini spordihoones. Juhendi järgi peeti võistlused üheringilise turniirina, kus kõik võistkonnad kohtusid korra omavahel. Mänguaeg ühes mängus oli 17 minutit. Korraga viibis väljakul viis mängijat koos väravavahiga. Futsali reegleid ei kasutatud, aga element futsalist oli pall. Muud reeglid olid kohandatud saaljalgpalli reeglid. Väravad oli mõõdus 2 x 5 meetrit.

Esimese kahe-kolme vooruga sai kinnitust turniiri favoriitide paar - Kehtna ja Lambisats C.F. Kindlasti mängis siin oma rolli, et valdav osa nende

võistkondade koosseisudest osaleb talvel erinevates futsali võistlussarjades (esi- ja rahvaliiga) ning tehakse ka saalides trenni. Kõige lähimõeldumat ja küpsemat meeskonnamängu näitasid kehtnalased. Teistes võistkondades esines rohkem hurraa-mentaliteeti ja mäng oli ehitatud rohkem individuaalsetele oskustele ning lootustele.

Mänguaja pikkus oli piisav, et selgitada parim ning juhu faktor oli suhteliselt väike, et n-õ seis kuidagi ära hoida. Seda kinnitab ka vaid üks viigiline mäng (Kompanii - Raplamaa JK I 2:2). Skoorid püsisid viisakalt ühekohalised ja kedagi päris mutta ei tambitud. Kaks favoriiti marssisid võidult võidule ning üldvõitja selgitamine jäi viimase vooru omavaheliseks klaarimiseks, aga tabeli alumises osas oli tulemusi siia-sinna. Võistkonnad hoidsid sellega põnevust ülevaalt turniiripäeva lõpuni.

Turniiri viimane mäng Kehtna ja Lambisats C.F vahel pidi otsustama üldvõitja. Väike, kuid oluline eelis oli kasutada lambikatel, sest viigilise tulemuse korral edastaksid nad kehtnalasi tabelis parema löödud-lastud väravate suhtega.

Kehtna püüdis mängu domineerida ja vallata palli, vastased seevastu otsisid kiireid vasturünnakuid. Tenno Samueli tabamus viis Kehtna nii mängu kui ka tabelit juhtima, aga oma vastus oli Daniel Kosubenkol Lambisatsist. Nüüd pidid kehtnalased riskima ja ründama, et meistriks tulla. Avanenud võimalust ei jätnud aga kasutamata Lambisats C.F mängija Taavi Laurits, kelle värav pani nii mängule kui ka turniirile punkti.

1. koht - Lambisats C.F, 15 punkti
2. koht - Kehtna JK, 12 punkti
3. koht - Raplamaa JK I, 7 punkti
4. koht - Raplamaa JK II, 6 punkti
5. koht - FC Lelle, 3 punkti
6. koht - Märjamaa Kompanii, 1 punkt

Võitjavõistkonnas mängisid Taavi Laurits, Karl-Martin Marrandi, Vidrik Teder (VV), Jesper Vahur, Teet Kallaste, Daniel Kosubenko, Taavi Ainsaar, Gert Gabrite. Turniiri korraldas Raplamaa Jalgpallikool koostöös Rapla Maakonna Spordiliiduga. Kohtunikud olid Rein Pajunurm, Mati Püü ja Taavi Tüvist.

Mõnnakmäe tegi Prantsusmaal debüüdi

Siim Jõgis

Eesti võrkpallinaiskonna kapten ning endine Kohila VK sidemängija Julija Mõnnakmäe tegi möödunud laupäeval, 23. veebruaril debüüdi Prantsusmaa kõrgliigas. Kuni 2018. aasta lõpuni Tartu Ülikool/Bigbanki ridades mänginud Mõnnakmäe jätkab nüüd karjääri Prantsusmaa meistriliigaklubis Vandoeuvre-les-Nancy.

Tähelepanuväärne on see, et enne Mõnnakmäe liitumist mängis Nancy klubis juba kaks Eesti koondislasi – nurgaründaja Anu Ennok ja temporündaja Liis Kullerkann. Mõnnakmäe debüüt väga edukalt siiski ei läinud. Vandoeuvre-les-Nancy kaotas võõrsil liiga liidrile Mulhouse'ile 0:3 (16, 17, 17). Mõnnakmäe alustas vahetumängijana ning sai platsile teises geimis. Nancy on nüüd kogunud hooaja jooksul üheksa võitu ja üheksa kaotust ning see annab turniiritabelis kaheksanda koha. Prantsusmaa kõrgliigas mängib 14 naiskonda.

Julija Mõnnakmäe.
Foto: SIIM SOLMAN

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 27.02.2019

Eesti Töötukassa

Töopakumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid tähtaeg
Karjääriinfo spetsialist	Rapla linn	Eesti Töötukassa	06.03.2019
Köögitööline	Seli küla	Seli Tervisekeskus	10.03.2019
Baaridaam-ettekandja	Rapla linn	Meie Pubi OÜ	10.03.2019
Müüja	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	10.03.2019
Lapsehoidja	Rapla linn	Sinilinnu Lastehoid OÜ	03.03.2019
Teenindaja	Rapla linn	Selver AS	06.03.2019
Sushi kokk	Rapla linn	SushiMushi OÜ	10.03.2019
Eripedagoog	Rapla linn	Rapla Vallavalitsus	07.03.2019
Rapla Lasteaia Päkapikk direktor	Rapla linn	Rapla Vallavalitsus	22.03.2019
Müüja-kassapidaja	Rapla linn	Maxima Eesti OÜ	10.03.2019
Puhastusteenindaja	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	17.03.2019
Tootmistööline	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	24.03.2019
Masinõmbleja	Alu alevik	Alu Õmblus OÜ	01.03.2019
Remondilukksepp	Kivi-Vigala küla	Peltoc OÜ	22.03.2019
Töstukijuht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	03.03.2019
Operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	03.03.2019
Automehaanik	Hageri küla	Neolund OÜ	17.03.2019
Kehtna Raamatukogu direktor	Kehtna alevik	Kehtna Vallavalitsus	15.03.2019
Tootmistööline	Keava alevik	Vindor OÜ	03.03.2019
Höövliini operaator	Keava alevik	Vindor OÜ	03.03.2019
Hooldaja	Kalbu küla	Elupuu MTÜ	20.03.2019
Hooldusjuht	Kalbu küla	Elupuu MTÜ	23.03.2019
Kokk	Järvakandi alev	Järvakandi Hooldekodu	15.03.2019
Masinõmbleja	Alu alevik	Alu Õmblus OÜ	01.03.2019
Müüja-klienditeenindaja	Alu alevik	RRLektus AS	28.02.2019
Sotsiaaltööstspetsialist	Juuru alevik	Rapla Vallavalitsus	28.02.2019
Tootmistööline	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	24.02.2019
Lüpsja-farmitööline	Karitsa küla	Kaiu LT OÜ	28.02.2019
Karjak-ajaja	Karitsa küla	Kaiu LT OÜ	27.02.2019
Traktorist	Kuku küla	Riigimetsa Majandamise Keskus	28.02.2019
Värviliini operaator	Lipametsa küla	Vir-Var Kauba OÜ	22.02.2019
Müüja-kassapidaja	Rapla linn	Maxima Eesti OÜ	10.03.2019
Kokk	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	24.02.2019
Kokk-lihameister	Rapla linn	RRLektus AS	22.02.2019
Eripedagoog	Rapla linn	Rapla Vallavalitsus	07.03.2019
Klienditeenindaja	Rapla linn	Artur ja Catering OÜ	28.02.2019
Maanteeameti Tallinna teenindusbüroo	Rapla linn	Maanteeamet	28.02.2019
Rapla juhtivspetsialist			
Lapsehoidja	Rapla linn	Sinilinnu Lastehoid OÜ	03.03.2019
Baaridaam-ettekandja	Rapla linn	Meie Pubi OÜ	10.03.2019
Remonditööline	Rapla linn	Rapla Vesiroosi Kool	24.02.2019
Laotööline-komplekteerija	Valtu küla	Art Link Baltic OÜ	26.02.2019

www.tootukassa.ee. Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla.
Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

Naistepäeva
pakkumine Vestises

Rapla Konsum, II korrus, E-R 9-19, L 9-16

Pesu & ööriided

01.-16.03.2019

Säästukaart Plussiga maksmisel **-30%**

Säästukaardiga **-20%**

Jalg ja Tald OÜ tegeleb proteeside, tallatugede ja ortopeediliste jalatsite valmistamisega.

Vastuvõtt toimub
SA Raplamaa Haigla polikliinikus
28. veebruaril.

Info ja registreerimine telefonil 5563 3169

KESKKONNAAMET

Teade Kärneri-Jõe osaiingu Laukna veisefarmi kompleksloa muutmise taotluse menetlusse võtu kohta

Keskkonnaamet teatab vastavalt tööstusheite seaduse § 33 lg 4, et Kärneri-Jõe osaiing, registrikood 10202696, käitise asukohaga Laukna küla, Märjamaa vald, Rapla maakond, on esitanud vastavalt tööstusheite seaduse § 51 lg 1 keskkonnakompleksloa muutmise taotluse ning Keskkonnaamet on võtnud nimetatud taotluse menetlusse.

Käesolevaga taotletakse kompleksloa muutmist, kuna käitises soovitakse tegeleda veiste intensiivkasvatusega tootmisvõimsusel 400 kohta lüpsilehmadele ja 100 kohta vasikatele. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 06.06.2013 määrusele nr 89 „Alltegevusvaldkondade loetelu ning künnisvõimsused, mille korral on käitise tegevuse jaoks nõutav kompleksluba“ § 11 lg 1 p 3 on käitise tegevuseks vaja kompleksluba, kuna käitises peetakse üle 400 piimalehma.

Kompleksloa taotlusega saab tutvuda digitaalsel kujul Keskkonnaameti Rapla kontoris aadressil Tallinna mnt 14, Rapla linn, Rapla vald või Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS aadressil kotkas.envir.ee. Ettepanekuid ja vastuväiteid taotluse kohta saab esitada Keskkonnaametile teate avaldamise päevast ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Täiendav info tel 5346 8050 või e-posti aadressil info@keskkonnaamet.ee. Avalikkust teavitatakse maakonnalehes Raplamaa Sõnumid, ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja Märjamaa valla veebilehel. Kärneri-Jõe osaiingu taotletav tegevus ei põhjusta riigipiiri ülest übasoodsat mõju ning seega ei peeta konsultatsioone ühegi teise Euroopa Liidu liikmesriigiga.

AASTA KÜLA JA AASTA SÄDEINIMENE

Rapla Vallavalitsus ja Rapla Valla Külade Ühendus ootavad 22. märtsiks ettepanekuid Aasta Küla ja Aasta Sädeinimese tunnustamiseks.

Tunnustamise ettepanek peab sisaldama:

- ☐ Aasta sädeinimese nimi ja elukoht;
 - ☐ Aasta küla nimi;
 - ☐ Tunnustamise põhjendus;
 - ☐ Nominendi esitaja nimi, kontaktandmed, kuupäev, allkiri.
- Kirjalik ettepanek (võimalusel koos pildimaterjaliga) saata e-postile rapla@rapla.ee või aadressil Viljandi mnt 17, 79577 Rapla. Tunnustamine toimub valla külade tänuüritusel 05. aprillil.

AASTA KÜLA nominendile esitatavad nõuded:

- eriliselt nähtav on külakogukonna positiivne areng ja külasisene koostöö vähemalt 2 aasta jooksul;
- külaarenduslike projektide/initsiatiivide edukas algatamine ja elluviimine;
- koostöö kohaliku omavalitsusega, piirkonna ettevõtjate ja organisatsioonidega;
- avatus ja tuntus maakondlikul ja/ või üleriigilisel tasandil;

AASTA SÄDEINIMISE nominendile esitatavad nõuded:

- isik on tuntud, autoriteetne ja aktiivne oma kodukohas ja maakondlikul või üleriigilisel tasandil;
- on külaarenduslike projektide/initsiatiivide edukas algataja ja elluviija;
- tegutseb aktiivselt külaliikumises nii vabariiklikul, maakondlikul kui ka kohalikul tasandil ning teeb koostööd kohaliku omavalitsusega;

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb toorest leppa ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris turbabriketti, puidubriketti, pelleid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

lõhutud toores lehtpuu, hind al 35 €; metsakuiv okaspuu al 38 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuud nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puitbriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi kase-, lepa- ja tammekaminapuid 40 L võrkkottides ja kaminapuuääke 60 L võrkkotis. Saadaval ka puitbrikett ja puidupellet alusel. Tel 523 8503, 433 3130

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

kuivad küttepuud, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

otse tootjalt kase puitbrikett alates 199 €, pakitud turbabrikett al 130 €, pellet al 200 €, pakitud kivisüsi al 235 €, kuivad klotsid, vedu. Tel 506 8501

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 5196 2628, 5354 3002

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

2-toaline korter Alus. Hind 25 000 €. Tel 5360 4834

kassi kraapimispuu H 220 cm. Tel 5624 1133

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Järna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauasets.ee Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 5860 7877, www.feralmet.ee metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee Timberstock OÜ ostab lehtpuuenamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakkumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

sõidukorras sõiduauto, kaubik või mahtunivarsaal hinnaga kuni 1300 €. Ka ilma üv-ta. Tel 5819 0200

MITMESUGUST

Otsin hooldajat (kord päevas) eakale naisele Kehtnas. Info tel 5561 8234

TEENUS

OÜ KÜLMALINE

Õhk-õhksoojuspumbad, õhk-vesisoojuspumbad, maaküte. Müük, paigaldus, hooldus, remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

RAPLAMA

VEOTEENUSED

+372 56881227

www.vedaja.ee

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227. www.vedaja.ee Facebook: Veoteenus Raplamaal

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaauto2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Järna tn 2. Hinnad väga soodsad. Aeg broneeri tel 5818 8986 [Hinnakiri www.rauasets.ee](http://Hinnakiri.www.rauasets.ee)

KATUSETÖÖD (viilkatused, lamekatused). Tel 5698 4470 AlvekoEhitus@gmail.com

Hoonete soojustamine puistevillaga, teostame ka vajalikke eeltöid. Konsultatsioon objektidel TASUTA! Puistemees OÜ, tel 501 6689, ken@puistemees.ee

Katuse-, fassaadi-, sokli- ja üldehitustööd. Tel 5381 9121

Teostame tänava ja äärekivi paigaldustöid. Töö kiire ja kvaliteetne. Tel 5326 7237 darkmen@mail.ee

Viljapuude ja noorte puude lõikamine. Ohtlike puude hooldus ja raie. Arborist Heigo Mikkor (kutsetunnistus nr 138866) Puuproff OÜ. Tel 5838 9659

SOOVIN ÜÜRIDA

2-4-toalise korteri või maja (osa) Purilas, Hagudis või naabruses. Võib ka lühemaks ajaks, vaatame läbi kõik pakkumised. Tel 5558 6035

2 euro eest saad lugeda
TERVE NÄDALA
kogu veebilehte!
www.sonumid.ee

Sõnumid

Rapla Kesklinna Kool
ootab oma sõbralikku kollektiivi
alates uuest õppeaastast

- INGLISE KEELE ÕPETAJAT
- EESTI KEELE ÕPETAJAT
- MATEMAATIKA ÕPETAJAT
- KLASSIÕPETAJAT
- ÕPETAJA ABI
- ERIPEDAGOOGI
- SOTSIAALPEDAGOOGI

Kandideerimiseks palume esitada avaldus, CV ning haridust tõendav dokument hiljemalt
1. aprilliks aadressile rkk@rkk.edu.ee.
Täiendav info telefonil 5061322.

OÜ Talumunad müüb reedel, **8. märtsil** Raplamaal bussipeatustes 4-kuuseid noorkanu Dominant. Linnud on erivärvilised ja vaksineeritud.

8.30 Järvakandi, 8.45 Lokuta, 9 Lelle, 9.15 Kehtna, 9.30 Keava, 9.45 Juuru, 10 Kaiu, 10.15 Kuimetsa, 10.45 Rapla turg, 11.15 Hagudi, 11.30 Kohila turg, 11.45 Hageri, 12 Kodila, 12.15 Varbola, 12.30 Märjamaa kirik, 12.45 Sipa, 13 Teenuse, 13.15 Vana-Vigala, 13.30 Kivi-Vigala.

Tellimine ja info telefonil 513 4768

www.sonumid.ee

LOOMAKLIINIK

TEL: 56868171

Kasside
kastreerimine
märtsis 30€

Rapla, Viljandi mnt 72A

*Iga lahkumine on raske,
iga teeselaatmine kurb ...*

Südamlik kaastunne
Aita Metsale

EMA

surma puhul.

Rapla Kesklinna Kool

Avaldame siirast kaastunnet
Aitale kalli

EMA

surma puhul.
Töökaaslased Rapla Plastist

*Mõnikord seisatub hetk,
kuhu sõnad ei mahu...*

Armas Juta!
Tunneme Sulle kaasa isa

HEINO KIIROJA

kaotuse puhul.

Sõbrad Märjamaalt

Mälestame

HEINO KIIROJA.

Sügav kaastunne omastele.

Taksojuhid autobaasi päevilt

Mälestame kallist sõpra ja
klassiõde

ANNE LINASTET.

Sügav kaastunne
lähedastele.

Klassikaaslased Rapla
Ühisgümnaasiumi päevilt

*Aeg leina ja mure
kord kergemaks muudab,
kuid mälestust isast
ta võtta ei suuda...*

Sügav kaastunne
Marikesele perega
armsa isa

HEINO KIIROJA

lahkumise puhul.
Heli ja Andrei

Südamlik kaastunne
Katile kalli isa

ENN KAURI
kaotuse puhul.

Töökaaslased Hepa OÜ-st

KINO

MÄRJAMAA HELK**„Tõde ja õigus“ (Eesti)**

27. veebruar kl 18, 21

28. veebruar kl 18, 21

1. märts kl 11 (beebikino), 18, 21

2. märts kl 15, 18

„Väike draakon Kokosaurus 2“ (USA joonisfilm, eesti keeles)

27. veebruar kl 16

1. märts kl 16

„Hundid ja lambad 2: Suur sigadus“ (Venemaa joonisfilm, eesti keeles)

28. veebruar kl 16

„Lego film 2“ (USA 3D joonisfilm, eesti keeles)

3. märts kl 15

„Poiss, kellest sai kuningas“ (USA)

3. märts kl 17, 21.10

4. märts kl 17

„Püha Agatha“ (USA, alla 14aastastele keelatud)

3. märts kl 19.10

5. märts kl 21.30

„Asepresident“ (USA, alla 12aastastele keelatud)

4. märts kl 19.10, 21.40

5. märts kl 16.30, 19

„Tobol“ (Venemaa)

6. märts kl 17

„Mineviku labüridid“ (USA, alla 12aastastele keelatud)

6. märts kl 19, 21.30

RAPLA KINO**„Lotte ja kadunud lohed“ (Eesti joonisfilm)**

27. veebruar kl 14

3. märts kl 11

„Johannes Pääsukese tõeline elu“ (Eesti)

27. veebruar kl 18

28. veebruar kl 18

„Klassikokkutulek 3: Ristiisad“ (Eesti)

27. veebruar kl 20

28. veebruar kl 20

1. märts kl 18

„Ralf lõhub interneti: Lammutaja Ralf 2“ (USA joonisfilm, eesti keeles)

1. märts kl 14

3. märts kl 13

„Bohemian Rhapsody“ (USA)

1. märts kl 20

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM**Näitus „Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992“****Püsiläljapanek „136 aastat Järvakandi klaasitööstust“****„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“**

Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM**EV100. Lasteaia Sinilill Juuru rühmade näitus „Eestima mustrid“**

Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“

Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM**Näitus „Sammudes Eesti Vabariiki“ (näitusesaalis)**

Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa“

Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“

Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM

Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus)

Avatud T, K, N kl 11-16, muul ajal kokkuleppel

tel 5648 3828

MITMESUGUST

Lugemisprogramm „Loeme koos“ kuni 8-aastastele lastele koos vanematega

Märjamaa raamatukogu, kuni 31. mai

Noorte Elujõu keskuse päevalaager

Rapla Elujõu keskus, 25.-27. veebruar

Gongirännak

Rapla Elujõu keskus, 27. veebruar kl 18.30

Kohila valla mälumäng

Hageri rahvamaja, 27. veebruar kl 19

Konstellatsioonid. Konstelloor Kristel Rannamees

Juuru rahvamaja, 1. märts kl 17

Kontsertõhtusöök „Rikas ja vaene“. Peeter Kaljumäe ja Artur Raidmets
Lokuta puhkekeskus, 1. märts kl 18.30**Inspiratsioonipäev „Veel üks miil“ ja****JCI Rapla Kuldne 30**

Rapla kultuurikeskuse kinosaal, 2. märts kl 10

Muinasjutuõhtu

Rapla keskraamatukogu, 5. märts kl 17.30

Vastlapäeva tähistamine

Kaiu jaanitule plats, 5. märts kl 18

Saame tutvavaks

Kohila avatud noortekeskus, 5. märts kl 15-17

NÄITUS

Antiikkirjanduse eestindamine - TÜ maailma keelte ja kultuuride kolledži klassikalise filoloogia osakonna koostatud näitus

Kehtna raamatukogu

Kohila koolituskeskuse keraamika eriala**õpilaste näitus „Meie pidu“****Pahkla Camphilli küla mesilasvahast küünalde näitus „Küünaldega küünlakuusse“****Seltsingu Vaiba-Liine vaipade näitus (näitusesaalis, kuni 8. märts)**

Kohila raamatukogu

Kohila koolituskeskuse kunstikooli õpilaste näitus „Eile nägin ma Eestimaad“

Kohila vallamaja

Viljandi Muuseumi stendinäitus „Eesti iseseisvuse sünn“ (kuni 2. märts)**Meie kodu lugu kirjanduses (kodulootoas) 1558-1710 Rootsi aeg: sepised, keraamika, rahad, klaas****Märjamaa muusika- ja kunstikooli eelkooli näitus (lastekogu)**

Märjamaa valla raamatukogu

Ehalill Halliste näitus „Pae peal“

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Lugemisele pühendatud fotokonkursi „Loetud hetked“ põnevamate tööde näitus (saalis)**Raplamaa Perenaiste Seltsi Pauliine näitus****„Õmblustarvikuid läbi aegade“ (vitriinis)**

Rapla keskraamatukogu

KONTSERT

„Maastikud“. Mick Pedaja ja Angeelia

Rapla kultuuriklubi Baas, 28. veebruar kl 19

Marek Sadama kontsert „Eesti naine“

Järvakandi kultuurihall, 2. märts kl 19

Evita Lohu klaverikontsert

Kehtna kunstide kool, 5. märts kl 18

KOOLITUS/LOENG

Loeng „Täna räägime tervisest“

Kivi-Vigala haruraamatukogu, 27. veebruar kl 11

Viie tiibetlase õpituba

Märjamaa rahvamaja Ly galerii,

1. märts kl 18 ja 19.30

Trühlite valmistamine (eelregistreerimisega)

Varbola rahvamaja, 2. märts kl 12

SPORT

Kergejõustiku hallivõistlus: 7-võistlus (mehed) ja 5-võistlus (naised)

Kohila spordikompleks, 2. märts kl 11

OlyBet Eesti-Läti korvpalli ühisliiga: Avis**Utilitas Rapla vs BK Ventspils**

Rapla, Sadolini spordihoone, 2. märts kl 17

Betsafe saaliiga üleminekumängud: JK Kohila vs Narva SK Ganza

Kohila spordikompleks, 2. märts kl 19

Talimängud: mälumäng

Rapla Kesklinna kool, 5. märts kl 18

OlyBet Eesti-Läti korvpalli ühisliiga: Avis**Utilitas Rapla vs Jekabpils/ SMScredit.lv**

Rapla, Sadolini spordihoone, 5. märts kl 18.30

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK**Armulauga jumalateenistus**

3. märts kl 12

Tuhka- ja palvepäeva jumalateenistus

Pastoraadi saal, 6. märts kl 12

EELK JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK**Armulauga jumalateenistus**

3. märts kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 6. märtsi lehes.

Polygon Teatri ja Vana Baskini Teatri koostööprojekt „Garaaž“

Mika Myllyaho „Garaaž“Lavastaja: Tamur Tohver
Lava ja kostüüm: Jaak Vaus
Mängivad: Tõnu Oja (Eesti Draamateater), Andrus Eelmäe
Helilooja ja elav esitus: Mait Re
Valgus: Tamur Tohver
Video: Henri Viies

Jaagul on väikelinnas auto-parandustöökoda. Ta on terve elu olnud ettevõtja ja elatanud oma peret, remontides autosid. Napilt enne pensionileminekut on ta jõudnud pankroti äärele. Kaasaegsed autod vajavad kaasaegseid parandusseadmeid ja arvuteid, mis on kallid ja eeldavad oskusi. Pankrot on aga ka väga isiklik kaotus - viimane asi, mida Jaak elus kogeda sooviks.

Töökojas töötab ka Oll. Jaak on võtnud Olli töökotta abiliseks, et aidata lapsepõlvõpra, kes on läbipõlemise tõttu tagandatud koolijuhataja kohalt. Mehed võtavad üheskoos ette võitluse Garaaži eest. Koos algab tõeliselt lõbus road-movie: mehed otsustavad YouTube'riteks hakata, Facebooki klikke koguneb mühinal, uusi kundesid ka.

Kui ollakse keskeas, on see hääbumine või parimal moel rock'n'roll?

Mika Juhani Myllyaho on soome teatrilavastaja, näitleja ja dramaturg. Eesti vaatajatele on ta tuntud Vane-muises lavastatud triloogia „Kaos“, „Harmonia“ ja „Paanika“ kaudu.

Esietendus 8. märtsil 2019 Salme Kultuurikeskuses.

Foto: Vana Baskini Teater

NELJAPÄEV 28.02	REEDE 1.03	LAUPÄEV 2.03	PÜHAPÄEV 3.03	ESMASPÄEV 4.03	TEISIPÄEV 5.03	KOLMAPÄEV 6.03
ETV 06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kutsuge ämmaemand! (Call the Midwife, Inglise 2016)* 10.00 Terevisioon* 12.15 Dokfilm Kadunud aegade elustaja Fredy Tomps (Eesti 2016) 13.15 Pealtnägija* 14.10 Islandi talukoök 14.40 Osoon (S)* 15.10 Reisile minuga. Zagrebi ümbruse maastikud* 15.40 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1986) 16.30 Eesti mäng (Eesti 2016) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 2004) 17.35 Draamasari Kutsuge ämmaemand! (Call the Midwife, Inglise 2016) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 OP+ 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Esimene stuudio 22.05 Uudishimu tippkeskus 22.35 8 mm ELU (Eesti 2014) 23.05 Ringvaade* 00.05 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1986)* 00.54 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kutsuge ämmaemand! 10.00 Terevisioon* 12.15 Reis ümber Eesti (ETV 2018) 13.15 Esimene stuudio* 13.40 OP+* 14.40 Meie inimesed. Gerda (ETV 2017) 15.05 Draamasari Pulss. Kuni pole tõestatud vastupidist (Soomes 2017)* 15.50 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1986) 16.30 Komöödiasari Riigimehed. Autopiloot 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (2004) 17.35 Draamasari Kutsuge ämmaemand! (Call the Midwife, Inglise 2016) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Kuus peatust Eestimaa! 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Krimireede Vera. Kaldapealsel (Inglise 2013) 23.15 Pealtnägija* 00.00 Ringvaade* 01.00 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1986)* 01.38 ERR.ee uudised	07.30 Ringvaade* 08.30 Punane sekund. Riskikäitumine (Eesti 2017) 09.00 Uudishimu tippkeskus 09.30 Önne 13 10.00 Maahommik 10.45 Meie inimesed. Margit 11.10 Pealtnägija 12.00 Eesti lood. Kuumad naised vabast tahtest (Eesti 2013) 12.30 Elu lugu. Merle Randma (ETV 2015) 12.45 Mängufilm Julie ja Julia 14.45 Noor inspektor Morse. Reisija 16.10 Tuleme varsti koju 17.05 Islandi talukoök 17.35 Loodusdokk Planeet Maa II. Saared 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Doksari Kutsikapöli 19.30 Rakett 69. Sõidukid 20.00 Reisisari Reisile minuga. Thessaloniki 20.30 Önne 13 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Valimisstuudio 23.05 Draamasari Koduigatsus. Kehastumist igatsev elu 00.00 Tõde ja õigus. Filmi lugu* 01.01 ERR.ee uudised	07.30 Osoon 07.55 Maahommiku lood. Monika Hale, Koidu talu perenaine 08.05 Planeet Maa II. Saared 09.00 Tähendamis 09.05 Prillitoos 10.00 Hommik Anuga 11.15 Tööröökikud 11.45 Draamasari Koduigatsus. Kehastumist igatsev elu 12.40 Doksari Kutsikapöli 13.25 Dokfilm Kirjad Islandilt 14.20 Kriminaalsari Vera. Kaldapealsel (Inglise 2013)* 15.55 Estraadisangarid. Valter Ojakäär (Eesti 2017) 16.30 Kuus peatust Eestimaa! 17.30 Reisisari Reisile minuga. Thessaloniki* 18.00 ENSV. Normaalse mees* 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Vabadussõja lugu. Üks ühine keel 19.25 Aeg õppida 19.55 Valimiste õhtu 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.30 Valimiste õhtu jätkub 00.30 Komöödiasari Riigimehed. Autopiloot 01.03 ERR.ee uudise	06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kutsuge ämmaemand! 10.00 Terevisioon* 12.15 Maahommik* 13.00 Dokfilm Kulaketradjad (Eesti 2011) 14.20 Kriminaalsari Noor inspektor Morse. Reisija (Endeavour, Inglise 2017)* 15.50 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1986) 16.30 Eesti mäng (Eesti 2016) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 2004) 17.35 Draamasari Kutsuge ämmaemand! (Call the Midwife, Inglise 2016) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Suud puhtaks 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Välisilm 22.15 Välisilma dokk Võitlusväli Washington - Trump versus õigus (Prantsus 2019) 23.10 Tööröökikud* 23.40 Ringvaade* 00.40 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1986)* 01.19 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kutsuge ämmaemand! (Inglise 2016)* 10.00 Terevisioon* 12.15 Hommik Anuga (S)* 13.30 Rakett 69. Sõidukid* 14.00 Välisilm* 14.35 Tööröökikud* 15.05 Vastlad (ETV 2018) 15.15 Räägitakse, et tomatid armastavad rokkmuusikat (Eesti 2016) 16.00 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1987) 16.30 Eesti mäng (Eesti 2016) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (2004) 17.35 Draamasari Kutsuge ämmaemand! 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Minu laulupidu. Haide Männamäe 20.05 Pealtnägija 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Esimene stuudio 22.05 Draamasari Pulss. Kümme sõrme, kümme varvast 22.55 Plekktrumm* 23.40 Ringvaade* 00.35 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1987)* 01.07 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.05 Kutsuge ämmaemand! 10.00 Terevisioon* 12.15 Vabadussõja lugu. Üks ühine keel 12.55 Dokfilm Balti Ülikooli lugu 13.50 Kuidas elad. Tunne ja Mari-Ann Kelam (ETV 2017) 14.05 Esimene stuudio* 14.30 Suud puhtaks* 15.30 Teaduspalavik. Salasilm (ETV 2013) 16.00 Allo Allo! (Inglise 1987) 16.30 Eesti mäng (Eesti 2016) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Önne 13 (Eesti 2004) 17.35 Draamasari Kutsuge ämmaemand! 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Minu laulupidu. Haide Männamäe 20.05 Pealtnägija 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Esimene stuudio 22.05 Simon Reeve'iga Vahemerel 23.05 Eesti peaingli jälgedes (Eesti 2014) 23.35 Ringvaade* 00.35 Komöödiasari Allo Allo! (1987)* 01.04 ERR.ee uudised
ETV 2 07.00 Animasarjad 09.00 Pipi läheb Lõunamererele 10.15 Ringvaade* 11.15 Eesti mäng 11.45 Eesti lipp ümber Islandi 12.15 Ajavaod 12.45 Elu allpool nulli 13.30 Noorteaband 2018 14.00 Pimmi ja Pammi suur seiklus 15.15 Muusika! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Dzungliässad 16.40 Robin Hood 16.50 Oktonaudid 17.05 Rüütel Miku 17.15 Väike printsess 17.25 Ollie ja Kuu 17.40 Kollikool 17.45 Karu Karla 17.50 Põrsas Peppa 17.55 Molang 18.00 Lastetuba 18.15 Lammass Shaun 18.25 Zorro seiklused 18.45 NOVA 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Eesti lipp ümber Islandi 20.00 AegRuum Rõõm loogikast 21.00 Tareq Taylorig Põhjamaade kokakunst 21.30 Võõramaalane 23.30 dok Kummitustekütt 01.05 Tareq Taylorig kokakunst 01.35 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.10 Karbist välja! 08.15 Lastetuba 08.30 Zorro seiklused 08.50 Kollikool 09.00 Pipi Pikksukk 10.15 Ringvaade* 11.15 Eesti mäng 11.45 Eesti lipp ümber Islandi 12.15 Kontsert porgandipirukale 12.25 Pipi läheb Lõunamererele 13.45 Valimisstuudio* 15.15 Muusika! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Animasarjad 17.25 Ollie ja Kuu 17.40 Jetti lood 17.45 Karu Karla 17.50 Põrsas Peppa 17.55 Ma olen hirmus mutukas 18.00 Lastetuba 18.10 Mis? Miks? Kuidas? 18.25 Kasper ja Emma uued lood 18.35 Mina ja Miia 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Eesti lipp ümber Islandi 20.00 Aasta 1968. Plahvatus 21.00 Tareq Taylorig Põhjamaade kokakunst 21.30 Mf Viimane kinoseans 23.30 Ongi Koiki 00.00 Mf Eikusaagilt 01.49 ERR.ee uudised	07.30 Karusmarjad metsikus looduses 07.55 Ollie ja Kuu 08.15 Mesitaru 08.25 Põrsas Peppa. Kuldkala Kullake 08.30 Toredade Asjade saar 08.35 Väike printsess 08.45 Ma olen hirmus mutukas 08.50 Must ja valge koer 09.00 Tõeline rüütel 10.20 Märka märki 10.25 Väike printsess 10.35 Uus Tase 11.00 Üheksa kuud, mis meid kujundavad 12.00 Sisekergejõustiku EM Glasgow's 15.00 Paksem kui vesi 15.45 Vanameeste paradisi 16.15 Koolitants 2019. Tartumaa* 17.00 Tõeline rüütel 18.20 Entel-tentel-trika-trei 18.30 Märka märki 18.35 Miriami teater 18.40 Väike printsess 18.55 Väike Anna ja Pikk Onkel 19.00 Uus Tase 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Mägede kuningad 20.00 Sisekergejõustiku EM Glasgow's 23.15 Aasta 1968. Plahvatus 00.13 ERR.ee uudised	07.30 Karusmarjad metsikus looduses 07.55 Ollie ja Kuu 08.15 Mesitaru 08.25 Põrsas Peppa. Kuldkala Kullake 08.30 Toredade Asjade saar 08.35 Väike printsess 08.45 Ma olen hirmus mutukas 08.50 Must ja valge koer 09.00 Tõeline rüütel 10.20 Märka märki 10.25 Väike printsess 10.35 Uus Tase 11.00 AegRuum Rõõm loogikast 12.00 Sisekergejõustiku EM Glasgow's 15.30 Plekktrumm* 16.15 Pillerkaar 17.00 Operatsioon Ai 17.30 Koolitants 2019. Tartumaa 18.10 Väike printsess 18.25 Lammass Shaun 18.30 Uus Tase 18.55 Aktuaalne kaamera (vk) 19.00 Võimlemisturniir Miss Valentine. Gala 20.00 Sisekergejõustiku EM Glasgow's 22.45 Üle piiri - kui täiuslikkusestki ei piisa 00.00 Kinoklassika Viimane kinoseanss 02.08 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.20 Molang 08.25 Mina ja Miia 08.50 Jetti lood 08.55 Ma olen hirmus mutukas 09.00 Ringvaade* 10.00 Eesti lood 10.30 Eesti lipp ümber Islandi 11.00 Ajavaod 11.31 ERR.ee uudised 15.15 Muusika! 15.50 Rambipalavik 16.15 Sade. Trialisõit- ja Klaus 16.30 Dzungliässad 16.40 Robin Hood 16.50 Oktonaudid 17.05 Rüütel Miku 17.15 Väike printsess 17.25 Ollie ja Kuu 17.40 Kollikool 17.45 Karu Karla 17.50 Molang 17.55 Karbist välja! 18.00 Toredade Asjade saar 18.05 Maša ja karu 18.15 Lammass Shaun 18.20 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.45 NOVA 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Eesti lipp ümber Islandi 20.00 Sinine planeet II 20.50 Loodusepäev Osooniga 21.00 Tareq Taylorig Põhjamaade kokakunst 21.30 OP+* 22.30 dok Lahkumine 23.55 Paksem kui vesi 00.35 Tareq Taylorig Põhjamaade kokakunst 01.05 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 10.00 Eesti mäng 10.30 Eesti lipp ümber Islandi 11.00 Ajavaod. Uppunud Eestis 11.32 ERR.ee uudised 15.15 Muusika! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Dzungliässad 16.40 Robin Hood 16.50 Oktonaudid 17.05 Rüütel Miku 17.15 Väike printsess 17.25 Ollie ja Kuu 17.40 Kollikool 17.45 Karu Karla 17.50 Molang 17.55 Karbist välja! 18.00 Toredade Asjade saar 18.05 Maša ja karu 18.15 Lammass Shaun 18.20 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.45 NOVA 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (vk) 19.30 Eesti lipp ümber Islandi 20.00 Sinine planeet II 20.50 Loodusepäev Osooniga 21.00 Tareq Taylorig Põhjamaade kokakunst 21.30 OP+* 22.30 dok Lahkumine 23.55 Paksem kui vesi 00.35 Tareq Taylorig Põhjamaade kokakunst 01.05 ERR.ee uudised	
KANAL 2 06.10 Kass Oggy ja kurjad prussakad 06.20 Astrotobeloogia 06.25 Öökull ja sõbrad 06.50 Pöörased jäned 07.12 Astrotobeloogia 07.15 Loomade kokkutulek 09.00 Öhtu! 10.30 Minu kodu on parim 11.25 Kodu ja võõrsil 11.50 Suusatamise MM Seefeldis. Kahevõistlus suusahüpped 13.20 100 erilist eestlast 13.45 Suusatamise MM Seefeldis. Naiste 4x5 km teatesõit 15.15 Spordireportaaž 15.30 Hensugusta SHOW. Sport massidesse 16.00 Suusatamise MM Seefeldis. Kahevõistlus, 10 km 17.05 Hingesugulased 18.30 Reporter 20.00 Öhtu! 21.30 Mf Juhuslik önn 23.40 Mf Segapere 01.55 Terane detektiiv Candice Renoir. Candice on jätkuvalt koomas 02.50 Rooli võim 03.15 Reporter* 04.30 Sajandi valitsejanna	06.10 Kass Oggy ja kurjad prussakad 06.20 Astrotobeloogia 06.25 Alvin ja koopa-oravad 06.50 Pöörased jäned 07.12 Astrotobeloogia 07.15 Loomade kokkutulek 09.00 Öhtu! 10.30 Minu kodu on parim 11.30 Kodu ja võõrsil. Justin räägib Ziggyle oma pere minevikust. Ryder igavleb ja Alf ning Leah taipavad, et peavad talle tegevust otsima 12.00 Kuuuurija 13.00 Tüdruk nimega Elif 14.00 Suusatamise MM Seefeldis. Meeste teatesõit 4x10 km 16.15 Stileto vendeta 17.10 Hingesugulased 18.30 Reporter 20.00 Öhtu! 21.30 Roaldi nädal – Üksikkandidaadi 22.30 Mängufilm Entourage. Saatjaskond 00.40 Mängufilm Täitsamehed 02.15 Küladetektiivid. Juhuseid pole olemas 03.00 Reporter* 04.15 Sajandi valitsejanna	06.15 Kui armunool tabab 08.00 Top Shop 08.15 Tommy ja Jerry põngerjad 08.45 Super ja Jerry 09.00 Mis?Moodi 09.30 Tuhat tervist 10.00 Meie kaunid kodud 10.30 Hooaeg 11.20 Rooli võim 11.50 Suusatamise MM Seefeldis. Kahevõistluse meeskonnnavõistlus, suusahüpped 13.00 MM Seefeldis. N 30 km ühisstardist 15.10 Spordireportaaž 15.30 MM Seefeldis. Kahevõistluse meeskonnnavõistlus 4x5 km 16.55 Briti talent 18.55 Reformierakonna esimehe Kaja Kallase pöördumine 19.00 Reporter+ 19.32 Keda me valime? 19.35 Hensugusta SHOW 20.05 Animaf Ozzy paneb plehku 22.00 Mf Ka gangster on inimeine 00.10 Mf Seitse põrgulikku päeva 01.55 Mf Entourage. 03.35 Armastuse saar 04.25 Küladetektiivid. Surn treeneriks 05.10 Krimi 05.35 Reporter+*	06.15 Lihtne Rosa. Pilved Kaplinna kohal 08.00 Preili Moon 08.15 Lustakad karud 08.30 Animafilm Ozzy paneb plehku 10.20 Hensugusta SHOW. Sel korral keskendume kõikidele karvastele nimmipallidele 10.50 Öhtu parimad palad 11.50 Meisterdaja õpituba 12.50 Doktor Murphy 13.45 Suusatamise MM Seefeldis. Meeste 50 km ühisstardist 16.30 Malluka suvi 17.00 Kõök. Maks ja Ilmari vastasseis jätkeb 17.30 Suur komöödiaõhtu 19.00 Reporter+ 19.35 Meie aasta Aafrikas. Seiklus saab alguse ekvaatoril Keenias 20.35 Mf Reis maailma südamesse 22.25 Mängufilm Kick-Ass 2 00.25 Mf Kõigi annetega tüdruk 02.15 Mf Ka gangster on inimene 03.55 Küladetektiivid. Viimane tööüleanne 04.40 Hensugusta SHOW 05.05 Rooli võim 05.30 Reporter+*	06.10 Kass Oggy ja kurjad prussakad 06.20 Sonic Boom 06.32 Astrotobeloogia 06.35 Alvin ja koopaoravad 07.05 Pöörased jäned 07.27 Astrotobeloogia 07.30 Reporter* 09.00 Öhtu! 10.30 Minu kodu on parim 11.20 Kodu ja võõrsil. Robbo teeb Torile ootamatu ettepaneku 12.00 Stileto vendeta 13.00 Meie aasta Aafrikas. Seiklus saab alguse ekvaatoril Keenias 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Toscana kirk. Mörvad jätkuvad ka Villalba uute elanike seas 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.00 Gordon Ramsayga põrgusse ja tagasi 19.00 Reporter 20.00 Radar 21.00 Öhtu! 22.00 Krimi 22.30 Chicago tuletõrje 23.30 Mf Kapten Phillips 01.50 NCIS Los Angeles. Puhtus 02.35 Küladetektiivid. Looritatud surm 03.20 Reporter* 04.10 Sajandi valitsejanna. Kösem annetab suure hulga kulda	06.10 Kass Oggy ja kurjad prussakad 06.20 Sonic Boom 06.32 Astrotobeloogia 06.35 Alvin ja koopaoravad 07.05 Pöörased jäned 07.27 Astrotobeloogia 07.30 Reporter* 08.30 Öhtu! 09.30 Gordon Ramsayga põrgusse ja tagasi 10.30 Minu kodu on parim 11.30 Kodu ja võõrsil. 12.00 Stileto vendeta 13.00 Kuuuurija 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Toscana kirk. Mörvad jätkuvad ka Villalba uute elanike seas 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.00 Põrgulikud kõõgid 19.00 Reporter 20.00 100 erilist eestlast 20.30 112 - saatuslik hetk 21.00 Öhtu! 22.00 Pilvede all 23.00 Doktor Murphy 23.55 Surmarelv 00.55 NCIS Los Angeles 01.40 Küladetektiivid. 02.25 112 - saatuslik hetk 02.55 Reporter 03.45 Sajandi valitsejanna 05.30 Tuvikesed. Kõhnumine	
TV3 06.15 Lasteka hommik 08.05 Minu köök on parim 09.30 Kirgedes torm 10.40 Top Shop 10.55 Vaprad ja ilusad 11.25 Meie elu. Kord tuleb päev 12.55 Võimalik vaid Venemaal 12.55 Eesti parim pagar 14.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 15.00 Meie elu. Super Bowl'i pühapäev 16.00 Vaprad ja ilusad 16.30 Kirgedes torm 17.35 Minu köök on parim 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Seitsmesed 20.00 Reis tulemägede maale. Kamtsatka 20.30 SILD MOCT. Deniss rõõvitakse 21.45 Kolme-raudne 23.20 Mängufilm Cedar Rapids 01.10 Quantico. Cleopatra. 02.10 Kupli all. Tagavaraplaan 03.00 Reis tulemägede maale. Kamtsatka 03.25 Võimalik vaid Venemaal 04.15 Reis tulemägede maale 04.35 Seitsmesed. Uudised 05.05 Seitsmesed 05.25 Kirgedes torm	06.15 Lasteka hommik 08.05 Minu köök on parim 09.30 Kirgedes torm 10.40 Top Shop 10.55 Vaprad ja ilusad 11.25 Meie elu. Super Bowl'i pühapäev* 12.25 Võimalik vaid Venemaal* 12.55 SILD MOCT 14.20 Reis tulemägede maale. Kamtsatka 15.00 Meie elu. Auto 16.00 Vaprad ja ilusad 16.30 Kirgedes torm 17.35 Minu köök on parim 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Seitsmesed 20.00 Mf Klassikokkutulek 2. Pulmad ja matused 22.05 Mf Saage tuttavaks - Dave 00.05 Mf Ajugeeniused 02.10 Hawaii 5-0. Ära sega vaga vett. Gabriel ähvardab Konot ja Adamit 03.05 Ameerika õudukas: vördjatsirkus. Korrata! 04.00 Reis tulemägede maale. Kamtsatka 04.25 Võimalik vaid Venemaal* 04.50 Seitsmesed. Uudised 05.20 Seitsmesed 05.40 Kirgedes torm	06.30 Simpsonid. Skorpion lugu. Kaunis suveunis 07.20 Lasteka hommik. Powerpuff tüdrukud. Rüütel printsess Nella 09.00 Simpsonid 10.00 Sõidud Taukariga 10.30 Naudime elu 11.00 Nurgakivi 11.30 Buduaar 12.00 Eesti parim pagar 13.00 Su nägu kõlab tuttavalt 15.50 Midsomeri mõrvad. Metsik saak. Rikas talunik on trühvliõliga kaetud ja metsisja rapib ta surnuks. Juurdluse käigus jõutakse Wyvern House'i restorani 17.55 Papad Mammad 18.55 Marina Kaljuranna viimane õhtu 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Jääaeg. Kokkupõrge 21.25 Mängufilm Erilise nagu mina 00.00 Mf Kalendritüdrukud 02.10 Midsomeri mõrvad. Metsik saak* 03.55 Eesti parim pagar 04.45 Nurgakivi 05.15 Seitsmesed. Uudised 05.45 Papad Mammad	06.30 Simpsonid. Kägistav armastus 07.20 Lasteka hommik 09.00 Simpsonid 10.00 Jääaeg. Kokkupõrge 12.00 Padjaklubi. Suurim hirm 13.00 Su nägu kõlab tuttavalt 15.50 Stop! 16.20 Reis tulemägede maale. Kamtsatka 16.50 Midsomeri mõrvad. Lennuklubi 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Mängufilm Alvin ja koopaoravad. Oravad rattas 21.30 Mängufilm 007 – spioon, kes mind armastas 00.15 Mängufilm Klassikokkutulek 2. Pulmad ja matused 02.15 Kaunitar ja koletis. Väljapääsu ei ole. Vincenti kuulatakse saabuva rünnaku asjus salaja üle ja see viib ta viimse piirini 03.10 Politseipere. Neetud. Kohalik maffiaamees lastakse oma autos maha. Danny ja Baez üritavad saada infot maffia jooksupoisilt 03.50 Midsomeri mõrvad. Lennuklubi* 05.25 Seitsmesed. Uudised	06.15 Lasteka hommik 08.05 Minu köök on parim 09.30 Kirgedes torm 10.40 Top Shop 10.55 Vaprad ja ilusad 11.25 Meie elu 12.25 Võimalik vaid Venemaal* 13.00 Mf Alvin ja koopaoravad 15.00 Meie elu. Vegas, kullake 16.00 Vaprad ja ilusad 16.30 Kirgedes torm 17.35 Minu köök on parim 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Seitsmesed 20.00 Selgelnägi- jate tuleproov 21.40 Mf Marodöörid 00.00 Mf Saage tuttavaks - Dave 02.00 Kuidas mõrvast puhtalt pääseda. Wes 02.50 Kurjuse kannul: juhtumid võõrsil. Elundilõikus. Üks ameeriklane ärkab pärast Mumbai festivalil osalemist ilma neeruta ja lisaks on kadunud ka tema sõber 03.35 Suletud uste taga. Armastusest pime* 04.15 Võimalik vaid Venemaal* 04.35 Seitsmesed. Uudised 05.05 Seitsmesed 05.25 Kirgedes torm	06.10	

Selle kupongiga Väärt Raplamaa Toode poes 5% soodustust

Asume: Tallinna mnt 23, Rapla
Oleme avatud E - R 10 - 17 L 10 - 14
www.raplamaatoode.ee

• korraga saab kasutada 1 kupongi • kupong ei kehti allahindlusega kaubale

MAKSIMETALL

**VÄRAVAD, VOLDIKVÄRAVAD, PIIRDED, METALL-
KONSTRUKTSIOONID, METALLITÖÖD, VELJE SIRGENDUS.**

Tel 509 0243, info@maksimetall.ee

OÜ Priimo Mets ostab:
metsakinnistuid,
kasvatat metsa, kasepakku,
okaspuu palki, paberipuitu,
küttepuud, võsa hakkeks.

Pakub:
saematerjali,
metsaveoteenust.
kase küttepindu ja kase
kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696E-post
priimo.mets@priimo.ee

MÜÜA ARENDUSPROJEKT

TEL 53560070

MÜÜA KORTERMAJA

Müüa Viimsis kortermaja otse omanikult. Hind 357 000.-

treraadio

RAPLA HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

igal pooltunnil kohalikud uudised,
raplamaal toimuvad sündmused,
põnevad saatekülalised,
ilm, horoskoop,
muusikat retropärlitest
- tänapäeva hittideni

91,3
MHz

www.treraadio.ee

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÕHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm).

MÜÜME KA PUITBRIKETTI.

Tel 516 6305

Kehtna Vallavalitsus kuulutab välja
avaliku konkursi Kehtna raamatukogu

DIREKTORI
ametikohta täitmiseks.

Täiendav info www.kehtna.ee

Sooviavaldus, elulookirjeldus (sh töö- või teenistuskäik),
ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate
dokumentide koopiad ja kandidaadi soovil muud dokumendid saata
hiljemalt 15. märtsiks 2019 Kehtna
Vallavalitsusele või e-posti aadressil:
kehtna@kehtna.ee.

Lisainfo Katrin Velleste tel 509 8853

Kallis Mari!
Palju õnne!

RS

Märjamaa Valla Spordikeskus on vallale kuuluv sihtasutus, mille eesmärk on Märjamaa valla spordielu juhtimine, spordiobjektide ja -rajatiste haldamine ja arendamine ning muude põhikirjast tulenevate ülesannete täitmine.

Sihtasutuse nõukogu kuulutab välja avaliku konkursi

TEGEVJUHI / JUHATUSE LIIKME ametikohale.

Tegevjuhi peamiseks ülesandeks on Märjamaa Gümnaasiumi juurde rajatava multifunktsionaalse spordihoone väljaehitamises osalemine ja eduka majandamise planeerimine. Uue spordihoone tegevjuhi ülesanne on koostada sihtasutuse äriplaani ja eelarve ning tagada nende täitmine. Juhilt ootame sihtasutuse igapäevase tegevuse eesmärgipärasest korraldamist, sealhulgas spordisündmuste koordineerimist ja muude tulundusürituste korraldamist, samuti keskuse halduses olevate rajatiste haldamist ja arendamist. Juhatusena esindab tegevjuht sihtasutust suhetes teiste füüsiliste ja juriidiliste isikutega ning vastutab organisatsiooni põhikirjaliste tegevuste elluviimise eest.

Ootame kandideerima koostööle avatud, vastutus- ja organiseerimisvõimelist, kõrge eetikaga, tasakaalukat, kohusetundlikku ning eelkõige spordivaldkonna edendamisele huvitatud inimest, kellel on:

- kõrgharidus;
- vähemalt 3-aastane inimeste ja protsesside juhtimise kogemus;
- väga hea koostöösuhte loomise ja hoidmise oskus;
- tulemustele ja meeskonnatööle orienteeritus;
- majanduslik mõtteviis ja eesmärkide seadmise oskus;
- hea algatus- ja analüüsivõime;
- väga hea suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus eesti keeles;
- hea inglise keele oskus suhtlustasandil;
- projektide eelarvestamise oskus ja kogemus;
- ehitusprojektidest arusaamise oskus;
- hea arvuti kasutamise oskus;
- B-kategooria autojuhiluba ja isikliku sõiduauto töösõitadeks kasutamise võimalus.

Saksu tuleb:

- varasem sporditöö või -sündmuste korraldamise kogemus;
- projektide kirjutamise oskus ja elluviimise kogemus;
- vene või muu võõrkeele oskus.

Pakume tegevjuhile vaheldus- ja vastutusraskest tööd Märjamaa valla spordielu arendamisel, spordirajatiste tulemusliku majandamise organiseerimisel, samuti nüüdisaegseid töötingimusi ning häid sportimisvõimalusi.

Tööle asumise aeg: esimesel võimalusel.

Kandideerimiseks palume esitada elulookirjeldus, motivatsioonikiri koos palgasoovi ja põhjendusega enda sobivusest tööks Märjamaa Valla Spordikeskuse tegevjuhina. Lisaks ootame visiooni Märjamaa valla spordielu ja keskuse jätkusuutliku korraldamise strateegilistest valikutest 5 aasta perspektiivis (A4 kuni 3 lk). Vajalikud dokumendid palume saata hiljemalt 28. veebruariks 2019 e-posti aadressil spordikeskus@marjamaa.ee.

Täiendav info: Kalle Uusmaa, spordikeskus@marjamaa.ee, tel 502 1059.

Ostan vanu jalg- ja mootorrattaid,
võre ning nende varuosi.
Võivad olla ka mittekomplektsed.

Samuti pakuvad huvi
erinevad vanaaegsed esemed.

Tel 508 6947

- Ostame METSAKINNISTUID,
- ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD
- Küsi hinda! Teeme pakkumise

PärnuTel 447 7900, 528 5263

• Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa,
metsamaad, palki ja paberipuitu,
küttepuitu ja raidmeid.

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 501 9257, 503 8777
e-mail: eesi@metsagroup.com

2 euro eest saad lugeda
TERVE NÄDALA
kogu veebilehte!

www.sonumid.ee

Sõnumid

Päev enne Eesti vabariigi sünnipäeva kogunesid Eidapere rahvamajja Rapla maakonna rahvalauljad ja -tantsijad, et pidada suurejoonelist rahvamuusika- ja talvetantsupäeva. Sellega tehti sügav kummardus EV100-le.

Helerin Värönen

Ürituse korraldasid Eidapere rahvamaja ja tant-surühm Sinilill. Esinejaiks registreeris ennast eelnevalt 170 muusikut ja tantsijat. Esinejate jaoks algas päev juba hommikul rahvamuusikute õppepäevaga. Rõõm oli näha, et seekord oli muusikute seas ka lapsi. Muusikud said kokkumängu prooviga kaks kärbest ühe hoobiga, harjutades ühtlasi suviseks memme-taadi peoks.

Pärast lõunat oli käes rahvamuusikute orkestri kord õpitud palad enam kui 200-pealisele publikule ette kanda.

Tervituseks sõna saanud Kehtna abivallavanem Katrin Velleste lausus, et ääretult tore on näha nii suurt publikut sellises väikeses kohas nagu Eidapere. Velleste tuletas meelde, et kuigi juubeli-aasta saab läbi, on eesootav

aasta samuti põnev, sest on ju emakeele aasta ning laulu- ja tantsupeo aasta. Seda päeva iseloomustas ta aga A. H. Tammsaare sõnadega, et midagi ei ole võimatut, kui inimene hakkas sellest tõsiselt mõtlema, ja näha oli, et rahvamaja juhataja Helgi Randla oli selle päeva õnnestumise nimel väga palju mõelnud. Ja muidugi ka tegutsenud.

Päeva muusikalist poolt juhtis Priit Aimla, kes juhatas nii omadest kui ka külalistest koosneva orkestri kontserdi sisse, sõnades, et nende näol on tegemist seltskonnaga, kelle süda ja rind on muusikat täis. Olles aga 24. veebruari eelses hetkes, oli hea mõelda nii möödunud kui ka tulevikule. Muusikud kandsid südame-tulevikku edasi oma pillihäältega, kuid publik sai seda teha kaasa lauldes. Priit

Eidaperes pandi riigi sünnipäevale punkt muusika ja talvetantsuga

Talvetantsupäev rõõmustas nii tantsijaid endid kui ka pealtvaatajaid.

Fotod: AARE HINDREMÄE

Aimla soovis, et päev saaks ilusaks lauldud. Kontsert algas looga, mille kohta saab öelda, et see on olnud üks oluline tüvitekst eestlaste eduloos - „Aeg läheb, aga õnn ei kao“. „Külapolka“ pani rahva hoogsalt kaasa elama ja „Ma tahaksin kodus olla“ kaasa laulma. Eraldi esinemisvõimalus anti ka kandlemängijatest rahvamuusikutele.

Külalistena olid Eidaperes kohal rahvamuusikud Pärnu-

Rahvamuusikute mitu tundi harjutamist päädis lustaka kontserdiga.

Urmas Soosalu, Olavi Kõrre ja Priit Aimla panid oma pillimängukiiruse tõeliselt proovile.

maalt, Krõõt ja Kraaded, kelle lood olid lõbusad ja kaasakiskuvad. Eriti meelde jääv oli stiliseeritud seto laul „Kurg ja konn“. Kontsert jätkus hoogsalt, näiteks tuli esitamisele lugu „Oh sa poiss“. Omamoodi vaatepildiks, õigemini kuulamiseks oli see, kuidas omavahel kõlasid kokku vaskpuhkpill, buzuki ja tuuba ja kui kiiresti saab neid pille mängida.

Talvetants rahvamaja ees tõi kokku kümme rahvatant-surühma koos umbes saja tantsijaga. Mehi oli küll vähe - kui silm õigesti seletas, olid neid kaheksa. Esitamisele tulnud tantsud olid rühmadel „Kungla rahvas“, „Ingliska“,

„Kaks sammu sissepoole“, „Pärliine“, „Tuustep“, „Isamaa hiilgava pinnalta“, „Kalamies“, „Serjooza“, „Oo Susanna“, „Padi-padi nööri“, „Aleksandra valss“, „Nõianeitsi“, „Raabiku“, „Üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, seitse“ ja „Oige ja vasemba“. Iga rühm tantsis täpselt nii, nagu nad selgeks õppinud olid, mingit mööduvõtmist ei olnud. Kuigi pealtvaatajatel võis natuke külm olla, panid tantsijad oma hooga liikumisega ilmselt küll jää oma jalge all sulama.

Kuid ega tantsimine talvetantsuga lõppenud. Öhtu jätkus simmaniga Lõõtsavägilaste muusika saatel.

Esimese loo ajal ei julgenud veel keegi tantsuga algust teha, aga teisest loost alates oli tantsuplats pidevalt täis. Ja niimoodi umbes poolteist tundi jutti.

Kokkuvõttes võib öelda, et selle rahvamuusika ja tant-supeoga pandi väga väärikas punkt riigi juubeliaastale. Tegemist oli tõelise rahva-peoga, kuhu olid kaasatud nii väikesed kui ka suured, omad ja kaugemad. Rahule jäid nii esinejad, publik kui ka peakorraldaja Helgi Randla ise. Ja juba olla kuulda, et tantsijate soov on, et selline tantsupäev võiks ka edaspidi toimuda ja hakata külakorda käima.

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Helerin Värönen (489 2137), Vivika Veski, Mari Tammar (489 2246), Katri Reinsalu, Stina Andok
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363